

การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์

นายประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย

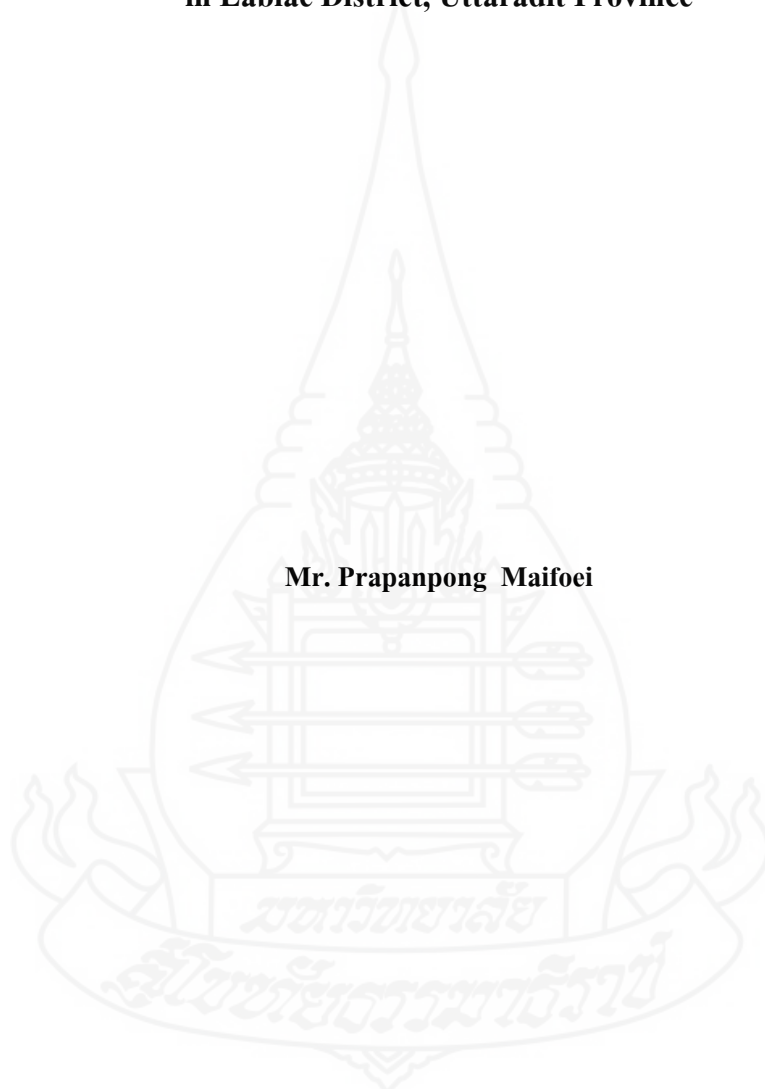

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**Extension of Durian Production and Marketing of Farmers
in Lablæ District, Uttaradit Province**

Mr. Prapanpong Maifoei

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2018

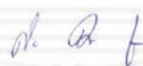
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอลับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์
ชื่อและนามสกุล นายประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร
2. รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช กระจ่างเมือง แสนเสริม

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดตาม
หลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช กระจ่างเมือง แสนเสริม)

.....ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรางคณา จันทรังค)

ชื่อวิทยานิพนธ์ การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล
จังหวัดอุตรดิตถ์

ผู้วิจัย นายประพันธ์พงษ์ ไหม่เพย รหัสนักศึกษา 2609001520

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ สีระสาร

(2) รองศาสตราจารย์ ดร. สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร (3) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร (4) ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561 จำนวน 1,708 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 คน โดยใช้สูตร Taro Yamane มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 7 และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 50.68 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีรายได้จากการขายทุเรียนสดเฉลี่ย 778,109.89 บาทต่อปี โดยรายได้รวมจากภาคเกษตรรวมเฉลี่ย 846,852.61 บาทต่อปี รายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 272,621.42 บาทต่อปี (2) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนด้านศัตรูพืชและช่องทางการขาย (3) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนมากที่สุดด้านศัตรูพืช ด้านระบบมาตรฐานการผลิต ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านวิธีการส่งเสริมแบบรายบุคคล (4) เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิตและการตลาดด้านน้ำและดิน ผลผลิตทุเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเสนอให้มีโครงการขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตรและเกษตรกรเสนอให้ประชาสัมพันธ์ออกสื่อโทรทัศน์

คำสำคัญ การผลิตและการตลาด ทุเรียน จังหวัดอุตรดิตถ์

Thesis title: Extension of Durian Production and Marketing of Farmers in Lablae District, Uttaradit Province

Researcher: Mr. Prapanpong Maifoei; **ID:** 2609001520; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Nareerat Seerasarn, Assistant Professor;

(2) Dr. Sineenut Krutmuang Saenserm, Associate Professor; **Academic year:** 2018

Abstract

The objectives of this study were to study (1) socio-economic condition of farmers, (2) knowledge of durian production and marketing, (3) extension needs for the Durian production and marketing, and (4) the problems and suggestions on their durian production and marketing.

The population consisted of 1,708 farmers officially registered as the farmers produced durian in Lablae district, Uttaradit province. The sample size of 182 persons was determined by Taro Yamane's Formula and a simple random sampling method. Statistics used were frequency, percentage, average, maximum, minimum, standard deviation and ranking.

Findings were as follows: (1) Most of the durian growers were male with the average age of 50.58 years and with primary school education. The average income of Durian selling was at 778,109.89 baht/year while the earning from overall production was at 846,852.61 baht/year and the durian production cost was 273,682.42 baht/year. (2) Farmers had knowledge for the production and marketing of durian on pests and sales channels. (3) Extension needs of these farmers were the production and marketing of durian in the field of pests. In terms of production standards public relations and the method of promoting individually. (4) Problems in production and marketing of water and soil and not enough Durian production were encountered. Farm well for agriculture project and public relations through television were proposed.

Keywords: Production and marketing, Durian, Uttaradit Province

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจากจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ สีระสาร อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สินีนุช คุรุทเมือง แสนเสริม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมจากสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ในทุกขั้นตอนด้วยความเอาใจใส่ นับตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. สมจิต โยชะคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำจนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิตถ์ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอลับแลเจ้าหน้าที่ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรดิตถ์ และเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนอำเภอลับแลทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณกลุ่มเพื่อนปริญญาโท กลุ่มจังหวัดเชียงใหม่ รุ่น 18 ผู้เป็นกัลยาณมิตรที่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำมาโดยตลอด ที่

ขอขอบคุณครอบครัว ภรรยาและบุตร ผู้ที่เป็นกำลังใจสำคัญและคอยสนับสนุนในทุกด้าน จนกระทั่งผู้วิจัยได้มีโอกาสในการพัฒนาตัวเองมาจนถึงจุดนี้ได้

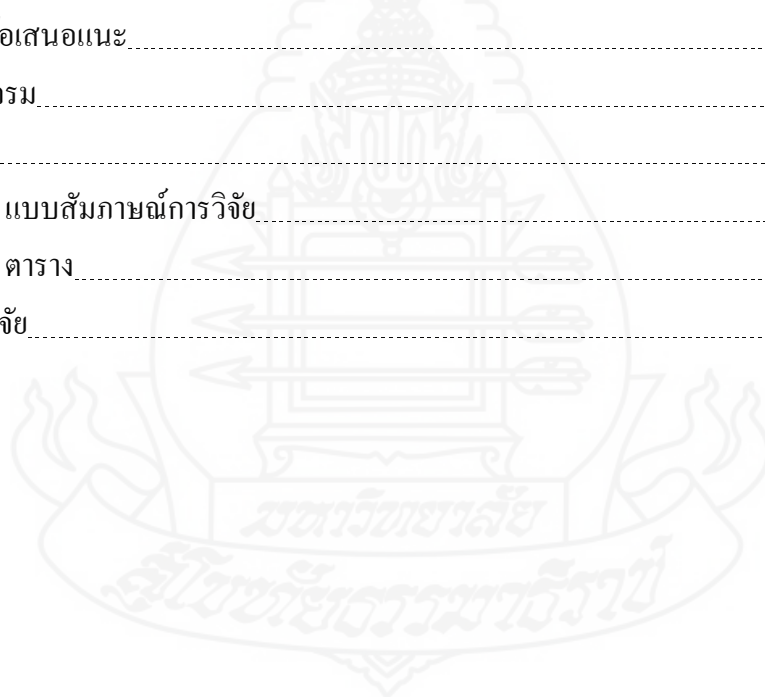
ประพันธ์พงษ์ ไหม่เพย
ตุลาคม 2561

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร	6
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน	15
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดทุเรียน	21
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	31
บริบทของอำเภอฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา	34
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	51
ประชากร	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	57

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์.....	59
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	59
ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร.....	73
ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร.....	84
ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของ เกษตรกร.....	111
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	121
สรุปการวิจัย.....	121
อภิปรายผล.....	124
ข้อเสนอแนะ.....	126
บรรณานุกรม.....	127
ภาคผนวก.....	134
ก แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	135
ข ตาราง.....	152
ประวัติผู้วิจัย.....	154

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง..... 52
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร..... 60
ตารางที่ 4.2	สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร..... 65
ตารางที่ 4.3	ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร..... 74
ตารางที่ 4.4	สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร..... 83
ตารางที่ 4.5	ความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิต..... 85
ตารางที่ 4.6	ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต..... 97
ตารางที่ 4.7	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านการตลาด..... 104
ตารางที่ 4.8	ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร..... 107
ตารางที่ 4.9	สรุประดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน ของเกษตรกร..... 111
ตารางที่ 4.10	ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร..... 112
ตารางที่ 4.11	สรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร..... 118
ตารางที่ 4.12	ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน ของเกษตรกร..... 119

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	3
ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอลับแล.....	35
ภาพที่ 2.2 การเก็บเกี่ยวทุเรียน.....	41
ภาพที่ 2.3 การขนส่งทุเรียนไปยังตลาดกลางในพื้นที่.....	41
ภาพที่ 2.4 การรับซื้อของพ่อค้าคนกลางหรือสั่งในพื้นที่.....	42

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นแหล่งปลูกทุเรียน โดยมีแหล่งปลูกที่สำคัญของภาคเหนือคือ จังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดพิจิตร โลก ภาคกลางคือ จังหวัดนนทบุรี ภาคตะวันออกคือ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดตราด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ จังหวัดศรีสะเกษ และภาคใต้คือ จังหวัดชุมพร จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งประเทศ 804,856 ไร่ เนื้อที่ให้ผลผลิต 621,686 ไร่ ผลผลิต 649,171 ตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) มีปริมาณการส่งออกทุเรียนในปี 2561 มีจำนวน 473,405,793 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 28,642,945,173 บาท (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, 2561) ทุเรียนนั้นถือว่าเป็น ราชาแห่งผลไม้ (King of fruits) เนื่องจากว่าลักษณะภายนอกของผลที่เป็นหนามคล้ายมงกุฎของพระราชา รูปทรงรีถึงกลม เปลือกมีหนามแข็ง เนื้อในที่มีรสชาติที่หวานมัน กลิ่นหอม ยากที่จะหาผลไม้ชนิดอื่นมาเปรียบเทียบได้ ผลสดและแปรรูปสามารถส่งออกจำหน่ายไปต่างประเทศ สร้างรายได้อย่างมหาศาลโดยเฉพาะประเทศจีน ใต้หวัน ฮองกง อเมริกา ฝรั่งเศส เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีแนวโน้มความต้องการที่มากขึ้นเรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้ทุเรียนจึงเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่เกษตรกรไทยสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ได้อย่างมั่นคง

จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสภาพภูมิประเทศอุดมสมบูรณ์ มีพืชผลทางการเกษตรหลายชนิด อาทิเช่น ข้าว อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด มะขามหวาน ทุเรียน ลำสาดี ลองกอง มะขงชิด หอมแดง ทั้งนี้พืชที่ถือว่าเป็นสัญลักษณ์และเป็นที่ยึดกันอย่างกว้างขวางคือ ทุเรียน ซึ่งมีพื้นที่ปลูกอยู่ที่อำเภอลับแลและอำเภอท่าปลา โดยเฉพาะอำเภอลับแลนั้น มีเนื้อที่ทั้งหมด 282,600 ไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัด มีภูมิประเทศทั้งเป็นที่ราบลุ่มและสูงชัน พื้นที่มีความสูงตั้งแต่ 100-700 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง บริเวณสูงที่สุดมีความสูง 743 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง มีสภาพอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิประมาณ 25-30 องศาเซลเซียส ความชื้นในอากาศ 75-85 เปอร์เซ็นต์มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งสิ้น 34,963 ไร่ ให้ผลผลิต 15,209 ตัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดอุตรดิตถ์, 2561)

อำเภอลับแล มีพื้นที่ปลูกทุเรียน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล และตำบลน่านกกก รวมพื้นที่ทั้งหมด 21,348.5 ไร่ พื้นที่เก็บเกี่ยวทั้งหมด 16,745.25 ไร่ (สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล, 2561) สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นป่าเขาสูงชัน อาศัยน้ำฝนและน้ำในลำห้วยเพื่อการดูแลรักษา สายพันธุ์ทุเรียนที่เกษตรกรอำเภอลับแลนิยมปลูกมีอยู่ 4 สายพันธุ์ ได้แก่ พันธุ์หมอนทอง หลงลับแล หลินลับแล และพันธุ์พื้นเมือง สามารถสร้างรายได้และชื่อเสียงให้แก่เกษตรกรทุเรียนอย่างดีนอกจากนี้อำเภอลับแลยังมีตลาดผลไม้ที่ให้แก่เกษตรกรได้นำทุเรียนมาจำหน่ายด้วยตัวเอง อาทิ ตลาดขายผลไม้วัดหัวดง ตลาดกลางหลงหลินลับแล และตลาดกลางผลไม้และผลิตภัณฑ์จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยทั้งหมดตั้งอยู่ที่ตำบลแม่พูล เกษตรกรจากตำบลแม่พูลและตำบลฝายหลวงสามารถนำทุเรียนมาจำหน่ายได้อย่างสะดวก ระยะทางไม่ไกล เป็นตลาดขายผลไม้ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศอย่างมาก นอกจากนี้ยังมีตลาดผลไม้บ้านกกก ตั้งอยู่ตำบลน่านกกก ซึ่งเป็นอีกจุดหนึ่งที่เกษตรกรตำบลน่านกกกจะนำทุเรียนมาจำหน่ายเนื่องจากตั้งอยู่ในพื้นที่ เดินทางสะดวก ถึงแม้ว่าอำเภอลับแลจะมีการผลิตทุเรียนออกมาจำหน่ายจำนวนมาก มีแหล่งรับซื้อในพื้นที่ระบบการคมนาคมขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว แต่ก็ยังมีปัญหาในด้านการผลิตและการตลาดที่เกษตรกรต้องประสบเจอ อาทิ การขาดแคลนเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสม การมีศัตรูทุเรียนเข้าทำลาย การต้องเผชิญกับสภาพอากาศที่ผันแปร ส่งผลให้กระบวนการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแลไม่ได้คุณภาพ ส่งผลกระทบกับเกษตรกรผู้ผลิต ผู้ขาย และผู้บริโภค

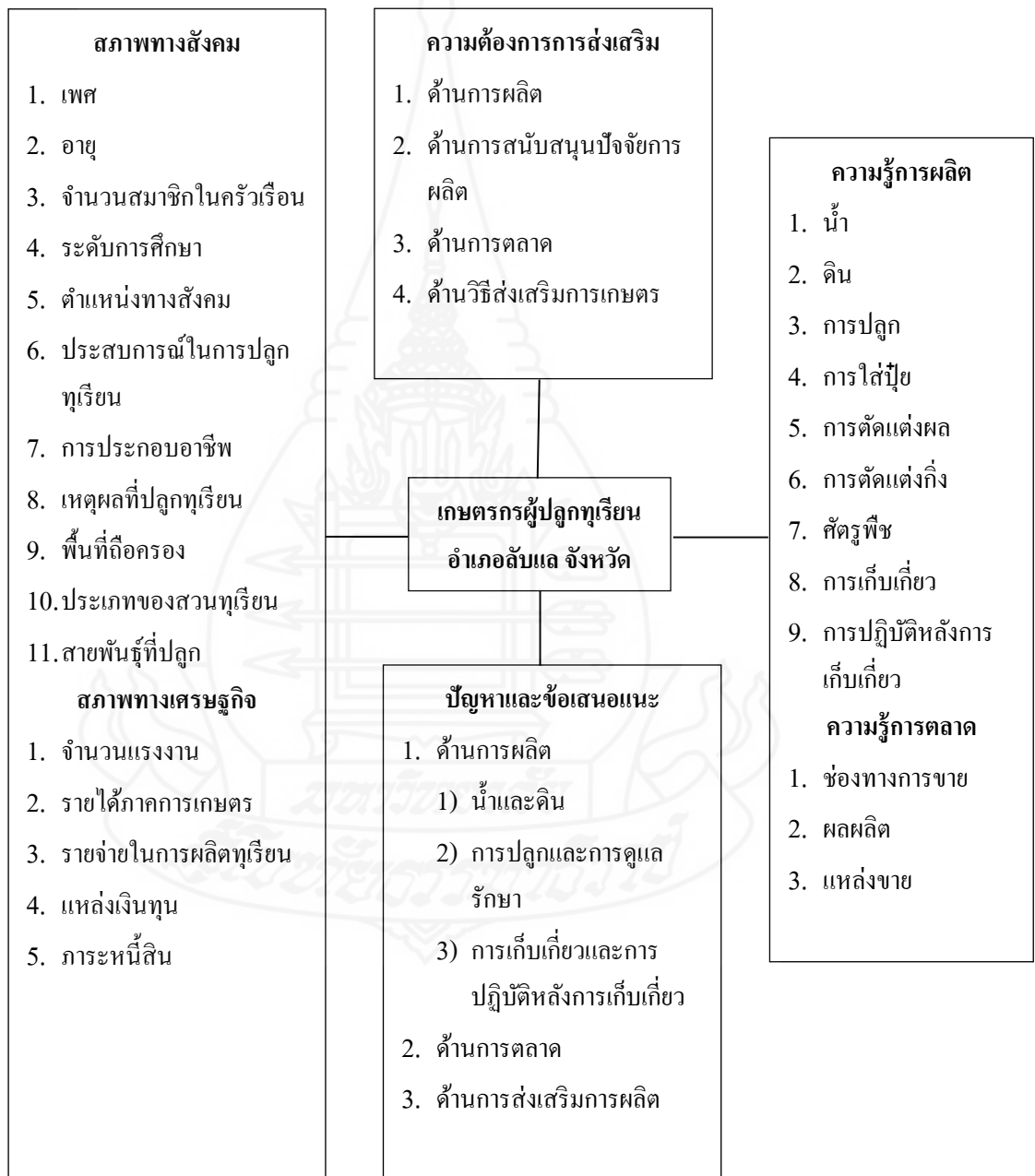
จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเพื่อต้องการทราบการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแลตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด เพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนให้เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

4.1 ขอบเขตของพื้นที่ ศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

4.3 ขอบเขตของเวลา การวิจัยครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2562 ถึง เดือน กรกฎาคม 2562

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561/2562 จำนวน 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล และตำบลนานกกก

5.2 การส่งเสริม หมายถึง การสนับสนุน เกื้อกูล ช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพ โดยเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติให้เกิดผลดีต่อการผลิตและการตลาดทุเรียนได้

5.3 การผลิต หมายถึง กระบวนการผลิตทุเรียนตั้งแต่การเตรียมแหล่งน้ำ ดิน การปลูก การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งผล การตัดแต่งกิ่ง โรคและแมลง การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.4 การตลาด หมายถึง กิจกรรมที่มีผลทำให้ผลผลิตทุเรียน เคลื่อนย้ายจากแหล่งผลิตของเกษตรกร ไปยังผู้รับซื้อการจำหน่ายช่องทางการขาย ผลผลิต และแหล่งขาย

5.5 ปัญหา หมายถึง สภาพเกี่ยวกับการส่งเสริม การผลิตและการตลาดทุเรียนที่มีหรือเป็นอยู่ของเกษตรกร ที่ยังไม่เป็นไปตามความต้องการยังไม่เกิดขึ้นตามความต้องการ หรือช่องว่างสภาพที่ต้องการกับสภาพที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดแนวทางการส่งเสริมการผลิตให้แก่เกษตรกรนำไปปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตให้ถูกต้องตามหลักวิชาการและการเกษตรที่ดี

6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่และข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อไป

6.3 เกษตรกรและผู้สนใจปลูกหรือค้าขายทุเรียน สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปประกอบการตัดสินใจในการกำหนดแผนการผลิตและการตลาดทุเรียน อันจะส่งผลให้สามารถผลิตทุเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้แนวคิดในการพัฒนาและต่อยอดผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าและช่องทางการตลาดต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางการวิจัย ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการผลิตทุเรียน
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดทุเรียน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
5. บริบทของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร โดยกล่าวถึงความหมาย แนวคิด ด้านการส่งเสริมการเกษตร วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร หลักการส่งเสริมการเกษตร วิธีการส่งเสริมการเกษตร รูปแบบการส่งเสริมการเกษตร และทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

บุญธรรม จิตต์อนันต์ (2551, น.72) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง การนำความรู้ วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ไปแนะนำรวมถึง การเผยแพร่ให้ประชาชนโดยเฉพะอย่างยิ่งเกษตรกร จากนั้นติดตามให้คำแนะนำพร้อมให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติจนเสร็จสิ้นและประสบผลสำเร็จ

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2551, น.201) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตรหมายถึง กระบวนการในการพัฒนาความรู้ของเกษตรกร จากการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาผสมผสานกับ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อมุ่งพัฒนาผลผลิตที่เหมาะสมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ก่อให้เกิดการพัฒนารายได้ เศรษฐกิจ ทำให้ชีวิตครอบครัวเกษตรกรอยู่พอดีกินพอดี และมีความสุขอันเป็นผลต่อการพัฒนาชุมชนชนบทให้มีความมั่นคงและมั่งคั่งในที่สุด

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และสุรพล เศรษฐบุตร (2553, น.11) กล่าวว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การบริการการศึกษาแบบเสริมหรือขยายออกไปสู่ประชาชนทั่วไป เป็นกระบวนการถ่ายทอดวิชาความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการบริการอื่นๆ ที่จำเป็นต่อการผลิตทางการเกษตร โดยอาศัยการให้การศึกษาแก่เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร และบุคคลอื่นที่สนใจ โดยวิธีการฝึกปฏิบัติจริงและเน้นถึงการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้เกษตรกรสามารถช่วยเหลือตนเองได้

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การส่งเสริมการเกษตร หมายถึง การนำความรู้และวิทยาการที่ทันสมัยที่ได้มาจากการค้นคิดและวิจัยของนักวิชาการไปสู่เกษตรกร โดยมีองค์กรส่งเสริมการเกษตรเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดและแพร่กระจายความรู้ดังกล่าว การส่งเสริมการเกษตรยังเป็นการให้การศึกษาแก่เกษตรกรในรูปแบบของการให้ศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยมีนักส่งเสริมการเกษตรเป็นผู้ให้ความรู้

1.2 วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตร คือ การมุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (เกษตรกร แม่บ้าน และยุวเกษตรกร) ให้เกิดความรู้ ความคิด และเกิดการยอมรับเทคโนโลยีการผลิต เพื่อนำไปประกอบกับภูมิปัญญาของตนในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิต อันเป็นผลต่อการเพิ่มผลผลิต รายได้ เศรษฐกิจ และพัฒนาครอบครัวเกษตรกร และสังคมชุมชนในชนบทให้เกิดสภาวะการกินพอดี มีความสุข สามารถพึ่งตนเองได้ เป้าหมายสูงสุด (ultimate goal) ของการส่งเสริมการเกษตร คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาการเกษตร วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมการเกษตรเน้นที่ “การพัฒนาคน” (Development of people) อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองตนเองของเกษตรกร อันเป็นผลให้เกิดภาวะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาปรับปรุงผลผลิตการเกษตรยังทำให้เกิดผลกำไรสูงสุดแก่เกษตรกรอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เปรียบเสมือนดัชนี (Index) หรือวิธีการ (Means) ในการที่จะให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (วรทัศน์ อินทรคัมพร, 2546)

1.3 หลักการส่งเสริมการเกษตร

หลักการส่งเสริมการเกษตร หมายถึงแนวทางที่นักส่งเสริมการเกษตรควรปฏิบัติในการทำงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานส่งเสริม พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ (2553, น.3-45) ระบุว่าประเด็นสำคัญต่างๆ ที่น่าจะนำมาพิจารณากำหนดเป็นหลักการส่งเสริมการเกษตรมีอยู่ 7 ประเด็นด้วยกันคือ

- 1) ลักษณะของระบบงานส่งเสริมการเกษตรเป็นอย่างไร
- 2) ใครคือผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานส่งเสริมการเกษตร
- 3) อะไรคือสิ่งที่จะนำไปส่งเสริมให้แก่บุคคลเป้าหมายนั้น
- 4) ทำอย่างไรจึงจะถ่ายทอดให้บุคคลเป้าหมายรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่เรานำไปส่งเสริม
- 5) ทำอย่างไรบุคคลเป้าหมายจึงจะยอมรับในสิ่งที่นำไปส่งเสริมและนำไปปฏิบัติให้บังเกิดผลในทางที่ดีในการพัฒนาตนเองและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
- 6) จะใช้สิ่งใดเป็นตัวชี้วัดว่างานส่งเสริมนั้นประสบผลสำเร็จ
- 7) จะรักษาสภาพแห่งความสำเร็จนั้นให้ยืนนานได้อย่างไร

หลักการของงานส่งเสริมการเกษตรมีความสำคัญในการที่ช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเกษตรได้มีกรอบหรือแบบฉบับที่ควรยึดถือปฏิบัติไปเป็นแนวทางเพื่อให้งานส่งเสริม การเกษตรนั้นสามารถดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ของเกษตรกรและบุคคลเป้าหมาย แม้ว่าการปฏิบัติในรายละเอียดอาจมีความแตกต่างกัน ไปบ้าง ตามสภาพภูมิสังคมของเกษตรกรและกลุ่มเป้าหมาย แต่ก็ยังอยู่ในขอบเขตหรือแนวทางตามหลักการ ส่งเสริมการเกษตรที่ได้วางไว้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรไม่หลงทางและไม่เสียเวลาในการที่จะทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

1.4 วิธีการส่งเสริมการเกษตร

1.4.1 แบ่งตามการสื่อสาร

- 1) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อคำพูด เป็นการส่งเสริมโดยใช้คำพูด เป็นสื่อหลักในการถ่ายทอดความรู้ โดยวิธีการส่งเสริมที่ใช้คำพูดเป็นสื่อสำคัญ คือ การสอนหรือการ บรรยาย การประชุม การสาธิตวิธี และการพบปะ พูดคุย เยี่ยมเยียน
- 2) วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เป็นการส่งเสริมการเกษตรที่เน้นการเขียนหรือใช้ตัวหนังสือเป็นหลักในการเผยแพร่ความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมาย สื่อสิ่งพิมพ์ที่สำคัญ เช่น หนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์กำแพง จดหมายข่าว จดหมายสอบถาม ภาพโฆษณา แผ่นพับ เอกสาร เย็บเล่ม จุลสาร และใบปลิว เป็นต้น
- 3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อภาพและเสียง เป็นการส่งเสริมโดยใช้สื่อที่ให้บุคคลเป้าหมายได้เห็นภาพประกอบการได้ยินเสียง เพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้สนใจ เข้าใจ ใน เนื้อหาโดยสื่อที่ใช้ เช่น วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เป็นต้น

4) *วิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยใช้สื่อกิจกรรม* เป็นการนำกิจกรรมต่างๆ มาใช้ในการเผยแพร่ความรู้สู่บุคคลเป้าหมาย เช่น กิจกรรมจัดขบวนแห่ การจัดวันและสัปดาห์พิเศษ การใช้กิจกรรมบันเทิง การประกวดแข่งขัน และการรณรงค์ เป็นต้น

1.4.2 แบ่งตามประเภทการส่งเสริม

พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์ (2556, น. 4-39-4-42) อธิบายว่า วิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยอิงบุคคลเป้าหมายเป็นเกณฑ์ (Number of Target Population Oriented) มีดังนี้

1) *วิธีการส่งเสริมแบบบุคคลต่อบุคคล (Individual Method)* เป็นการส่งเสริม โดยการให้เกษตรกรหรือบุคคลผู้รับการถ่ายทอดความรู้ ได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเป็นทางการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรโดยตรงเป็นรายบุคคล จะทำให้ผู้รับความรู้มีโอกาสโดยตรงที่จะ ปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือนักวิชาการผู้ถ่ายทอด ทำให้เกิดความสนใจ เชื่อมมั่น และเรียนรู้ ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้เป็น โอกาสที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถจะรับรู้ข้อมูลปัญหา ตลอดจนรับภูมิ ปัญญาของเกษตรกรกลับมาพิจารณาในกระบวนการส่งเสริมได้ ในวิธีการแบบนี้พบว่ามีหลายวิธี และเทคนิคที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ การเยี่ยมไร่นาและบ้านของเกษตรกร เกษตรกรผู้รับการส่งเสริม มาติดต่อที่สำนักงาน การติดต่อทางโทรศัพท์ การติดต่อกันทางจดหมายส่วนตัว และการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ

2) *วิธีการส่งเสริมโดยกลุ่มบุคคล (Group Method)* การส่งเสริมแก่กลุ่ม บุคคลจะให้ผลดีในการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้รับการส่งเสริม จากขั้นสนใจ ไปสู่การทดลอง ทำดู และหากเป็นที่พอใจของกลุ่มแล้ว สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มก็อาจก้าวไกลไปถึงขั้นยอมรับเลยก็ได้ การส่งเสริมแบบกลุ่มสามารถจะพิจารณาวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และนิยมใช้มาก ได้แก่ การ ประชุมกลุ่ม การฝึกอบรมการสาธิตและ การศึกษาดูงานนอกสถานที่

3) *วิธีการส่งเสริมแบบมวลชน (Mass Method)* การส่งเสริมแบบมวลชน โดยสื่อสารมวลชน จะช่วยในการส่งเสริมเผยแพร่นวัตกรรม ให้ประชาชนได้ทราบว่าได้มีสิ่งนั้นๆ เกิดขึ้นแล้วและก็มีอยู่ บางคนอาจสนใจที่จะศึกษาหารายละเอียดเพิ่มเติมอีก ซึ่งในขั้นนี้สื่อมวลชน ก็ยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ดี และใช้กับคนมากๆ ได้อย่างกว้างขวางได้แก่ เอกสารหรือ สิ่งพิมพ์เผยแพร่ ภาพโฆษณาหรือโปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ การจัดนิทรรศการ

1.4.3 แบ่งตามรูปแบบของสื่อที่ใช้

สมจิต โยชะคง และเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (2553, น.4) ได้สรุปรูปแบบการ ส่งเสริมการเกษตรไว้ดังนี้

1) *รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบการฝึกอบรมและการเยี่ยมชม* มีลักษณะรูปแบบที่สำคัญประกอบด้วย การฝึกอบรม โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตามหลักสูตร

ที่กำหนดให้การอบรมแก่เกษตรกร และการเยี่ยมชมโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเดินทางไปพบปะเกษตรกรบุคคลเป้าหมายที่ไร่ นา หรือที่บ้าน เป็นการสร้างความคุ้นเคย และความสัมพันธ์อันดี ทำให้ได้การทำงานที่มีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาให้แก่เกษตรกรได้ ตรงจุดและรวดเร็ว

2) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบบริการเบ็ดเสร็จที่จุดเดียว มีลักษณะการนำไปใช้ในต่างประเทศ การบริการแบบเบ็ดเสร็จ คือการบริการที่จุดๆ เดียวจนเรียบริยชื่อเสร็จสิ้นที่เดียว โดยรูปแบบนี้จะมีอยู่ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3) รูปแบบการส่งเสริมแบบการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม เป็นลักษณะของการรวมกลุ่มคน เป็นการสื่อสาร แลกเปลี่ยน และถ่ายทอดความรู้แสดงความคิดเห็นระหว่างเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรกับกลุ่มเกษตรกร โดยให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางของการมีส่วนร่วม แต่ก็มีข้อจำกัดของการส่งเสริมรูปแบบนี้ คือ จะใช้เวลาและงบประมาณมาก แต่ทำให้เกิดการกระจายการตัดสินใจไปสู่เกษตรกรโดยแท้จริง ทำให้รู้จักการช่วยเหลือตนเองของเกษตรกร

4) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรแบบบูรณาการ เป็นรูปแบบที่นำมาใช้การแก้ปัญหาของงานส่งเสริมการเกษตร โดยการบูรณาการของหน่วยงานต่างๆหรือเครือข่ายมาร่วมทำงานด้วยกัน ผลจากการใช้รูปแบบนี้ในงานส่งเสริมการเกษตรทำให้ประหยัดทั้งด้านแรงงาน งบประมาณ พร้อมทั้งทำให้เกิดความสมบูรณ์ของงานมากยิ่งขึ้น

1.5 รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตร

พงษ์ศักดิ์ อังกลิทธิ (2551, น. 220-223) กล่าวว่า รูปแบบของการส่งเสริมการเกษตรสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1.5.1 รูปแบบการส่งเสริมเกษตรกรทั่วไป แบ่งออกเป็น

1) การส่งเสริมรูปแบบอย่างเป็นทางการ (Conventional Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมตามปกติที่ปฏิบัติในประเทศโลกที่สาม เป็นการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในลักษณะวันต่อวัน เป็นปกติของการปฏิบัติตามระเบียบราชการเหมือนกันทั่วประเทศ เป้าหมายของการส่งเสริมรูปแบบนี้จะเป็นการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิตของเกษตรกร และครอบครัวในชนบทด้วยการบริหารจัดการจะดำเนินการโดยรัฐบาลส่วนกลาง โดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

2) รูปแบบการส่งเสริมในรูปแบบของการฝึกอบรมและเยี่ยมชม (Training and Visiting System Approach) เป็นรูปแบบที่มีการวิจัยและพัฒนาและสนับสนุน โดยธนาคารโลกในประเทศบังคลาเทศและประเทศไทยได้นำมาประยุกต์ใช้ในปี 2520-2525 รูปแบบและระบบการส่งเสริมเป็นผลจากการพัฒนาสำหรับประเทศใน โลกที่สาม เพื่อมุ่งพัฒนาเกษตรกรให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิตในฟาร์มของแต่ละบุคคล โดยเป็นรูปแบบของระบบมุ่งที่จะให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

ได้ใกล้ชิดเกษตรกร โดยการเยี่ยม และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรและนำปัญหา มาสู่การแก้ไขอย่างเป็นระบบ

3) รูปแบบการส่งเสริมการเกษตรโดยสถาบันการศึกษา (Educational Institute Agricultural Extension Approach) เป็นการส่งเสริมในรูปแบบของการดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย ซึ่งพบโดยทั่วไปในสหรัฐอเมริกาโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาทางการเกษตร (Land Grant University) ซึ่งจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานส่งเสริมการเกษตร มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมการเกษตร โดยบุคลากรในคณะเกษตรศาสตร์ ร่วมกับสถานีวิจัยและฟาร์มทดลองของมหาวิทยาลัยของรัฐ

1.5.2 รูปแบบการส่งเสริมทางเลือก (Alternative Approaches) ประกอบด้วย

1) รูปแบบการส่งเสริมมุ่งพัฒนาผลผลิตการเกษตรเฉพาะอย่าง (Commodity Specialized Approach) เป็นการมุ่งการผลิตเป็นสำคัญ

2) การส่งเสริมการเกษตรแบบมีส่วนร่วม (Agriculture Extension Participatory Approach) เป็นการส่งเสริมที่คาดว่าเกษตรกรจะมีภูมิปัญญาในการทำการเกษตรเกี่ยวกับการผลิตผลผลิตทางการเกษตร โดยเกษตรกรจะมีโอกาสได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากความรู้ใหม่ เพื่อผนวกเข้ากับสิ่งที่เขารู้เดิมนั้น และความหวังว่าการส่งเสริมการเกษตรจะสำเร็จ และมีประสิทธิภาพได้โดยความร่วมมือของเกษตรกร การดำเนินการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถดำเนินการ โดยการประชุมพบปะของกลุ่ม การแสดงสาธิต ความสำเร็จของการส่งเสริมรูปแบบนี้สามารถวัดได้จากความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

3) การส่งเสริมในรูปแบบของโครงการ (Project Approach) เป็นการมุ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมที่ต้องการเวลาที่รวดเร็ว ดำเนินการโดยองค์กรของรัฐ โดยเฉพาะกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4) การส่งเสริมในรูปแบบของการพัฒนาระบบฟาร์ม (The Farming System Development Approach) เป็นรูปแบบของการส่งเสริมที่มุ่งจะใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย (Small Farmer) เพื่อต้องการสนับสนุนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมในการถ่ายทอดความรู้ในการผลิตจากผลการวิจัยที่เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของเกษตรกรตามสภาพระบบการผลิตในท้องถิ่นนั้นๆ

5) การส่งเสริมในรูปแบบของการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Approach) เป็นการคาดหมายว่าการดำเนินการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาผลผลิต จะเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่นนั้น เพื่อการมุ่งพัฒนาตนเองของเกษตรกรและเพิ่มผลผลิตจากฟาร์ม การบริหารจัดการ โครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้จะดำเนินการดูแลควบคุมโดยหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้อง ทั้งหมดเพื่อการสร้างความร่วมมือในการร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ร่วมกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะพิจารณาจากบุคคลภายในท้องถิ่น เพื่อลดค่าใช้จ่ายสามารถลดค่าใช้จ่ายจากส่วนกลางได้มากด้วย ความสำเร็จของโครงการส่งเสริมในรูปแบบนี้สามารถวัดได้จากความสนใจ และปรารถนาเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร เพราะบางครั้งเขาต้องมีส่วนในการเสียค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือจากกลุ่มเกษตรกรของตน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประเภทของการส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วยวิธีการส่งเสริมการเกษตรโดยลักษณะส่งเสริมการเกษตรแบบบุคคลต่อบุคคล โดยกระบวนการแบบกลุ่มบุคคล และแบบมวลชน ลักษณะสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตรประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อกิจกรรม สื่อชุมชน และสื่อมวลชน ประเภทของสื่อที่ใช้ในการส่งเสริมการเกษตรในลักษณะทั่วไป คือ รูปแบบเป็นทางการ รูปแบบฝึกรอบรม และรูปแบบเยี่ยมเยียน โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร

1.6.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และสุรพล เสธฐบุตร (2553, น. 3-11) กล่าวว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ (learning theory) ที่เป็นพื้นฐานในการอธิบายถึงกระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเป็นทฤษฎีที่ได้จากนักทฤษฎีทางการศึกษาและนักจิตวิทยา 2 กลุ่ม คือ

1) *ทฤษฎีกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theories)* นักทฤษฎีทางการศึกษาและนักจิตวิทยากลุ่มนี้ เช่น Chafe Watson Pavlov, Torn dike , Skinner ซึ่งทฤษฎีของนักจิตวิทยากลุ่มนี้ ได้แก่การวางเงื่อนไขหรือการเสริมแรง (conditioning theory) และทฤษฎีความต่อเนื่อง (connectionism theory)

(1) *ทฤษฎีการวางเงื่อนไขหรือการเสริมแรง (conditioning theory)* เจ้าของทฤษฎีคือพอฟลอป (Pavlov) กล่าวไว้ว่า ปฏิกริยาตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งของร่างกายของคนไม่ได้มาจากสิ่งเร้า(stimulus) อย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว สิ่งเร้านั้นก็อาจจะทำให้เกิดการตอบสนอง (response) เช่นนั้นได้ ถ้าหากมีการวางเงื่อนไขที่ถูกต้องเหมาะสม

(2) *ทฤษฎีความต่อเนื่อง(connectionism theory)* เจ้าของทฤษฎี คือ ทอนไดค์ (tom dike) ซึ่งกล่าวไว้ว่า สิ่งเร้าหนึ่งๆ ย่อมทำให้เกิดการตอบสนองหลายๆอย่าง จนพบสิ่งที่ตอบสนองที่ดีที่สุด เขาได้ค้นพบกฎการเรียนรู้ที่สำคัญคือ

- ก. กฎแห่งผล (Law of effect)
- ข. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of exercise)
- ค. กฎแห่งความพร้อม (Law of readiness)

การนำทฤษฎีการเรียนรู้ของกลุ่มพฤติกรรมมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร จะใช้ในการออกแบบกิจกรรมของแผนงาน โครงการส่งเสริมการเกษตรให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนหรือเกษตรกรดังต่อไปนี้

1) การเรียนรู้เป็นขั้นตอน (step by step) การให้เรียนไปที่ละน้อยตามลำดับขั้น ต้องให้ผู้เรียนทีละน้อยตามลำดับขั้นที่เหมาะสมกับความสนใจและความสามารถของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นสำคัญ

2) การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียน (interaction) ซึ่งจะเปรียบได้กับทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง โดยทฤษฎีนี้กล่าวว่า ความสามารถในการเรียนรู้ขึ้นกับความอยากเรียนรู้ก็จะมีมากขึ้น

3) การฝึกฝน (practice) ได้แก่ การให้ทำแบบฝึกหัดหรือการฝึกซ้ำ เพื่อให้เกิดทักษะในการแก้ปัญหาที่สัมพันธ์กัน โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ

4) การได้ทราบผลในการเรียนรู้ทันที (feedback) ควรให้ผู้เรียนหรือเกษตรกรทราบผลย้อนหลังกลับทันที เมื่อให้เขาลงมือปฏิบัติหรือตัดสินใจทำอะไรลงไป ก็จะมีผลสะท้อนกลับให้ทราบว่าผู้เรียนหรือเกษตรกรตัดสินใจถูกหรือผิดโดยทันที

5) การได้รับการเสริมแรง (reinforcement) จะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการตอบสนอง หรือให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ตามที่ต้องการ เช่นการให้รางวัล หรือการทำโทษ หรือการชมเชยเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจ และแสดงพฤติกรรมนั้นอีก นักส่งเสริมควรหาวิธีที่จะให้เกิดแรงจูงใจนักเรียนหรือเกษตรกรในการอยากเรียนให้มากที่สุด

2) *ทฤษฎีกลุ่มความรู้ (cognitive)* นักทฤษฎีทางการศึกษาและนักจิตวิทยา กลุ่มนี้เน้นความสำคัญของส่วนรวม ดังนั้นแนวคิดของการสอนมุ่งให้ผู้เรียนหรือเกษตรกรมองเห็นส่วนรวมก่อน โดยเน้นเรียนจากประสบการณ์ ทฤษฎีทางจิตวิทยาของกลุ่มนี้ซึ่งมีชื่อว่า Cognitive Field Theory เช่น โคลเลอร์ (Kohler) เลวิน (Lawin) วิทกิน (Witkin) แนวคิดของทฤษฎีนี้จะเน้นความพอใจของผู้เรียน ผู้สอนควรให้ผู้เรียนหรือเกษตรกรทำงานตามความสามารถของเขาและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนลงมือกระทำด้วยตัวเอง ผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะ

1.6.2 ทฤษฎีสัญญาภาคในชนบท

Mosher (1978, น.5) กล่าวว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นของเกษตรกร มีความคุ้นเคยกับกิจกรรมต่างๆที่เกษตรกรทำอยู่และรู้ถึงปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการทำการเกษตรให้ก้าวหน้า และเขาก็ช่วยเหลือเกษตรกรในสิ่งที่จำเป็นต้องทำ เพื่อให้งานดำเนินไปได้ สิ่งที่เป็นสำหรับเกษตรกรอาจจะจะเป็นความรู้ทักษะใหม่ใหม่ที่เจ้าหน้าที่

ส่งเสริมต้องช่วยเขาในหลายหลายกรณี เช่น ถ้าเค้าติดขัดด้านสินเชื่อเพื่อการเกษตร เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมก็ติดต่อแหล่งกู้ยืมให้ หรืออาจช่วยให้เกษตรกรร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น บางครั้งอาจมีปัญหากับการหาซื้อปุ๋ย เจ้าหน้าที่ที่ส่งเสริมก็พยายามช่วยให้ซื้อปุ๋ยได้ทันกาล เมื่อผลิตผลออกมาแล้วเกษตรกรขายได้ราคาไม่ค่อยดี เพราะไม่รู้ราคาของตลาดกลาง เจ้าหน้าที่ก็ต้องแนะนำให้เขารู้โดยสม่ำเสมอและกระจายข่าวให้รู้ทั่วกัน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆอีกมาก ไม่มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมคนใดสามารถทำได้ทุกสิ่งในสิ่งที่เกษตรกรต้องการในท้องถิ่น แต่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสามารถเลือกว่าจะทำอะไรที่จำเป็นก่อนหรือหลังได้ อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าทฤษฎีสัญญาศาสตร์ในชนบทหรือท้องถิ่นของการส่งเสริมการเกษตร (The Vaccum Theory) เป็นงานช่วยตอบสนองความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นชนบทในเรื่องต่างๆที่จำเป็น และสามารถกระทำให้ก้าวหน้าไปได้ โดยที่ยังมีผู้หนึ่งผู้ใดให้ความช่วยเหลือมาก่อน เปรียบเสมือนเป็นช่องว่างหรือสัญญาศาสตร์ในชนบท

1.6.3 ทฤษฎีการรับรู้

มีผู้ให้ความหมายของของการรับรู้และคำที่เกี่ยวข้องไว้หลากหลาย ดังนี้

อุบลวรรณ ภาวกานันท์ และผู้เขียน (2554) ได้ให้ความหมายของการรู้สึกและการรับรู้คือ การที่อวัยวะรับความรู้สึก มีหน้าที่รับรู้ข้อมูลที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ส่งผ่านข้ามเส้นประสาทขึ้นสู่สมอง ข้อมูลจะอยู่ในรูปของพลังงานต่างๆ อาทิเช่น ความร้อน แสง เสียง ฯลฯ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดนั้นจะรับพลังงานได้เฉพาะ เช่น ตารับแสง หูรับเสียง ผิวหนังรับอุณหภูมิ สัมผัส เป็นต้น นั่นคือการรับรู้จึงเป็นขบวนการรับรู้

ลักขณา ศรีวัฒน์ (2549) ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง การเกิดสัมผัสอย่างมีความหมายและเป็นประสาทสัมผัสเกิดการสัมผัสขึ้น และตีความการสัมผัสที่ได้รับออกมาเป็นความหมายอันเป็นที่รู้จักและเข้าใจกัน

สิทธิโชค วรรณสันติกุล (2546, น.84) ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่สิ่งมีชีวิตพยายามทำความเข้าใจสิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางประสาทสัมผัส เริ่มต้นจากการใช้อวัยวะสัมผัสจากสิ่งเร้าและจัดระบบสิ่งเร้าใหม่ภายในระบบการคิดในสมอง จากนั้นก็แปลสิ่งเร้าที่รับสัมผัสว่าสิ่งเร้านั้นคืออะไร โดยใช้ประสบการณ์เป็นพื้นฐานของการแปลความหมาย

บรรยงค์ ไตจินดี (2543, น.287) ให้ความหมายของการรับรู้ หมายถึง การบุคคลได้รับการตีความและตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้น การรับรู้แบ่งได้เป็น 2 กิจกรรมคือ การรับข้อมูลและการแปลข้อมูลให้เป็นข้อความตามความเข้าใจ การรับรู้จะต้องคำนึงถึงความเข้าใจในข้อมูลของข่าวสาร ความสนใจและประสบการณ์จึงสามารถแปลความถูกต้อง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึก และมีการแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่ได้รับเข้ามานั้น ผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัย ความจำ ความรู้ มาผสมผสานกับประสบการณ์ที่มีอยู่ ออกมาเป็นความรู้และความเข้าใจ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน

แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน โดยกล่าวถึงความหมาย แนวคิด เกี่ยวกับการผลิต ทฤษฎีการผลิต และการผลิตทุเรียน ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการผลิต

2.1.1 ความหมายของการผลิต

มีผู้ให้ความหมายของการผลิตและคำที่เกี่ยวข้องไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายคำว่า “ผลิต” ไว้ว่า ทำให้เกิดมีขึ้นตามที่ต้องการด้วยอาศัยแรงงานหรือเครื่องจักรเป็นต้น เช่น ผลิตข้าว ผลิตรถยนต์ ผลิตครู ผลิตบัณฑิต

อภิญา หวังยี่เส็น (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การผลิตเป็นการวิเคราะห์ การตัดสินใจในการผลิตทางการเกษตร ซึ่งในกระบวนการผลิตจะมีการใช้ปัจจัยการผลิต ได้แก่ ที่ดิน แรงงาน ทุน และผู้ประกอบการ ซึ่งในการตัดสินใจการผลิตต้องพยายามใช้ปัจจัยการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตสูงสุด

สุรฉัตร ศรีลับซ่าย (2551) ได้ให้ความหมายของการผลิตไว้ว่าหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนปัจจัยการผลิต (Input) ให้กลายเป็นผลผลิต (Output) อันได้แก่ สินค้าและบริการ

อังคณา นามเมืองรักษ์ (2557) ได้ให้แนวคิดการผลิตไว้ว่า ปัจจัยที่นำมาศึกษา กิจกรรมด้านการผลิต

1) *วัตถุดิบ (Raw Materials)* เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการและผลิตสินค้าที่ ผู้บริหารในทุกองค์กรต้องให้ความสำคัญ โดยที่หลายธุรกิจมีต้นทุนค่าวัตถุดิบและการจัดหาบริการ อื่นรวมกัน ในอัตราที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับยอดขาย ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญของต้นทุนการ ดำเนินงาน ผู้บริหารจัดระบบบริหารวัตถุดิบอย่างมีประสิทธิภาพย่อมสามารถควบคุมต้นทุนในการ ดำเนินงานได้

2) *การควบคุมการผลิต (Controlling)* หมายถึงการติดตามตรวจสอบประเมิน การ ปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่ ตลอดจนการดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่ต้องการ

3) *คุณภาพการผลิต (Quality)* หมายถึงคุณภาพของสินค้าและบริการ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่ธุรกิจ ผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพทั้งด้านนโยบายและวิธีการดำเนินงานโดยพิจารณาถึงความต้องการของผู้บริโภคเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การผลิต หมายถึง การทำให้เกิดขึ้นตามที่ต้องการโดยอาศัยแรงงานหรือเครื่องจักรให้เป็นสินค้าหรือบริการ ให้ตรงตามความต้องการของมนุษย์โดยอาศัยปัจจัยการผลิตทางธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี

2.2 ทฤษฎีการผลิต

ทฤษฎีการผลิต (Theory of production) เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ปัจจัยการผลิตตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป มาประกอบกันอย่างไรได้สัดส่วน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากที่สุดโดยเสียต้นทุนต่ำสุด

Louis (1968, น.143) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีด้านการจัดการการผลิต ซึ่งก็คือ production management หมายถึง การพิจารณาศึกษากิจกรรมทางการผลิตที่จำเป็นและมีผลต่อการก่อให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยที่ใช้นามาศึกษา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของการผลิต การควบคุมการผลิต และคุณภาพการผลิต

2.2.1 ทฤษฎีการผลิตระยะสั้น

Doll และ Orazem (1987, น.35) ได้อธิบายเกี่ยวกับกฎว่าด้วยผลผลิตเพิ่มลดน้อยถอยลง (Law of Diminishing Returns) ว่า หากเพิ่มการใช้ปัจจัยชนิดหนึ่งเข้าไปในกระบวนการผลิตในขณะที่ปัจจัยชนิดอื่นๆ ถูกกำหนดให้คงที่ จะทำให้ผลผลิตต่อหน่วยของการใช้ปัจจัยเพิ่มขึ้น และในที่สุดจะทำให้ผลผลิตลดลง จากกฎการลดน้อยถอยลงทำให้สามารถแบ่งขั้นหรือขนาดการผลิต (stage of production) ซึ่งพิจารณาจากความยืดหยุ่นในการผลิต (elasticity of production) ได้เป็น 3 ขั้น กล่าวคือ ถ้าค่าความยืดหยุ่นของการผลิตมากกว่าหนึ่ง เรียกว่า ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น (increasing returns) ค่าความยืดหยุ่นของการผลิตมากกว่าศูนย์แต่น้อยกว่าหนึ่ง เรียกว่า ผลตอบแทนลดน้อยถอยลง (diminishing returns) และถ้าค่าความยืดหยุ่นของการผลิตมีค่าน้อยกว่าศูนย์ เรียกว่า ผลตอบแทนลดลง (decreasing returns)

2.2.2 ทฤษฎีการผลิตระยะยาว

ศรีธัญ วรธนนัจฉริยา (2539, น.8) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผลผลิตและปัจจัยการผลิตในระยะยาวว่า ในระยะยาวปัจจัยการผลิตทุกชนิดสามารถปรับตัวได้ ดังนั้น จึงมีเฉพาะปัจจัยผันแปรเท่านั้น ซึ่งจะอยู่ในหลักผลตอบแทนต่อขนาดการผลิต ซึ่งเป็นการอธิบายถึงผลผลิตที่สนองต่อการเพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วน (proportionate increase) ของปัจจัยการผลิตทุกชนิด กล่าวคือ ถ้าผลผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนเดียวกันกับสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้น

แล้วผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตจะคงที่ (constant returns to scale) ถ้าผลผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่มากกว่าสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นแล้ว ผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตจะเพิ่มขึ้น (increasing returns to scale) และถ้าหากผลผลิตเพิ่มขึ้นในสัดส่วนที่น้อยกว่าสัดส่วนของปัจจัยการผลิตที่เพิ่มขึ้นแล้ว ผลตอบแทนต่อขนาดการผลิตจะลดลง (decreasing returns to scale)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการผลิต เป็นการพิจารณาศึกษากิจกรรมทางการผลิตที่จำเป็นและมีผลต่อการก่อให้เกิดการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การผลิตทุเรียน (กรมวิชาการเกษตร, 2551)

2.3.1 การปลูกทุเรียน

ถ้ามีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพสามารถดูแลให้น้ำกับต้นทุเรียนได้สม่ำเสมอ ช่วงหลังปลูกควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรปลูกต้นฤดูฝนเตรียมพื้นที่การปลูกทุเรียน วิธีการปลูกดังนี้

1) *เตรียมแปลง* โดยการไถ ขุดตอ ขุดรากไม้เก่า ออกจากแปลง โดยพื้นที่ดอนไม่มีปัญหาน้ำท่วมขังให้ไถกำจัดวัชพืชอย่างเดียว พื้นที่ดอนมีแอ่งที่ลุ่มน้ำขังให้ไถปรับสภาพพื้นที่ให้เรียบรื้อย พื้นที่ลุ่มหรือต่ำมีน้ำท่วมขังให้ทำทางระบายน้ำหรือยกร่อง

2) *กำหนดระยะปลูก* โดยให้มีระยะระหว่างแถวระยะระหว่างต้นด้านละ 9 เมตร ปลูกได้ไร่ละ 20 ต้น การทำสวนขนาดใหญ่ ควรขยายระยะระหว่างแถวให้กว้างขึ้น เพื่อสะดวกต่อการนำเครื่องจักรกลต่างๆ ไปทำงานในระหว่างแถว

3) *การวางแผนและปักไม้ตามระยะปลูกที่กำหนด* การวางแผนกำหนดแถวปลูกโดยค่านิ่งว่า แนวปลูกขวางความลาดเทของพื้นที่ หรืออาจกำหนดในแนวตั้งฉากกับถนน หรือกำหนดแถวปลูกไปในแนวทิศตะวันออก ตะวันตก และถ้ามีการจัดวางระบบน้ำต้องพิจารณาแนวทางจัดวางท่อในสวนด้วย จากนั้นจึงปักไม้ตามระยะที่กำหนดเพื่อขุดหลุมปลูกต่อไป วิธีการปลูกทุเรียนทำได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) *วิธีการขุดหลุมปลูก* เหมาะกับสวนที่ไม่มีกรวางระบบน้ำ

(2) *วิธีการปลูกแบบไม่ขุดหลุม* เหมาะกับสวนที่จัดวางระบบน้ำ มีข้อดี

คือ ประหยัดแรงงานค่าใช้จ่ายในการขุดหลุม ดินระบายน้ำและอากาศดี รากเจริญเร็ว

2.3.2 ประเภทของการปลูกทุเรียน

1) การปลูกทุเรียนแบบขุดหลุมปลูก

(1) ขุดหลุมมีขนาดกว้างยาวและลึกด้านละ 50 เซนติเมตร

(2) ผสมปุ๋ยคอกเก่าประมาณ 5 กิโลกรัมและปุ๋ยหินฟอสเฟตครึ่ง กิโลกรัม คลุกเคล้าเข้ากับดินที่ขุดขึ้นมา กลบกลับคืนไปในหลุมสูงประมาณ 2 ใน 3 ของหลุม

(3) เตรียมต้นกล้าที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เป็นโรค ไม่มีแมลงเข้าทำลาย และมีใบยอดคู่สุดท้ายแก่ ระบบรากแพร่กระจายดี ไม่ขดม้วนงออยู่กับถูง

(4) ใช้มีดกรีดก้นถูงออก ถ้าพบรากของตรงก้นถูงให้ตัดออก

(5) วางถูงต้นกล้าที่ตัดก้นถูงออกแล้ว วางลงตรงกลางหลุม จัดให้ตรงแนวกับต้นอื่นๆ พร้อมทั้งปรับระดับสูงต่ำของต้นทุเรียน ให้รอยต่อระหว่างรากกับลำต้น หรือระดับดินปากถูงสูงเดิมสูงกว่าระดับดินปากหลุมเล็กน้อย

(6) หกใช้มีดกรีดด้านข้างถูงจากล่างขึ้นบนทั้งสองด้าน

(7) ดึงถูงพลาสติกออกกระมัดระวังอย่าให้ถูงดินในถูงแตก

(8) กลบดินที่เหลือลงไป ในหลุม อย่ากลบดินสูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ

(9) ปักไม้หลักข้างต้นทุเรียนที่ปลูกแล้ว พร้อมทั้งปลูกเชือกยึดไว้เพื่อป้องกันลมพัดโยก

(10) กัดดินบริเวณโคนต้น หัววัสดุคลุมโคนต้นแล้วรดน้ำตามให้โชก

(11) จัดทำร่มเงาให้ต้นทุเรียนที่เพิ่งปลูก โดยใช้ทางมะพร้าว ทางจากแผงหญ้าคา ทางระกำ หรือตาข่ายพรางแสง เมื่อทุเรียนตั้งตัวดีแล้วควรปลดออก หรืออาจปลูกไม้เพื่อให้ร่มเงา เช่น กกล้วย ก็จะช่วยเป็นร่มเงาและเพิ่มความชื้นในสวนทุเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งที่อากาศแห้งและมีแสงแดดจัด

(12) แกะผ้าพลาสติกที่พันรอยเสียบยอดหรือทาบออกเมื่อปลูกไปแล้ว ประมาณ 1 – 2 เดือน

2) การปลูกทุเรียนแบบไม่ขุดหลุม

(1) โรยปุ๋ยหินฟอสเฟต 500 กรัม หรือประมาณ 1 กระป๋องนมครึ่งตรงตำแหน่งที่ต้องการปลูก กลบด้วยดินบางๆ

(2) นำต้นพันธุ์มาวาง แล้วถากดินข้างๆ ขึ้นมาพูนกลบ แต่ถ้าหากเป็นดินร่วนปนทรายดินทราย ดินจะไม่เกาะตัวกัน ควรใช้วิธีขุดหลุมปลูกหรือจะใช้วิธีตัดแปลง

(3) วิธีตัดแปลง คือ นำหน้าดินจากแหล่งอื่นมากองตรงตำแหน่งที่จะปลูก กองดินควรมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 1 เมตร สูง 15 เซนติเมตร แหวกกลางกองดิน โรยปุ๋ยหินฟอสเฟตในช่องที่แหวกไว้ กลบดินบางๆ วางต้นพันธุ์ติดตรงช่องที่แหวกไว้กลบดินทับ

(4) การแกะถูงออก ต้องระมัดระวังอย่าให้ดินแตก อาจทำได้โดยกรีดก้นถูงออกก่อน แล้วนำไปวางในตำแหน่งที่ปลูก กรีดถูงพลาสติกให้ขาดจากล่างขึ้นบน แล้วจึงค่อยๆ ดึงถูงพลาสติกออกเบาๆ

(5) รมั้ระวังอย่างกลบดินให้สูงถึงรอยเสียบยอดหรือรอยทาบ

(6) หาวัสดุคลุม โคน และจัดทำร่มเงาให้กับต้นทุเรียนเหมือนการปลูก

โดยวิธีขุดหลุม

2.3.2 การปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียน

1) การปฏิบัติดูแลทุเรียนในช่วงก่อนให้ผลผลิต

(1) ในระหว่างรอทุเรียนให้ผลผลิต ในช่วงแรกควรปลูกพืชแซมเสริมรายได้ โดยเลือกพืชให้ตรงกับความต้องการของตลาด

(2) เมื่อตรวจพบทุเรียนตายหลังปลูก ให้ทำการปลูกซ่อม

(3) การให้น้ำช่วงหลังจากการปลูกจะตรงกับฤดูฝน ถ้ามีฝนตกหนักควรทำทางระบายน้ำและตรวจดูบริเวณหลุมปลูก ถ้าดินยุบตัวเป็นแอ่งน้ำมีน้ำขังต้องพูนดินเพิ่ม ถ้าฝนทิ้งช่วงควรรดน้ำให้ดินมีความชื้นอยู่เสมอใน ปีต่อไปควรดูแลรดน้ำอย่างสม่ำเสมอ และในช่วงฤดูแล้งควรใช้วัสดุคลุมดิน เพื่อช่วยรักษาความชื้นในดินเช่น ฟางข้าว หญ้าแห้ง

(4) การตัดแต่งกิ่ง ทำได้ดังนี้

ก. ปีที่ 1 – 2 ไม่ควรตัดแต่ง ปล่อยให้ต้นทุเรียนเจริญเติบโตอย่างเต็มที่

ข. ปีต่อไป ตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งแขนง กิ่งกระโดงในทรงพุ่ม กิ่งเป็นโรคออก เลี้ยงกิ่งแขนงที่สมบูรณ์ที่อยู่แนวขนาดกะทัดรัด (กิ่งมุกกว้าง) ไว้ในประมาณและทิศทางเหมาะสม โดยให้กิ่งต่ำสุดอยู่สูงจากพื้นดินประมาณ 80 – 100 เซนติเมตร

(5) การป้องกันกำจัดโรคและแมลง แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ก. ช่วงแตกใบอ่อน ควรป้องกันกำจัดโรคใบติด เพลี้ยไก่แจ้ เพลี้ยไฟไรแดง

ข. ช่วงฤดูฝน ควรป้องกันกำจัดโรครากเน่า โคนเน่า และควบคุมวัชพืชโดยการปลูกพืชคลุมดิน และอาจจะกำจัดโดยใช้แรงงานขุด ถาด ถอน ตัด พยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี เพราะต้นทุเรียนยังเล็กอยู่ ละอองสารเคมีอาจจะไปทำลายต้นทุเรียน

(6) การทำร่มเงา ในช่วงฤดูแล้งแสงแดดจัดมาก ทำให้ทุเรียนใบไหม้ได้ควรทำร่มให้

(7) การใส่ปุ๋ยควร สามารถแบ่งการให้เป็นช่วงดังนี้

ก. ช่วงหลังการตัดแต่งกิ่ง

ใส่ปุ๋ยพร้อมกับการทำโคน คือ ถ้าวัชพืชบริเวณใต้ทรงพุ่มหว่านปุ๋ยและพรวนดินนอกชายพุ่มขึ้นมากลบใต้ทรงพุ่มให้มีลักษณะเป็นหลังเต่า และขยายขนาด

ของเนินดินให้กว้างขึ้นตามขนาดของทรงพุ่มหรือจะใส่ปุ๋ยโดยวิธีใช้ไม้ปลายแหลมแทงดินเป็นรอก
หยอดปุ๋ยใส่และปิดหลุมเป็นระยะให้ทั่วบริเวณใต้ทรงพุ่ม วิธีหลังนี้แม้จะเปลืองแรงงานแต่ช่วยลด
การสูญเสียของปุ๋ยจากการระเหย หรือถูกน้ำชะพา และหว่านปุ๋ยคอกก่อนและตามด้วยปุ๋ยเคมี
โดยใส่ปุ๋ยในบริเวณใต้ทรงพุ่มโดยรอบ และให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 20 – 30 เซนติเมตรขึ้นไป
ขึ้นกับขนาดทรงพุ่ม ปริมาณและเวลาใส่ปุ๋ย

ข. ช่วงปีที่ 1 ใส่ปุ๋ยและทำโคน 4 ครั้ง (เดือนเว้นเดือน)

ก) ครั้งที่ 1 – 3 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น

ข) ครั้งที่ 4 ใส่ปุ๋ยคอก 5 กิโลกรัมต่อต้น

โดยใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 150-200

กรัมต่อต้น

ค. ช่วงปีต่อไป (ระยะที่ทุเรียนยังไม่ให้ผลผลิต)

ก) ครั้งที่ 1 (ต้นฤดูฝน) ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16

ประมาณ 0.5-3.0 กิโลกรัมต่อต้น

ข) ครั้งที่ 2 (ปลายฝน) ใส่ปุ๋ยคอก 15-50 กิโลกรัมต่อต้น แล้วใส่

ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ประมาณ 0.5 – 3.0 กิโลกรัมต่อต้น ปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใส่ในแต่ละ
ครั้งขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่ม โดยยึดหลักว่า วัดจากโคนต้นมายังชายพุ่มเป็นเมตรได้เท่าไร คือ
จำนวนปุ๋ยเคมีที่ใส่เป็นกิโลกรัม เช่น ระยะจากโคนถึงชายพุ่ม 1 เมตร ใส่ปุ๋ย 1 กิโลกรัม ระยะจาก
โคนถึงชายพุ่ม 2 เมตร ใส่ปุ๋ย 2 กิโลกรัม และระยะจากโคนถึงชายพุ่ม 2.5 เมตร ใส่ปุ๋ย 2.5 กิโลกรัม

2) การปฏิบัติดูแลรักษาทุเรียนในช่วงให้ผลแล้ว

เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ทุเรียนออกดอกติดผลมาก และให้ผลผลิต
คุณภาพดี การเตรียมต้นให้พร้อมที่จะออกดอกคือการเตรียมต้นทุเรียนมีความสมบูรณ์ มีอาหาร
สะสมเพียงพอ เมื่อทุเรียนมีใบแก่ทั้งต้น และสภาพแวดล้อมเหมาะสม ฝนแล้ง ดินมีความชื้นต่ำ
อากาศเย็นลงเล็กน้อยทุเรียนก็จะออกดอก ขึ้นตอนต่างๆ จะต้องรีบดำเนินการภายหลังจากเก็บเกี่ยว
ผลผลิตครั้งนี้

(1) การตัดแต่งกิ่ง

หลังเก็บเกี่ยวให้รีบตัดแต่งกิ่งแห้ง กิ่งที่เป็นโรค กิ่งแขนง ด้านใน
ทรงพุ่มออกโดยเร็ว ทารอยแผลที่ตัดด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา หรือปูนแดงกินกับหมาก

(2) หลังตัดแต่งกิ่ง

ให้กำจัดวัชพืชและใส่ปุ๋ยทันที โดยใช้ปุ๋ยคอก 15-50 กิโลกรัมต่อต้น ใช้ร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 ในอัตรา 3-5 กิโลกรัมต่อต้น (โดยที่ทุเรียนต้นที่ขาดความสมบูรณ์ต้องการปุ๋ยมากกว่า)

(3) ในช่วงฤดูฝน

ถ้าฝนตกหนัก จัดการระบายน้ำออกจากแปลงปลูก ถ้าฝนทิ้งช่วง ให้รดน้ำแก่ต้นทุเรียน ควบคุมวัชพืช โดยการตัดหรือใช้สารเคมี ป้องกันกำจัดโรคแมลง เช่น โรครากเน่าโคนเน่า โรคใบดิด โรคแอนแทรกคโนส เพลี้ยไก่แจ้ ไรแดง และเพลี้ยไฟ

(4) ในช่วงปลายฤดูฝน

เมื่อฝนทิ้งช่วง ให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 8-24-24, 9-24-24 หรือ 12-24-12 อัตรา 2-3 กิโลกรัมต่อต้น เพื่อช่วยการออกดอก ให้กำจัดวัชพืชได้ทรงพุ่ม กวาดเศษหญ้า และใบทุเรียนออกจากโคนต้น เพื่อให้ดินแห้งเร็วขึ้น งดการให้น้ำ 10 – 14 วัน เมื่อสังเกตเห็นใบทุเรียนเริ่มลดลงต้องเริ่มให้น้ำทีละน้อยเพื่อกระตุ้นให้ตาดอกเจริญ อย่าปล่อยให้ขาดน้ำนานจนใบเหลืองใบตก เพราะตาดอกจะไม่เจริญ และระวังอย่าให้น้ำมากเกินไป เพราะจะทำให้ช่อดอกเปลี่ยนเป็นใบได้ วิธีให้น้ำที่เหมาะสม คือ ให้น้ำแบบโชยๆ แล้วเว้นระยะ สังเกตอาการของใบและดอก เมื่อเห็นดอก ระยะไข่ปลามากพอแล้ว ก็เพิ่มปริมาณให้มากขึ้นเรื่อยๆ จนสู่สภาวะปกติ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดทุเรียน

แนวคิดเกี่ยวและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดทุเรียน โดยกล่าวถึงความหมาย แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด ทฤษฎีการตลาด การตลาด วิวัฒนาการตลาด และแนวโน้มตลาดทุเรียน ดังนี้

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด

3.1.1 ความหมายของการตลาด

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, น.433) ให้คำนิยามตลาดว่า “ตลาด” หมายถึง ที่ชุมนุมเพื่อซื้อขายของต่างๆ สถานที่ซึ่งปกติจัดไว้ให้ผู้ค้า ใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่าย สินค้าประเภทสัตว์ เนื้อสัตว์ ผัก ผลไม้ หรืออาหารอันมีสภาพเป็นของสด ประกอบหรือปรุงแล้ว หรือของเสียบง่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิจำหน่ายสินค้าประเภทอื่นด้วยหรือไม่ก็ตาม และหมายความรวมถึง บริเวณซึ่งจัดไว้สำหรับให้ผู้ค้าใช้เป็นที่ชุมนุมเพื่อจำหน่ายสินค้าประเภทดังกล่าวเป็นประจำ หรือครั้งคราวหรือตามวันที่กำหนด

ปัญญา หิรัญศรี (2547, น.7-12) กล่าวไว้ว่า “ตลาด” หมายถึง แหล่งกลางที่ผู้ซื้อผู้ขายจะทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า

เชาว์ โรจนแสง (2540, น.71) การตลาด หมายถึง การทำกิจกรรมทางธุรกิจที่ทำให้สินค้าและบริการผ่านจากผู้ผลิตไปยังผู้ซื้อหรือผู้ใช้ ซึ่งรวมถึงการวางแผนงานเพื่อให้สินค้าที่จะนำออกจำหน่ายมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด การสร้างสรรค์วางแผนแนวความคิดคิดแปลง ประยุกต์ให้ผลิตภัณฑ์มีคุณลักษณะพิเศษที่ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อและนำหน้าดีกว่าของกลุ่มคู่แข่งเสมอ

เรณู สุขารมณ และคณะ (2534, น.21) การตลาด หมายถึง สถานที่ที่ผู้ซื้อผู้ขาย นำสินค้ามาตกลงเพื่อเสนอขาย-เสนอซื้อกัน โดยมีแหล่งที่ตั้งชัดเจนและสามารถแบ่งตลาดออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1) ตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์ (*perfectly competitive market*) โดยที่โครงสร้างของตลาดแบบนี้ประกอบด้วยผู้ผลิตสินค้าที่เหมือนกันทุกประการ ในสายตาของผู้ซื้อมองไม่เห็นความแตกต่างจะซื้อจากผู้ขายคนใดคนหนึ่งก็ได้โดย ผู้ผลิตหรือผู้ขายมีจำนวนมากราย ทำให้การซื้อของแต่ละรายมีจำนวนน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนผู้ซื้อของทั้งตลาด ผู้ผลิตแต่ละรายมีส่วนแบ่งในตลาดน้อยจนไม่สามารถจะมีอิทธิพลในตลาด ราคาจึงถูกกำหนดโดยอุปสงค์และอุปทานในตลาด ผู้ผลิตจะนำเอาราคาในตลาดมาตัดสินใจในการผลิตเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด

2) ตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ (*imperfectly competitive market*) ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

(1) ตลาดที่มีการผูกขาดแท้จริง (*pure monopoly*) ในทฤษฎีตลาด คำว่าการผูกขาด หมายถึง การเป็นผู้ผลิตเพื่อจำหน่ายในหน่วยเดียวในตลาด ไม่มีสินค้าอื่นที่สามารถทดแทนกันได้ อย่างไรก็ตามใกล้เคียงกัน สินค้าที่ผูกขาดทำการผลิตอยู่ในตลาด ผู้ผูกขาดสามารถที่จะกำหนดราคาหรือระดับผลผลิตได้อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้กำไรสูงสุด

(2) ตลาดกึ่งแข่งขันกึ่งผูกขาด (*monopolistic competition*) ตลาดประเภทนี้จะมีหน่วยการผลิตมากพอที่จะทำให้เกิดการแข่งขันระหว่างผู้ผลิตในตลาดที่มีลักษณะที่สามารถทดแทนกันได้ กล่าวคือ สินค้าของผู้ผลิตจะมีความแตกต่างกันบ้างในสายตาของผู้บริโภค แต่สามารถทดแทนกันได้ อย่างไรก็ตามใกล้เคียง แม้ว่าสินค้าจะใช้ทดแทนกันได้เป็นอย่างดี แต่หน่วยการผลิตเหล่านี้จะไม่ใส่ใจต่อปฏิกิริยาของกลุ่มคู่แข่งคนอื่นๆ เพราะประกอบไปด้วยผู้ผลิตจำนวนมาก ผู้ผลิตแต่ละคนคิดว่าเขายังสามารถรักษาส่วนแบ่งส่วนหนึ่งในตลาดไว้ได้ ถ้าหากเขาขึ้นราคาสินค้า เพราะผู้ผลิตแต่ละรายจะมีอำนาจผูกขาดในสินค้าที่ตนผูกขาดอยู่ อันเนื่องมาจากความแตกต่างของสินค้า การเข้าออกจากราคาตลาดเป็นการกระทำได้ง่าย

(3) ตลาดที่มีผู้ขายน้อยราย (*oligopoly*) หมายถึง ตลาดที่ประกอบด้วยผู้ขายตั้งแต่ 2 รายขึ้นไป ตลาดประเภทนี้จะประกอบด้วยผู้ผลิตจำนวนน้อย ดังนั้น ผู้ผลิตแต่ละรายจะคำนึงถึงปฏิกิริยาโต้ตอบที่มีอยู่ต่อกันของกลุ่มคู่แข่งในตลาดแข่งขันจะไม่สมบูรณ์ และการต่อสู้ระหว่างผู้ผลิตจะมีอยู่สูง นอกจากนี้ในการที่มีผู้ผลิตจำนวนน้อยจะทำให้เกิดข้อตกลงร่วมกันระหว่างคู่แข่ง สินค้าในตลาดประเภทนี้อาจเป็นสินค้าที่เหมือนกันทุกประการ ซึ่งจะเรียกตลาดผู้ผลิตน้อยรายแบบนี้ว่า pure oligopoly เป็นตลาดที่ผู้ผลิตขายสินค้าเหมือนกัน แต่ถ้าหากขายสินค้าที่มีลักษณะต่างกันจะเรียกว่า differentiated oligopoly ผู้ผลิตที่อยู่ในตลาดแบบนี้มักคาดคะเนปฏิกิริยาของคู่แข่งและสินค้า การตัดสินใจของผู้ผลิตขึ้นอยู่กับความยากง่ายของการเข้าสู่ตลาดและช่องทางของระยะเวลาระหว่างการกระทำของเขาและปฏิกิริยาของผู้ผลิตรายอื่นๆ ในการอธิบายตลาดประเภทนี้จะสมมติให้มีผู้ประกอบการเพียงสองรายที่ขายสินค้าเหมือนกันทุกประการซึ่งไม่สอดคล้องกับโลกธุรกิจที่เป็นจริง

สุบัญญัติ ไชยชาญ (2534, น.2) ได้ให้ความหมายของการตลาดว่า คือ กิจกรรมการตอบสนองความต้องการของมนุษย์ โดยอาศัยกระบวนการแลกเปลี่ยน

อรชร มณีสงฆ์ (2546, น.2) ได้ให้ความหมายของการตลาดว่า หมายถึง คนหรือกลุ่มคนที่มีความต้องการและมีกำลังซื้อสินค้าประเภทใดประเภทหนึ่งหรือตราใดตราหนึ่งหรือกลุ่มผู้บริโภคที่ใช้สินค้าประเภทนั้นๆ หรือตรา นั้นๆ อยู่

กนกวรรณ ไชยบุบผา (2552, น.20) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การตลาด หมายถึง กระบวนการวางแผนและการปฏิบัติตามแนวคิด การกำหนดราคา การส่งเสริมการตลาด และการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ เพื่อสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่ทำให้ผู้บริโภคได้รับความสุข ความพอใจ และบรรลุวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การตลาด หมายถึง กระบวนการทางสังคม บริการ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบ มีองค์ประกอบด้านการผลิต สื่อสาร และจัดส่งให้แก่ผู้ใช้ในการแลกเปลี่ยนหรือบริการ โดยทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้รับสิ่งที่สนองความจำเป็นและความต้องการ และนำความพอใจสูงสุดมาสู่ผู้ผลิตและผู้บริโภค

3.1.2 แนวคิดด้านการตลาด

มีผู้ให้แนวคิดด้านการตลาดไว้ ดังนี้

Kotler และ Amstrong (2007, น.6) ได้มีความเห็นว่า แนวคิดด้านการตลาดที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจร เริ่มจากผู้บริโภคแต่ละคนในสังคมต่างมีความจำเป็น ความต้องการและอุปสงค์ ทั้งที่เหมือนกันและต่างกันไป โดยผู้บริโภคเหล่านี้จะเลือก ผลิตภัณฑ์และ/หรือบริการที่สามารถนำมาใช้บริโภคตามความต้องการของตนเอง อย่างไรก็ตามในการเลือกผลิตภัณฑ์ใด

ผลิตภัณฑ์หนึ่งมาใช้ นั่น ผู้บริโภคจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ผลิตภัณฑ์นั้นสามารถตอบสนองความต้องการของตนเป็นหลัก และเมื่อผู้บริโภคได้ค้นพบผลิตภัณฑ์ที่ให้ผลประโยชน์สูงสุดในด้านคุณค่า คุณภาพและความพอใจ เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์อื่นๆ แล้ว ผู้บริโภคจะเข้าไปติดต่อกันเพื่อแลกเปลี่ยนหรือทำการค้ากับเจ้าของผลิตภัณฑ์นั้น และหากยังต้องการทำการซื้อขายกันอยู่ ความสัมพันธ์ก็จะดำเนินต่อไป และเมื่อผู้บริโภคจำนวนมากดำเนินการในลักษณะนี้กับผลิตภัณฑ์และ/หรือบริการหนึ่งๆ เราเรียกกลุ่มผู้บริโภคกลุ่มนี้ว่า ตลาดและเรียกกิจกรรมทั้งหมดในวงจรมีว่าการตลาด

McDaneil Lamb และ Hair (2007, น.1) ได้กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนคือแนวคิดหลักของการตลาด กล่าวคือ การที่บุคคลยอมเสียสิ่งหนึ่งเพื่อที่จะได้รับสิ่งที่ต้องการโดยการแลกเปลี่ยนสามารถเกิดขึ้นโดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบดังนี้

- 1) มีกลุ่มคนอย่างน้อย 2 กลุ่มในการแลกเปลี่ยน
- 2) แต่ละกลุ่มมีบางสิ่งที่มีคุณค่ากับความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง
- 3) แต่ละกลุ่มมีความสามารถในการสื่อสารและจัดส่ง
- 4) แต่ละกลุ่มมีอิสระในการยอมรับหรือปฏิเสธเงื่อนไขการแลกเปลี่ยนที่

เสนอ

- 5) แต่ละกลุ่มมีความเชื่อมั่นในความเหมาะสมหรือต้องการที่จะร่วมมือกับ

อีกกลุ่ม

ธงชัย สันติวงษ์ (2534, น.26-27) ได้กล่าวไว้ว่า แนวความคิดทางการตลาดในการบริหารงานกิจกรรมทางการตลาด แนวความคิดที่เป็นแนวทางกว้างๆ ซึ่ง อี เจอร์โรม แมกคาร์ที (E. Jerome Mc Carthy) ได้แบ่งไว้คือ

- 1) แนวความคิดที่มุ่งการผลิต (production - oriented) แนวความคิดนี้มุ่งถึงการจัดการทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์และเมื่อทำได้และทำออกขาย ก็สิ้นสุดที่ตรงนั้น

- 2) แนวความคิดที่มุ่งการตลาด (marketing - oriented) แนวความคิดนี้เป็นแนวทางที่พยายามหาทางผลิตสิ่งของที่ลูกค้าต้องการเพื่อนำออกขาย

ดังนั้น การจัดการตลาด จึงเป็นกระบวนการวางแผน และการปฏิบัติตามแผน ตามแนวความคิดผลิตภัณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น กำหนดราคา การส่งเสริมการตลาดและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นกิจกรรมที่มุ่งสนองความต้องการของตลาด และดำเนินการเคลื่อนย้ายคุณค่าผลิตภัณฑ์ไปยังลูกค้า เพื่อสนองความต้องการลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ

3.1.3 ความสำคัญของการตลาด

วิทวัส รุ่งเรืองผล (2546) กล่าวถึงความสำคัญของการตลาดว่า มีความสำคัญในการสร้างให้เกิดการขับเคลื่อน ซึ่งขยาย และแลกเปลี่ยนทางธุรกรรม ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางการเงินในระบบเศรษฐกิจ โดยการตลาดก่อให้เกิดประโยชน์ภาพรวมของสังคม เศรษฐกิจ ภาคธุรกิจ และผู้บริโภค ดังนี้

1) ความสำคัญต่อสังคมเศรษฐกิจ กล่าวถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการตลาดในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) การสร้างอรรถประโยชน์ (utility) ได้สร้างส่วนเพิ่มให้แก่ผู้บริโภค และช่วยกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวจากการสร้างอรรถประโยชน์ส่วนเพิ่ม โดยการตลาดได้สร้างอรรถประโยชน์ 5 ประการ คือ

ก. อรรถประโยชน์ด้านผลิตภัณฑ์หรือบริการ (form utility) คือ ประโยชน์จากการสร้างความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคในการเปลี่ยนรูปของผลิตภัณฑ์หรือบริการ

ข. อรรถประโยชน์ด้านเวลา (time utility) คือ ความพอใจของผู้บริโภคในการได้รับผลิตภัณฑ์หรือบริการในเวลาที่ต้องการ

ค. อรรถประโยชน์ด้านสถานที่ (place utility) คือ ประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการเคลื่อนย้ายสถานที่ของผลิตภัณฑ์หรือบริการ

ง. อรรถประโยชน์ด้านความเป็นเจ้าของ (ownership utility) คือ ความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการได้เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆ

จ. อรรถประโยชน์ด้านข้อมูล (information utility) คือ ความพึงพอใจหรือได้รับประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากข้อมูล

(2) การตลาดช่วยในการกระจายรายได้และเกิดการจ้างงานมากขึ้น

(3) การตลาดช่วยผลักดันให้เกิดการเติบโตด้านเศรษฐกิจของประเทศ การจ้างงานและการแลกเปลี่ยนช่วยสร้างเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ

2) ความสำคัญต่อภาคธุรกิจ

(1) การตลาดเป็นกิจกรรมหลักในการนำรายได้ละกำไรเข้าสู่องค์กร ด้วยแนวคิดทางด้านการตลาดที่เน้นการเข้าถึงความต้องการของลูกค้า ทำให้การตลาดเป็นส่วนสำคัญในการสนับสนุนการทำงานขององค์กรด้านต่างๆ ให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การตลาดเป็นกลไกหลักในการดำเนินธุรกิจขององค์กร การตลาดมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นการดำเนินงานส่วนต่างๆ ภายในองค์กรให้ขับเคลื่อนไปยังเป้าหมายที่ตั้งไว้

3) ความสำคัญต่อผู้บริโภค

(1) ทำให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในสินค้าและบริการมากขึ้น การแข่งขันในระบบการตลาดสามารถสร้างทางเลือกให้ผู้บริโภคมีทางเลือกในการใช้ผลิตภัณฑ์หรือการให้บริการเพิ่มมากขึ้น

(2) ทำให้สินค้าและบริการมีราคาถูกลงและคุณภาพดีขึ้น จากกลไกการแข่งขันของตลาด การตั้งราคาสินค้าและบริการของผู้ผลิตต้องอาศัยกลไกทางการตลาดมากขึ้น ผู้ผลิตสินค้าราคาถูกแต่ไม่มีคุณภาพไม่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มใหญ่ได้มาก เพราะการแข่งขันและผู้บริโภคเป็นตัวชี้วัดความอยู่รอด

(3) สร้างความสะดวกให้แก่ผู้บริโภค การตอบสนองความพึงพอใจผู้บริโภคเป็นสิ่งสำคัญของแนวคิดการตลาด ทำให้ผู้บริโภคสามารถได้รับความสะดวกจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการได้มากขึ้น

3.1.4 การจัดการตลาด

มีผู้ให้แนวคิดของการจัดการตลาดความหมายการจัดการตลาดหรือบริการตลาดไว้ดังนี้

สุบัญญัติ ไชยชาญ (2534, น.10) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการการตลาด หมายถึง กระบวนการวางแผน และกระบวนการอนุมัติให้เป็นไปตามมโนภาพ การกำหนดราคา การส่งเสริมการตลาด และการกระจายมโนคติ สินค้า ตลอดจนบริการ เพื่อสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนให้เป็นที่พอใจแก่ปัจเจกบุคคล และวัตถุประสงค์ขององค์การ ส่วนวิจิตร ประเสริฐธรรม (2535, น.12) ได้ให้ความหมายไว้ว่า แนวคิดการจัดการการตลาด เป็นกระบวนการวางแผนการจัดการเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ การตั้งราคา การส่งเสริมการขาย และการจัดจำหน่าย เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนที่สามารถจะตอบสนองความต้องการของบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ได้ และสุกกร เสรีรัตน์ (2543: 4) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการการตลาด หมายถึง การวางแผนการตลาด การปฏิบัติการทางการตลาด และการประเมินผลการดำเนินงานทางการตลาด

พิบูล ทีปะปาล (2534, น.18-19) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการตลาด ประกอบด้วย ตัวผลิตภัณฑ์ (product component) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าลักษณะของผลิตภัณฑ์นั้นทำให้ประโยชน์ต่อผู้บริโภค การส่งเสริมการตลาด (promotional component) เพื่อแจ้งบอกความสามารถของผลิตภัณฑ์ที่จะสร้างความพึงพอใจให้กับผู้บริโภค โดยผ่านการโฆษณา การขายโดยบุคคล และการส่งเสริมการขาย การจัดจำหน่าย (place component) เพื่อแจกจ่ายผลิตภัณฑ์วางออกจำหน่ายในสถานที่และเวลาที่เหมาะสมสอดคล้องตามความต้องการ

ของลูกค้า ราคา (price component) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์อยู่ในระดับเหมาะสมและยุติธรรม

กล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดการจัดการการตลาดจะมุ่งเน้นการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ตามที่ผู้บริโภคต้องการในระดับที่ผู้บริโภคพอใจ ส่วนการจัดการการตลาด เป็นกระบวนการจัดการองค์การซึ่งประกอบด้วย สินค้า ราคา สถานที่ การโฆษณา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสนองความต้องการของลูกค้าโดยแสวงหากำไรจากความพึงพอใจของลูกค้า

3.2 ทฤษฎีการตลาด

3.2.1 ทฤษฎีสี่ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) หรือ (4'P)

ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) หรือ 4Ps หมายถึง เป็นตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ 4 ประการ (ศิริวรรณ และคณะ 2541, น.34) คือ

1) *ผลิตภัณฑ์ (product)* หมายถึง สิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจ เพื่อสร้างความพึงพอใจของลูกค้าโดยการตอบสนองความต้องการ ผลิตภัณฑ์ที่เสนอขายอาจจะมีตัวตนหรือไม่มีตัวตนก็ได้ ผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย สินค้า บริการ และความคิด ผลิตภัณฑ์ต้องมีรรถประโยชน์ (utility) และมีมูลค่า (value) ในสายตาของลูกค้า จึงจะมีผลทำให้ผลิตภัณฑ์สามารถขายได้

2) *ราคา (price)* หมายถึง มูลค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน อันเป็นเงินทุน (cost) ของลูกค้า ในการตัดสินใจซื้อผู้บริโภคจะเปรียบเทียบระหว่างมูลค่า (value) ผลิตภัณฑ์กับราคา (price) ผลิตภัณฑ์ ถ้ามูลค่าสูงกว่าหรือเหมาะสมกับราคา ลูกค้าก็จะตัดสินใจซื้อ

3) *การจัดจำหน่าย (place หรือ distribution)* หมายถึง โครงสร้างของช่องทางซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกิจกรรม ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากองค์การไปยังตลาดสถาบันที่นำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดเป้าหมาย ก็คือสถาบันการตลาด ส่วนกิจกรรมที่ช่วยในการกระจายตัวสินค้า ประกอบด้วย การขนส่ง การคลังสินค้า และการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง การจัดจำหน่ายประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ช่องทางการจัดจำหน่าย (channel of distribution) และการกระจายสินค้าสู่ตลาด (physical distribution)

4) *การส่งเสริมการตลาด (promotion)* เป็นการติดต่อสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลผลิตภัณฑ์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขาย เพื่อสร้างทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้พนักงานขายทำการขาย (personal selling) หรือใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร (non-personal selling) การส่งเสริมการตลาด สามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

(1) การโฆษณา (advertising)

(2) การขายโดยใช้พนักงานขาย (personal selling)

(3) การส่งเสริมการขาย (sales promotion)

(4) การให้ข่าวและการประชาสัมพันธ์ (publicity and public relations)

(5) การตลาดทางตรง (direct marketing หรือ direct response marketing)

และการตลาดเชื่อมตรง (online marketing)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด เป็นตัวแปรทางการตลาด ที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญ 4 ประการ คือ ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด

3.3 การตลาด วิวัฒนาการตลาด และแนวโน้มตลาดทุเรียน

กระทรวงพาณิชย์-ศูนย์วิจัยกสิกรไทย-สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) วิเคราะห์สถานการณ์ตลาด ทุเรียนไทย หัวข้อ “ทุเรียนไทย 2019 พลังผลผลิตยังล้นเหลือ แต่ราคาไม่ร่วง” ระบุ ช่วงกลางปีที่ผ่านมา 2018 “แจ๊ค หม่า” เจ้าของ Alibaba โฉวเหนือในการขายทุเรียนไทย 80,000 ลูกใน 1 นาทีผ่านเว็บไซต์ Tmall ของ Alibaba พร้อมกับประกาศว่าได้ลงนามบรรลุข้อตกลงกับรัฐบาลไทยเป็นตัวแทนจำหน่ายทุเรียนหอมทองมูลค่า 13,400 ล้านบาท จากนั้นอีก 1 เดือนต่อมา JD.com เว็บไซต์ขายสินค้าออนไลน์ในประเทศจีน คู่แข่งของ Alibaba ประกาศข้อตกลงรับซื้อผลไม้ไทยไปขายในเว็บไซต์ตัวเองโดยมี Product Hero อย่าง “ทุเรียน” เป็นสินค้าเรียกยอดขาย เป็นการฉายภาพชัดเจนแล้วว่าประเทศจีนเป็นลูกค้าเบอร์ 1 ในตลาดส่งออกทุเรียนไทย ไตรมาสแรกปี 2018 จีนนำเข้าทุเรียนไทย 2,510 ล้านบาท จากมูลค่าส่งออกทุเรียนสดทั้งหมดในไตรมาสแรก 6,178 ล้านบาท ปี 2017 จีนนำเข้าทุเรียนไทย 13,327 ล้านบาท จากมูลค่าส่งออกทุเรียนสดทั้งหมด 30,129 ล้านบาท ปี 2016 จีนนำเข้าทุเรียนไทย 7,348 ล้านบาท จากมูลค่าส่งออกทุเรียนสดทั้งหมด 22,098 ล้านบาท จะเห็นว่าในแต่ละปีประเทศจีนนำเข้าทุเรียนไทยอยู่ที่ราวๆ 30-40% จากมูลค่าการส่งออกทุเรียนทั้งหมดของประเทศ จีนเลยกลายเป็นลูกค้าทุเรียนไทยอันดับ 1 และเป็นประเทศที่ผลักดันให้มูลค่าส่งออกทุเรียนไทยเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในทุกๆ ปี จากในปี 2016 สัดส่วนการส่งออกทุเรียนไทยอยู่ราวๆ 60% จากผลผลิตทั้งหมด ปัจจุบันมูลค่าส่งออกทุเรียนอยู่ที่ 70-80%

กระทรวงพาณิชย์-ศูนย์วิจัยกสิกรไทย-สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2562) วิเคราะห์สถานการณ์ตลาดทุเรียนไทย หัวข้อ “หรือทุเรียนไทยจะเสียแชมป์” ทุเรียน ผลไม้เนื้อสีเหลืองทอง หอม อร่อย ถูกยกให้เป็น “ราชาของผลไม้” หรือ King of Fruit จากประเทศไทยที่เป็นแหล่งเพาะปลูก และส่งออกที่ดีที่สุดในโลก มาในวันนี้ “ทุเรียนไทย” คงต้องรับศึกหนักจากชาติเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะ “มาเลเซีย” ที่หันมาจริงจังปลูกทุเรียนมากขึ้น พร้อมส่งทุเรียนนานาชาติมาแย่งส่วนแบ่งตลาดทุเรียนอันหอมหวานนี้ โดยเฉพาะส่วนแบ่งจากตลาดแดนมังกร ที่ไทยทำการค้ากันมาอย่างยาวนาน ข้อมูลจาก United Nations Commodity Trade ระบุว่า จีนนำเข้าทุเรียนใน

ปี 2560 ถึง 350,000 ตัน มูลค่า 552 ล้านดอลลาร์ ในจำนวนนี้เป็นทุเรียนจากประเทศไทยมากที่สุด ขณะที่เป็ทุเรียนจากมาเลเซียเพียง 1% “มุขานคิง” ทุเรียนมาเลเซียทางเล็อกใหม่ของจีน แม้ตัวเลขการส่งออกทุเรียนไทยไปจีนจะครองส่วนแบ่งมากที่สุด แต่ก็ใช้ว่าส่วนแบ่งเล็กๆ จากตลาดประเทศอื่นนี้จะทำอะไรเจ้าตลาดอย่างไทยไม่ได้ โดยเฉพาะมาเลเซียในฐานะผู้ผลิตน้ำมันปาล์มรายใหญ่อันดับ 2 ของโลก ที่ห้ามารุกตลาดการเกษตร โดยเฉพาะตลาดทุเรียนอย่างจริงจัง หลังจากที่รัฐบาลมาเลเซียและรัฐบาลจีนทำข้อตกลงรับซื้อทุเรียนจากมาเลเซียมากขึ้น และล่าสุดอาลีบาบา ประกาศนำ “ทุเรียนมุขานคิง” ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของมาเลเซียขึ้นมาขายบนแพลตฟอร์ม โดยการนำทุเรียนมาเลเซียเข้าไปขายในจีนนับจากนี้จะไม่ใช้แค่ทุเรียนแบบแกะเปลือกแช่แข็ง และผลิตภัณฑ์แปรรูปจากทุเรียนเท่านั้น แต่จะเป็นการนำทุเรียนทั้งลูกเข้าไปขาย เช่นเดียวกับที่ไทยทำ แอมรัฐบาลมาเลเซียยังตั้งเป้าส่งออกทุเรียนเพิ่มเป็น 22,061 ตันให้ได้ภายในปี 2030 จากเดิมที่ 14,600 ตัน

หนังสือพิมพ์ข่าวสด (2562) วิเคราะห์แนวโน้มตลาดทุเรียน หัวข้อ “ปี 2562 ทุเรียนไทยราคาสูง 5 เท่าของต้นทุน จีนนิยมเพราะเป็นผลไม้มงคลต้องกินทุกปี” รายงานว่า ปี 2562 ทุเรียนไทยราคาสูง 5 เท่า นายฉันทานนท์ วรรณเขจร รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เปิดเผยว่า ปี 2562 สถานการณ์การส่งออกทุเรียนไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และมีราคาใกล้เคียงกับที่ผ่านมา เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศยังมีต่อเนื่อง จากเศรษฐกิจของ 2 ประเทศผู้บริโภครหลักของทุเรียนไทย อย่าง จีน เวียดนาม ยังดีต่อเนื่อง จากปี 2561 มีการส่งออก 518,882 ตัน เพิ่มขึ้น 3.05% จากปีก่อนหน้ามีปริมาณส่งออก 503,536 ล้านบาท มูลค่า 35,333 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 42.21% จากปีก่อนหน้าที่มีมูลค่าส่งออก 24,846 ล้านบาท

สำหรับการส่งออกทุเรียน 518,882 ตันในปี 2561 มีการส่งออกไปยังจีนสัดส่วน 41% เวียดนาม 37% ฮองกงสัดส่วน 17% ของปริมาณการส่งออกทั้งหมด ส่วนราคาที่เกษตรกรขายได้ในปี 2562 จะใกล้เคียงปี 2561 คือราคา 78.16 บาท/กิโลกรัม(ก.ก.) ซึ่งราคาเพิ่มขึ้นจากปี 2560 สัดส่วน 8.84% โดยราคาทุเรียนสูงกว่าต้นทุนการผลิต 5 เท่า จากต้นทุนผลิตปี 2561 ที่ 15.10 บาท/ก.ก. ลดลงจากต้นทุนปี 2560 อัตรา 5.12% จากต้นทุนที่ 15.93 บาท/ก.ก. ระยะเวลาสั้นๆ นี้ ราคาทุเรียนจะสูงกว่าต้นทุนอยู่มาก แต่เนื่องจากไทยส่งออกทุเรียนไปยังจีน ในสัดส่วนที่สูงมาก ถึง 41% ของการส่งออกทั้งหมด เพื่อกระจายความเสี่ยงจากตลาดส่งออกหลักอย่างจีน ทุเรียนไทยต้องหาตลาดใหม่ คือ เร่งขยายตลาดทุเรียน ไปยัง เกาหลี ญี่ปุ่น ที่ชื่นชอบทุเรียนกรอบ ตะวันออกกลาง อินเดีย นิยมทุเรียน freeze dried และต้องเน้นส่งเสริมให้ชาวสวนทำการซื้อขายโดยตรง ผ่านตลาดออนไลน์ พัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ ให้มีความสามารถยืดหยุ่นและรักษาคุณภาพสินค้า แต่ต้องมีความสวยงามเพิ่มมูลค่าผลผลิต

นายฉันทานนท์ วรรณเขจร กล่าวว่า ส่วนผลผลิตปี 2562 คาดมีพื้นที่เพาะปลูกรวม 683,000 ไร่ เพิ่มขึ้น 4.3% จากปี 2561 ที่มีพื้นที่เพาะปลูกรวม 655,000 ไร่ และเพิ่มขึ้น 5.31% จากผลผลิตปี 2560 ที่มีพื้นที่เพาะปลูกรวม 622,000 ไร่ ส่วนผลผลิต ปี 2562 คาดว่าจะมี 863,732 ตัน เพิ่มขึ้น 17.18% จากปีก่อนที่มีผลผลิต 737,065 ตันเพิ่มขึ้น 13.54% จากผลผลิตปี 2560 ที่มี 649,171 ตัน ตั้งแต่ปี 2557 ผลผลิตและราคาทุเรียนไทยเติบโตขึ้นต่อเนื่อง เนื่องจากไทยมีข้อได้เปรียบคู่แข่ง อาทิ ไทยสามารถส่งทุเรียนสดเข้าจีนได้ โดยเน้นส่งเป็นทุเรียนหมอนทอง ขณะที่มาเลเซียยังส่งออกได้เฉพาะทุเรียนแช่แข็ง ส่วนทุเรียนของมาเลเซีย พันธุ์มูซานคิง มีราคาแพงกิโลกรัมละ 300-400 บาท ส่วนสิ่งที่หลายฝ่ายกังวลในเรื่องของสงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มที่มีหาข้อยุติได้ในอนาคต จึงคาดว่าจะไม่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจคู่ค้าหรือผู้ซื้อทุเรียนหลักอย่างจีนมากนัก ที่สำคัญคนจีนถือว่า ทุเรียนคือผลไม้มงคลต้องกินทุกปี และไทยยังมีการขายทุเรียนผ่านอาลีบาบา ซึ่งเป็นช่องทางการซื้อขายที่คนจีนเข้าถึงจำนวนมาก

สำหรับอนาคตของทุเรียนไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมองว่าเกษตรกรชาวสวนทุเรียน ควรเน้นผลิตทุเรียน เพื่อให้ได้คุณภาพที่ดีมากกว่า การเน้นในเรื่องของปริมาณเพื่อรองรับการแข่งขันของคู่ค้าในอนาคต จากปัจจุบัน ไทยเน้นส่งออก ทุเรียนหมอนทอง ควรเพิ่มสายพันธุ์ทุเรียนให้มีความหลากหลาย อาทิ ก้านยาว ชะนี พวงมณี เพื่อกระจายความเสี่ยง ยกระดับการขายเป็นขายทุเรียนพรีเมียม และเพิ่มรูปแบบการแปรรูปทุเรียนเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น ทุเรียนอบกรอบ ทำทุเรียน freeze dried เพื่อจากกลุ่มลูกค้าที่ไม่ชอบกลิ่นทุเรียน และเน้นตลาดในประเทศมากขึ้น

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับการตลาด วิวัฒนาการตลาดและแนวโน้มตลาดทุเรียน พอสรุปได้ว่า ทุเรียนไทยสายพันธุ์หมอนทองยังเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศจีนที่มีความต้องการสูงมากขึ้นเรื่อยๆ ประเทศที่มีความพยายามแข่งขันกับไทยในการนำทุเรียนเข้าไปจำหน่ายในประเทศจีนคือมาเลเซีย ที่มีทุเรียนพื้นเมืองสายพันธุ์มูซานคิง แต่ยังคงติดปัญหาด้านกายภาพที่ต้องตัดสุกบนต้น ทำให้มีมีปัญหาคาดในการขนส่งเข้าไปในประเทศจีนซึ่งทำให้เนื้อและเนื่องจากการเดินทางหลายวัน ดังนั้นจึงสามารถที่จะนำวิวัฒนาการทางการตลาด รวมถึงแนวโน้มตลาดทุเรียนมาศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ได้ เพื่อเป็นการวางแผนการผลิตที่มีคุณภาพและการวางแผนการตลาดได้

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ โดยกล่าวถึงความหมาย และทฤษฎีความต้องการ ดังนี้

4.1 ความหมายเกี่ยวกับความต้องการ

พจนานุกรมในไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 468) กล่าวถึง "ความต้องการ" ว่าหมายถึง ความอยากได้ ใคร่ได้หรือประสงค์จะได้ และเมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้ร่างกายเกิดการขาดสมดุล เนื่องมาจากมีสิ่งเร้ามากระตุ้น มีแรงขับภายในเกิดขึ้น ทำให้ร่างกายไม่อาจ อยู่หนึ่ง ต้องพยายามดิ้นรน และแสวงหาเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ เมื่อร่างกายได้รับตอบสนองแล้ว ร่างกายมนุษย์ก็กลับสู่ภาวะสมดุลอีกครั้งหนึ่ง และก็จะเกิดความต้องการใหม่ๆ เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

ทองคำ พิลากรณ์ (2554, น.8) กล่าวว่า ความต้องการหมายถึง การที่มนุษย์เกิดภาวะขาดความสมดุล เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น ก็เกิดแรงขับภายในร่างกาย จึงทำให้มีความอยากได้ ประสงค์จะได้ในสิ่งที่ได้รับการกระตุ้นนั้น และเมื่อได้รับการตอบสนองจนกระทั่งเกิดความพึงพอใจ หรืออยู่ในภาวะสมดุล แต่ถ้ามีสิ่งเร้าใหม่ มากระตุ้น ก็จะเกิดความอยากได้ในสิ่งใหม่ขึ้นมาอีกโดยไม่มีที่สิ้นสุด

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2546, น. 150) กล่าวว่า ความต้องการ (Needs) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงขับและแรงจูงใจในตัวบุคคล คือเมื่อใดที่บุคคลมีความต้องการเกิดขึ้นนั้น เนื่องมาจากร่างกายอยู่ในสภาวะของการแสวงหาบางสิ่งบางอย่างที่ขาดหายไปหรือสูญเสียไปจนทำให้เกิดแรงกระตุ้นต่อร่างกายให้เกิดพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น เพื่อตอบสนองสภาวะของร่างกายที่ขาดความสมดุลให้กลับสู่สภาวะปกติ โดยแบ่งเป็นสองประเภทใหญ่ คือ

1) ความต้องการทางร่างกาย (*Physiological Needs*) ได้แก่ความต้องการน้ำ อาหาร อากาศ การพักผ่อน ความต้องการทางเพศความต้องการเหล่านี้จะต้องอยู่ในสภาวะสมดุล มิฉะนั้น จะเกิดการแสวงหาเมื่อขาดหรือขาดส่วนเกินความต้องการออกไปจากร่างกาย

2) ความต้องการทางจิตใจ (*Psychological Needs*) เป็นความต้องการที่บุคคลจะ ได้มาโดยต้องอาศัยการตอบสนองจากคนอื่นๆ ในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ เช่น ความต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง ความปลอดภัย ความต้องการการยอมรับจากสมาชิกอื่นในสังคม ต้องการความเคารพนับถือและความภาคภูมิใจ เป็นต้น

4.2 ทฤษฎีความต้องการ

Maslow (1970) อ้างถึงใน ทศพล ถาวร (2554, น.12-14) กล่าวถึงสมมติฐานด้านความต้องการของมนุษย์ว่า บุคคลจะมีความต้องการไม่สิ้นสุด โดยเมื่อความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะลดแรงขับเคลื่อนต่อพฤติกรรมลง และจะมีความต้องการในลำดับขั้นที่สูงขึ้น โดยที่ Maslow ได้แบ่งลำดับขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ออกเป็น 5 ชั้น คือ ความต้องการด้านร่างกาย ความต้องการด้านความปลอดภัย ความต้องการด้านสังคม ความต้องการการยกย่อง และความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต โดยจัดลำดับความสำคัญจากระดับต่ำไปยังระดับสูง โดยบุคคลจะแสวงหาความต้องการระดับต่ำก่อน เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลจะแสวงหาความต้องการในระดับที่สูงขึ้นต่อไป ถ้าความต้องการในระดับต่ำยังไม่ได้รับการตอบสนอง ความต้องการนั้นจะยังคงอยู่ สามารถอธิบายรายละเอียดของความต้องการในระดับต่างๆ ได้ดังนี้

4.2.1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นระดับความต้องการขั้นแรกซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานและเป็นความต้องการเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ประกอบด้วยอากาศ น้ำ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน และความต้องการทางเพศ ซึ่งความต้องการทั้งหมดนี้เป็นความต้องการตามธรรมชาติของร่างกาย ถ้าความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอแล้ว บุคคลจะมีความต้องการในระดับสูงขึ้นต่อไป

4.2.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety Needs) จะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองแล้ว ในขั้นนี้บุคคลจะต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ซึ่งเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ความต้องการความปลอดภัยทางกาย เช่น ความมีระเบียบ ความมั่นคง ความคุ้มครอง ความต้องการมีสุขภาพดี ความต้องการเหล่านี้ทำให้เกิดสภาพแรงงาน ความต้องการในบริการต่างๆ มากมาย เช่น การประกันชีวิต การดูแลสุขภาพความปลอดภัย การออมทรัพย์ การศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นต้น

4.2.3 ความต้องการทางสังคม (Social Needs) เป็นความต้องการด้านความรักความอบอุ่น มิตรภาพ ความรู้สึกที่ดีต่อกัน การมีส่วนร่วม และการยอมรับของสังคม ความต้องการด้านสังคม ก่อให้เกิดการซื้อ เพื่อให้สังคมยอมรับตนเอง ตัวอย่างเช่น เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ สินค้าแฟชั่นต่างๆ การเป็นสมาชิกสโมสรหรือสมาคมต่างๆ เป็นต้น

4.2.4 ความต้องการการยกย่อง (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่เกิดจากแรงกระตุ้นทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความมั่นใจแก่ตนเอง ความต้องการที่เกิดจากภายในจะสะท้อนถึงความต้องการของแต่ละบุคคลเพื่อการยอมรับส่วนตัว ส่วนความต้องการภายนอกจะเป็นความต้องการเพื่อการยกย่อง การมีชื่อเสียง และการเคารพนับถือจากบุคคลอื่น

4.2.5 ความต้องการประสบความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization Needs) หรือ ความพึงพอใจส่วนตัว (Self-fulfillment) เป็นความปรารถนาของบุคคลที่จะตอบสนองศักยภาพของตนด้วย ทุกสิ่งที่เขามีความสามารถและมีความต้องการจะเป็น เช่น ผู้ที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองมีความสามารถและต้องการจะเป็นนายกรัฐมนตรี นักกีฬาทีมชาติมีความสามารถและต้องการเป็นนักกีฬาเหรียญทองโอลิมปิก เป็นต้น

นอกจากความต้องการ 5 ขั้นตอนข้างต้นแล้ว Maslow ได้จำแนกความต้องการอื่นๆ ที่สำคัญออกเป็นอีก 2 ชนิด คือ

1) **ความต้องการด้านสุนทรียภาพ (Aesthetic Needs)** เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่ชอบความสวยงามและความรื่นรมย์ต่างๆ เพื่อความผ่อนคลายและสร้างความสุขให้ตนเอง ซึ่งการรับรู้ถึงความสวยงามหรือความสุนทรีย์ของบุคคลจะมีความแตกต่างกันตามพื้นฐานของความคิดและวัฒนธรรมของบุคคล บุคคลย่อมเลือกสิ่งที่สามารถสร้างสุนทรียภาพให้แก่ตนเองได้มากกว่าก่อนสิ่งสร้างสุนทรียภาพได้น้อยกว่า

2) **ความต้องการในการอยากรู้อยากเห็น (Curiosity Needs)** เราสามารถกล่าวได้ว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับความอยากรู้อยากเห็น เช่น เด็กเล็กจะสงสัยและแหงนหัวลงไปใ้ในรู คนดูรูปด้านหนึ่งมักจะพลิกดูอีกด้านหนึ่งด้วย เป็นต้น ซึ่งการอยากรู้อยากเห็นหรือความสงสัยจะก่อให้เกิดการทดลองและการค้นพบทฤษฎีมากมายที่มีคุณค่า ความอยากรู้อยากเห็นเป็นเรื่องธรรมชาติ ไม่เพียงแต่เฉพาะมนุษย์เท่านั้น สัตว์อื่นอีกหลายประเภทที่มีความอยากรู้อยากเห็น จะเห็นได้ว่าความ ต้องการอยากรู้อยากเห็นจะสร้างความงู้อใจให้พยายามเสาะหาความจริง

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ความต้องการของเกษตรกรนั้นประกอบด้วย ความต้องการทางด้านร่างกาย ด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านทางสังคม ด้านการยกย่อง และด้านการประสบความสำเร็จในชีวิต และแยกออกเป็นอีก 2 ชนิด คือ ด้านสุนทรียภาพ และความต้องการอยากรู้อยากเห็น เมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมในแต่ด้านและเกิดความพึงพอใจแล้วนั้น ก็จะทำให้เกษตรกรมีความต้องการในส่วนที่มากขึ้นหรือนอกเหนือจากที่ได้รับ

5. บริบทของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

บริบทของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์โดยกล่าวถึง ลักษณะทั่วไปของอำเภอลับแล การผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล ดังนี้

5.1 ลักษณะทั่วไปของอำเภอลับแล

5.1.1 สภาพทางภูมิศาสตร์

ที่ตั้ง เดิมทีว่าการอำเภอลับแลตั้งอยู่ที่เมืองทุ่งยั้งบริเวณใกล้เวียงเจ้าเงาะ ต่อมา พ.ศ. 2444 พระพิศาลคีรีได้ย้ายที่ว่าการอำเภอไปตั้งอยู่ม่อนจำศีล (ห่างจากที่ว่าการอำเภอปัจจุบันไปทางเหนือ 1 กิโลเมตร) ครั้นถึงสมัยพระศรีพนมมาศ (เมื่อครั้งเป็นหลวงศรีพนมมาศ) เห็นว่าไกลจากตัวเมืองลำบากแก่ราษฎรติดต่อกันไป - มา ประกอบกับระยะนั้นพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสเมืองลับแล ได้ทรงมีพระราชประสงค์และสงวนที่ม่อนจำศีลเป็นที่ประดิษฐานพระเหลือ (ทองเหลือจากการหล่อพระพุทธรูปชินราชที่จังหวัดพิษณุโลก) เพราะเคยเป็นที่ตั้งพลับพลารับเสด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งก็คือที่ว่าการอำเภอปัจจุบันนี้ ที่ว่าการอำเภอลับแลปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลศรีพนมมาศอยู่ทางทิศตะวันตกของจังหวัดอุตรดิตถ์ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 8 กิโลเมตร พื้นที่ อำเภอลับแลเป็นอำเภอชั้น 2 มีพื้นที่ทั้งหมด 506.02 ตารางกิโลเมตร

5.1.2 อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดกับ อำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่

ทิศใต้ ติดกับ อำเภอตรอน จังหวัดอุตรดิตถ์ และอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัด

สุโขทัย

ทิศตะวันออก ติดกับ อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์

ทิศตะวันตก ติดกับ อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 2.1 แผนที่อำเภอลับแล

ที่มา : <http://www.lablaedph.com/index.php?action=map>

5.1.3 การปกครอง

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค อำเภอลับแลมี 7 ตำบล 55 หมู่บ้านดังนี้ คือ ตำบลแม่พุด 10 หมู่บ้าน ตำบลน่านกกก 5 หมู่บ้าน ตำบลฝายหลวง 9 หมู่บ้าน ตำบลชัยชุมพล 8 หมู่บ้าน ตำบลไผ่ล้อม 6 หมู่บ้าน ตำบลทุ่งยั้ง 10 หมู่บ้าน และตำบลด่านแม่คำมัน 7 หมู่บ้าน

การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ดังนี้คือ เทศบาล 1 แห่ง คือ เทศบาลตำบล ศรีพนมมาศ สุขาภิบาล 2 แห่ง คือ สุขาภิบาลหัวดง และสุขาภิบาลทุ่งยั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล 7 แห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลไผ่ล้อม องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งยั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลชัยชุมพล องค์การบริหารส่วนตำบลฝายหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่พุด องค์การบริหารส่วนตำบลด่านแม่คำมัน และองค์การบริหารส่วนตำบลน่านกกก

ส่วนราชการอื่นๆ ได้แก่ สำนักงานสหกรณ์การเกษตรลับแลจำกัด สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอลับแล ที่ตั้งหน่วยทหาร คือ กองพันทหารปืนใหญ่ 20 ที่ทำการขนส่งจังหวัด ศูนย์วิจัยวัตถุมีพิษ สำนักงานไปรษณีย์โทรเลขอำเภอลับแล สำนักงานไปรษณีย์โทรเลขตำบลทุ่งยั้ง สถานีตำรวจภูธรตำบลด่านแม่คำมัน สำนักงานการไฟฟ้าย่อยสาขาลับแล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอลับแล และโรงพยาบาลอุตรดิตถ์สาขาลับแล

5.1.4 จำนวนประชากร

- 1) จำนวนพลเมืองรวม 61,436 คน เป็น ชาย 29,078 คน หญิง 32,358 คน
- 2) นอกเขตเทศบาลรวม 57,897 คน เป็น ชาย 27,339 คน หญิง 30,558 คน
- 3) ในเขตเทศบาลรวม 3,539 คน เป็น ชาย 1,739 คน หญิง 1,800 คน

อัตราการเพิ่มประชากรของอำเภอลับแลน้อย เนื่องจากมีอัตราการเกิดเพียงร้อยละ 1.10 อัตราการตายร้อยละ 0.40 และการย้ายถิ่นนั้น ปรากฏว่าประชากรได้ย้ายออกมากกว่าการย้ายเข้าในจำนวนที่ไม่ต่างกันมากนัก จึงทำให้จำนวนประชากรในแต่ละปีเพิ่มไม่ต่างกันมากนัก ความหนาแน่นของประชากร 134.52 คน/ตารางกิโลเมตร

5.1.5 ลักษณะภูมิประเทศ

อำเภอลับแลมีเนื้อที่ทั้งหมด 506.02 ตารางกิโลเมตร แยกเป็นที่ราบ 117 ตารางกิโลเมตร เป็นที่ป่าและภูเขา 306 ตารางกิโลเมตร มีลักษณะพื้นที่ราบลุ่มทางตอนใต้ ค่อนข้างสูงชันทางตอนกลาง และเป็นภูเขาทางตอนเหนือและทางตะวันตก ซึ่งพอจะแบ่งลักษณะพื้นที่ให้ชัดเจนดังนี้

บริเวณตอนเหนือ ในเขตพื้นที่ตำบลฝายหลวง ตำบลแม่พูล และตำบลนานกกก พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาที่ไม่สูงมากนัก ยกเว้นทางตอนเหนือสุดของตำบลแม่พูลที่ติดต่อกับอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ ภูเขามีสภาพสูงมากเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารหล่อเลี้ยงพืชผลในอำเภอลับแลตลอดปี บริเวณนี้จะมีที่ราบระหว่างภูเขาเพียงเล็กน้อย

บริเวณตอนกลาง ในเขตพื้นที่ตำบลชัยจุมพล เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ และบางส่วนของตำบลฝายหลวงมีลักษณะพื้นที่เป็นลอนคลื่นสูงๆ ต่ำๆ บริเวณที่เนินจะเป็นที่ตั้งบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ส่วนที่ราบเป็นที่ทำการเพาะปลูก

บริเวณตอนใต้ ในพื้นที่ตำบลไผ่ล้อม ตำบลทุ่งยั้ง และตำบลด่านแม่คำมัน เป็นที่ราบและที่ราบลุ่มอันกว้างใหญ่เหมาะสำหรับการทำนา และทางตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอในท้องที่ตำบลไผ่ล้อม ตำบลทุ่งยั้ง และตำบลด่านแม่คำมันมีบึงใหญ่เนื้อที่ประมาณ 6,800 ไร่ เรียกว่า บึงมาย เป็นแหล่งน้ำสำคัญของบริเวณดังกล่าว

5.1.6 สภาพภูมิอากาศ

เนื่องจากอำเภอลับแลมีสวนผลไม้ตามบริเวณภูเขา จึงมีต้นไม้อุดมสมบูรณ์ แน่สภาพป่าจึงไม่ถูกทำลายเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติไปด้วย บริเวณที่เป็นที่อยู่อาศัยก็ได้มีการปลูกพืชช่วยอย่างหนาแน่นเช่นกัน ทำให้อำเภอลับแลมีสภาพภูมิอากาศเป็นไปตามฤดูกาลดังกล่าว คือ ในฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคมถึงเดือนตุลาคม ปริมาณน้ำฝนโดยเฉลี่ยวัดได้ 678.6 มิลลิเมตร และปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปีวัดได้ 1,379.5 มิลลิเมตร ในฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือน

คุณภาพน้ำ อากาศค่อนข้างหนาวทางตอนเหนือ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 14.0 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมไปด้วยต้นไม้ทำให้มีความชื้น อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยประมาณ 40.02 องศาเซลเซียสลำน้ำที่สำคัญ อำเภอลับแลไม่มีลำน้ำสายใหญ่ไหลผ่าน มีแต่ลำน้ำที่เกิดจากเอกราชน้อยใหญ่ทางตอนเหนือที่สำคัญ

คลองแม่พ่อง ซึ่งมีต้นน้ำมาจากน้ำตกแม่พูล และน้ำตกผามอบไหลจากทางเหนือสู่ทางใต้ สู่พื้นที่ตำบลแม่พูล ไหลมาบรรจบกันที่บ้านท่าวมแล้ง ตำบลฝายหลวง และไหลผ่านเขตตำบลศรีพนมมาศ มีความยาวประมาณ 50 กิโลเมตร เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่สำคัญของอำเภอลับแล และมีน้ำไหลตลอดปี มีฝายน้ำล้นกั้นเก็บน้ำอยู่หลายแห่ง เช่น ฝายหลวง ฝายห้วยพูล และฝายตาด ฯลฯ

หนองพระแล อยู่หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งยังมีเนื้อที่ประมาณ 130 ไร่ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด และเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง ทางอำเภอมิโครงการขุดลอกและปรับปรุงเป็นสถานที่ท่องเที่ยว แต่ต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก ขณะนี้ก็ได้มีการปรับปรุงขุดลอกไปแล้ว

หนองนาเกลือ อยู่หมู่ที่ 4 ตำบลฝายหลวง มีเนื้อที่ประมาณ 118 ไร่

บึงมาย เป็นบึงขนาดใหญ่อยู่ในเขตตำบลไผ่ล้อม ตำบลทุ่งยังมี และตำบลด่านแม่คำมัน เป็นแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่ มีเนื้อที่ประมาณ 6,800 ไร่

คลองพระเสด็จ เป็นคลองที่ไหลผ่านหมู่ที่ 4,5,7 ตำบลด่านแม่คำมัน มีความยาวประมาณ 10 กิโลเมตร

5.1.7 ทรัพยากรธรรมชาติ

ป่าไม้ ในเขตอำเภอลับแลมีเทือกเขาสลับซับซ้อนเป็นจำนวนมากทั้งทางตอนเหนือ และด้านตะวันตกของอำเภอ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดแพร่ มีเทือกเขาสลับซับซ้อนมาก เทือกเขาที่สำคัญ คือ เทือกเขาภูมัย เป็นภูเขาที่กั้นเขตจังหวัดอุตรดิตถ์กับจังหวัดสุโขทัย มียอดเขาสูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 680 เมตร ดังนั้นทรัพยากรของอำเภอลับแลก็คือ ป่า ไม้และของป่า เช่น ตองกง สำหรับทำไม้กวาดและไม้ไผ่สำหรับทำเครื่องจักรสาน ส่วนป่าไม้คงเหลืออยู่เฉพาะที่เป็นป่าสงวน คือ ป่าห้วยช้างถึงห้วยปู่เจ้า และบ้านน่านกกก ซึ่งขณะนี้ถูกทำลายไปไม่น้อยโดยราษฎรไปปลูกสวนไม้ยืนต้นแทน เช่น ทุเรียน กล้วยไม้

แร่ธาตุ พบแหล่งแร่หินเขียวภาคกระสวย ในเขตพื้นที่ตำบลชัยภูมิพลตำบลฝายหลวง แต่ได้รับการคัดค้านของราษฎรในการขอสัมปทาน เนื่องจากเกรงว่าจะมีผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม

ดิน ได้แบ่งกลุ่มดินในท้องที่อำเภอลับแลได้ดังนี้ กลุ่มดินนา 40% กลุ่มดินไร่ 5% กลุ่มดินภูเขา 20% และพื้นที่ภูเขา 35% ทางตอนบนทางอำเภอ

5.1.8 การประกอบอาชีพ

หากกล่าวถึงสภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่น จะมองที่ลักษณะและความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่เป็นสำคัญ และชาวลับแลในปัจจุบันใช้ความรู้ความสามารถในการใช้พื้นที่ที่มีอยู่ไม่มากนักได้อย่างคุ้มค่าที่สุด กล่าวคือ

บริเวณตอนเหนือ เป็นภูเขาปลูกพืชสวนผลไม้ ได้แก่ ทุเรียน ลางสาด มังคุด เงาะ อันเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญของอำเภอที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ส่วนบริเวณที่ราบระหว่างภูเขาได้ทำนา นอกจากนี้ยังมีผลผลิตจากป่าตองกงใช้ทำไม้กวาด เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว อาจกล่าวได้ว่าบริเวณนี้เป็นเขตเศรษฐกิจของอำเภอลับแล ผลผลิตจากสวนผลไม้ทำรายได้ให้กับอำเภอรวมมูลค่าประมาณนับร้อยล้านบาท

บริเวณตอนกลาง เป็นที่ราบสลับกับที่สูง มีการตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพ ดังนี้

บริเวณที่สูง เป็นบริเวณที่อยู่อาศัยจะปลูกพืชสวนเป็นสินค้าได้ คือ มะพร้าวหมาก ซึ่งมีอยู่ทุกหลังคาเรือน สามารถทำรายได้รองลงมาจากผลไม้หลักจำนวนไม่น้อย

บริเวณที่ราบ จะมีอยู่บริเวณไม่มากนัก แต่มีการใช้พื้นที่ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า คือ ฤดูฝนใช้ทำนา ส่วนฤดูหนาวใช้ปลูกผัก โดยเฉพาะปลูกหอมแดงเป็นหลัก และสามารถทำเป็นสินค้าออกได้ นอกจากนี้บริเวณตอนกลางผลิตสินค้าที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัวที่มีชื่อเสียงอีกด้วย สินค้าดังกล่าว คือ ผ้าชิ้นตีนจก และการทำผ้าห่มนวม

บริเวณตอนใต้ พื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบลุ่ม ผลผลิตจากบริเวณนี้ คือ ข้าว การผลิตได้ผลเกือบสมบูรณ์ที่สุด เพราะมีระบบการชลประทานเข้าช่วย เพียงแต่ปรับปรุงและส่งเสริมให้สามารถทำนาได้ปีละ 2 ครั้ง

การเกษตร ในท้องที่ตำบลฝายหลวง แม่พูล นานกกก มีสภาพภูมิอากาศเหมาะแก่การทำสวนผลไม้ คือ ทุเรียน และลางสาด ซึ่งมีชื่อเสียงมาก อำเภอได้ส่งเสริมชาวสวนโดยส่งเสริมให้ปลูกทุเรียนพันธุ์ดีแทนทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ตั้งกลุ่มสนใจการเกษตรจนทำให้ผลผลิตดีมาก ส่งขายต่างจังหวัดได้ผลดี พื้นที่ปลูกผลผลิตผลไม้ในอำเภอลับแล ทุเรียนพันธุ์ดี ทุเรียนพื้นเมือง ลางสาด กาแฟ และลองกอง นอกจากนี้ยังมีการทำสวดยผัก หลังการทำนาแล้ว ราษฎรได้ปลูกผักหมุนเวียนโดยทั่วไป โดยเฉพาะหอมแดงและหอมแบ่ง ผักกาด ทำผักกาดดองกันมากที่สุดที่ตำบลชยชุมพล ตำบลฝายหลวงปลูกมากจนส่งขายต่างอำเภอ และต่างจังหวัด ส่วนการปลูกพืชไร่ นั้น มีการปลูกข้าวโพด ถั่วลิสง ถั่วเหลือง โดยทั่วไป และยังมีการปลูกผลไม้อื่นๆ เช่น มะขาม มะม่วง มะพร้าว หมาก สำหรับการเลี้ยงสัตว์ ราษฎรนิยมเลี้ยงกันทุกหมู่บ้าน ได้แก่ เป็ด ไก่ ซึ่งมีปริมาณเพียงพอสำหรับการบริโภค

การพาณิชย์กรรม การค้าขายของอำเภอลับแลนับว่าเจริญพอสมควรในชุมชน มีร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปต่างๆ เกือบทุกชนิด มีตลาดในเขตเทศบาลตำบลศรีพนมมาศ ตลาดหัววง ตำบลแม่พูล ตลาดฝายหลวงอยู่ในตำบลฝายหลวง และตลาดทุ่งยั้งในเขตสุขาภิบาลทุ่งยั้ง ตำบลทุ่งยั้ง มีราษฎรประกอบอาชีพทางด้านค้าขายประมาณ 200 กว่าราย บิมน้ำมัน 8 แห่ง

กรมส่งเสริมการเกษตร การปลูกทุเรียน (ไม่ระบุปีที่พิมพ์) ให้คำแนะนำว่า การเลือกพื้นที่ปลูกทุเรียนควรคำนึงถึง

1) แหล่งน้ำ ต้องมีแหล่งน้ำจัดให้ทุเรียนได้เพียงพอตลอดปี
 2) อุณหภูมิและความชื้น ทุเรียนชอบอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงประมาณ 25 ถึง 30 องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ในอากาศประมาณ 75 ถึง 85 เปอร์เซ็นต์ ถ้าปลูกในพื้นที่ที่มีอากาศแห้งแล้ง มีอากาศร้อนจัดเย็นจัดและลมแรง จะพบปัญหาใบไหม้หรือใบร่วง ต้นทุเรียนไม่เจริญเติบโตหรือเติบโตช้า ให้ผลผลิตช้าและน้อยไม่คุ้มต่อการลงทุน

3) สภาพดิน ควรเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทราย ดินเหนียวปนทราย ที่มีการระบายน้ำดีและมีหน้าดินลึก เพราะทุเรียนเป็นพืชที่อ่อนแอต่อสภาพน้ำขัง ความเป็นกรดต่างของดินอยู่ระหว่าง 5.5 ถึง 6.5 ถ้าจำเป็นต้องปลูกทุเรียนในสภาพดินทราย จึงจำเป็นต้องนำหน้าดินจากแหล่งอื่นมาเสริม ต้องใส่ปุ๋ยคอกและต้องดูแลเรื่องการให้น้ำมากเป็นพิเศษ แหล่งน้ำต้องเพียงพอ

5.2 การผลิตทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

5.2.1 การปลูกทุเรียน

เกษตรกรทุเรียนอำเภอลับแลจะเริ่มปลูกทุเรียนในช่วงที่มีฝนตกชุก โดยเฉพาะเดือนมิถุนายน – กันยายน วิธีการปลูกดังนี้

- 1) เลือกจุดที่จะปลูกโดยทำการวางหญ้า และขุดหลุมสำหรับปลูก ขนาดกว้างยาวและลึกด้านละ 50 - 60 เซนติเมตร ไม่มีการรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์
- 2) กำหนดระยะปลูก โดยให้มีระยะระหว่างแถวระยะระหว่างต้นด้านละ 6 - 8 เมตร จะปลูกได้ไร่ละ 25 - 30 ต้น โดยระหว่างต้นทุเรียนจะมีต้นลองกอง ลงสาด แซม
- 3) เกษตรกรนำต้นกล้าทุเรียนที่เตรียมไว้มาอย่างระมัดระวัง เนื่องจากสภาพพื้นที่เป็นเขาชัน อาจทำให้ตุ้มดินแตกได้

5.2.2 การดูแลรักษาทุเรียน

หลังจากที่เกษตรกรได้ปลูกทุเรียนแล้ว จะมีการพรางแสงให้กับต้นทุเรียนที่ปลูกใหม่เพื่อป้องกันความร้อนจากแสงแดด โดยการใช้ตาข่ายพรางแสง บางรายอาจจะปลูกต้นกล้วยไว้ข้างๆ ในช่วงระยะเวลาที่เกษตรกรจะให้ให้ปุ๋ยเคมีทางดินรอบทรงพุ่ม โดยใช้สูตร 15-15-15, 16-16-16, 20-20-20 อัตราประมาณ 300 กรัมต่อต้น แบ่งให้ 2 ครั้งคือ ช่วงต้นฤดูฝนและหลังฤดูฝน

โดยเกษตรกรบางรายมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มาร่วมด้วยเพื่อเป็นการประหยัดต้นทุน และจะมีการให้ปุ๋ยที่มีปริมาณมากขึ้นเมื่อต้นทุเรียนมีขนาดโตขึ้นตามอายุ เมื่อต้นทุเรียนมีอายุได้ 4 ปี เกษตรกรจะตัดส่วนกิ่งล่างให้สูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตร และตัดยอดกิ่งกระโดงออก เพื่อให้ธาตุอาหารมาเลี้ยงกิ่งข้างให้แผ่ขยายไปในแนวกว้าง ไม่ให้สูงเกินไปเนื่องจากว่าจะเป็นอุปสรรคในดูแลรักษาและการเก็บเกี่ยว

เมื่อทุเรียนอายุได้ 4 ปีแล้ว จะเริ่มให้ผลผลิตแต่ก็ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของต้นทุเรียนที่มาจากการดูแลเอาใจใส่ของเกษตรกรด้วย การให้ปุ๋ยแก่ทุเรียนในช่วงนี้ เกษตรกรจะแบ่งให้ในช่วงก่อนติดผล โดยใช้สูตร 15-15-15, 16-16-16, 20-20-20, 12-12-17 หรือ 13-13-21 เพื่อเป็นการบำรุงต้น บำรุงดอก และบำรุงผลทุเรียน

การตัดแต่งดอกและผลทุเรียนของเกษตรกรจะเริ่มทำเมื่อหลังทุเรียนออกดอกแล้วประมาณ 1 เดือน โดยกิ่งทุเรียน 1 กิ่ง จะแต่งให้เหลืออยู่ 3 – 6 ช่อ ระยะห่างระหว่างช่อประมาณ 30 เซนติเมตร หลังจากนั้นเมื่อทุเรียนเริ่มติดผลแล้ว เกษตรกรจะทำการตัดแต่งผลที่มีทรงเบี้ยว ขนาดเล็ก ออก เพื่อให้เหลือลูกทุเรียนที่ต้องการไว้ที่กิ่ง และเป็นการป้องกันการแพร่กระจายของหนอนเจาะเมล็ด หรือหนอนใต้ เนื่องจากถ้าผลทุเรียนติดกันแล้ว หนอนจะไต่หากันได้ง่าย

การดูแลรักษาเรื่อง โรคและแมลงในช่วงนี้เกษตรกรจะให้ความสำคัญมาก เนื่องจากเป็นระยะที่มีการระบาดของแมลงศัตรูพืชมากกว่าปกติ เกษตรกรจะใช้วิธีการสังเกตในการตรวจเช็คศัตรูพืชคืออะไร ป้องกันและกำจัดอย่างไร สำหรับพฤติกรรมป้องกันและกำจัดของเกษตรกรนั้น ส่วนใหญ่จะเน้นสารเคมีเป็นหลัก มีการผสมระหว่างยาฆ่าแมลง ยาโรคพืช และธาตุอาหารเสริมเข้าด้วยกันในครั้งเดียวเพื่อเป็นการประหยัด โดยในการฉีดพ่นแต่ละครั้งจะใช้เวลาลากสายฉีด อาศัยการจ้างแรงงานเป็นหลักเนื่องจากเป็นเขตราก ไม่สามารถสะพายหลังฉีดได้ ส่วนน้ำที่ใช้ในการฉีดพ่นนั้นมาจากการรองน้ำในถาดฝนเป็นหลัก แมลงที่เกษตรกรพบอยู่เป็นประจำได้แก่ หนอนด้วงหนวดยาวเจาะลำต้นทุเรียน เพลี้ยไก่แจ้ทุเรียน เพลี้ยแป้ง หนอนเจาะผล และหนอนเจาะเมล็ด โรคทุเรียนที่เกษตรกรพบเป็นประจำได้แก่ โรคที่เกิดจากเชื้อไฟทอปทอราเข้าทำลายที่ราก โคน และลำต้น โรคผลเน่า โรคใบจุด เป็นต้น สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่เกษตรกรใช้ส่วนใหญ่จะชื่อสามัญ ไซเปอร์เมทริน แลมป์ดาไซฮาโลทริน คาร์โบซัลแฟน ไคอะซิโนน และคาร์บาริล สำหรับป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียนเป็นหลัก ส่วนชื่อสามัญมาเล็กซิล ฟอสฟิทธิลอะลูมิเนียม กรดฟอสฟอรัส และคาร์เบนดาซิม เกษตรกรจะใช้ในการป้องกันกำจัดโรคทุเรียนเป็นหลัก

การเก็บเกี่ยวทุเรียนนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรจะทำการปีนขึ้นไปสังเกตการณ์สุกแก่ของผลทุเรียนเป็นหลัก ไม่ได้มีการนับระยะสุกแก่หลังดอกบาน จึงอาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการกะระยะสุกแก่ได้ถึงแม้จะมีความชำนาญก็ตาม วิธีการตัดทุเรียนจะตัดเหนือข้อปลิงทุเรียน โดยสังเกตจากสีเปลือก ระยะห่างของหนาม การเคาะฟังเสียง หรืออาจจะสังเกตจาก

การหล่นร่วงของผลทุเรียน หลังจากตัดแล้วจะมัดเชือกโรยลงมาให้คนข้างล่างรอรับ หรืออาจจะโยนลงมาให้คนข้างล่างรับด้วยกระสอบแล้ววางเรียงบนดิน เพื่อรอการขนส่งภายในสวนต่อไป

ภาพที่ 2.2 การเก็บเกี่ยวทุเรียน

การขนส่งภายในสวนนั้น เนื่องจากสวนทุเรียนเป็นเขาสูงชัน จึงต้องใช้รถมอเตอร์ไซด์เป็นหลัก โดยเกษตรกรกลับแล้วส่วนจะใช้ยี่ห้อชูชุกี อากิร่า จนเป็นเอกลักษณ์เป็นที่แปลกตาสำหรับนักท่องเที่ยว เหตุผลเนื่องจากมีความทนทาน แกร่ง หน้าไม่เซ็ดเมื่อบรรทุกทุเรียนในตะแกรงสานเหล็กด้านหลังคนขับ จากนั้นเกษตรกรจะขนถ่ายทุเรียนที่ทำการตัดแล้วมาเรียงบนรถกระบะที่จอดอยู่หน้าสวนเพื่อส่งต่อไปยังตลาดกลางในพื้นที่ต่อไปสำหรับกรณีเกษตรกรที่มีสวนทุเรียนไกลจากตลาดกลาง แต่ถ้าเกษตรกรรายที่มีสวนทุเรียนใกล้กับตลาดกลางก็สามารถขนส่งจากสวนมาส่งถึงตลาดกลางได้เลยโดยไม่ต้องเรียงใส่รถกระบะ

ภาพที่ 2.3 การขนส่งทุเรียนไปยังตลาดกลางในพื้นที่

การซื้อขายระหว่างพ่อค้าคนกลางหรือล้งกับเกษตรกรทุเรียน จะมีทั้งที่เป็นคนไทยและคนจีนที่เข้ามาเช่าอาคารสถานที่สำหรับเป็นจุดรับซื้อในพื้นที่ เกษตรกรทุเรียนลับและจะนำทุเรียนที่ออกจากสวนมาส่งเองกับมือ ทำการคัดแยกพร้อมกันกับล้ง คัดเกรด ดูความอ่อน ความแก่ของทุเรียน ซึ่งมีผลกับราคาในแต่ละวัน จากนั้นชั่งน้ำหนักรวม และเกษตรกรได้รับเป็นเงินสดทันที ทั้งนี้ มีล้งไทยจากจังหวัดอื่นมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคา ส่งผลให้เกษตรกรสามารถเลือกได้ว่าขายให้กับใคร แต่ก็เป็นการแข่งกันกับเกษตรกรเช่นกันว่าจะขายให้กับล้งที่คุ้นเคยกัน หรือขายให้กับล้งหน้าใหม่

นอกจากเกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าหรือล้งแล้ว เกษตรกรลับแลยังมีการใช้สื่อออนไลน์ในการขายด้วยตัวเองเพื่อเป็นการเพิ่มกำไรให้กับตัวเกษตรกรเอง สื่อออนไลน์ที่นิยมมากที่สุดในการขายทุเรียนลับแลคือ เฟสบุ๊ก และไลน์ โดยเกษตรกรจะมีการสร้างเรื่องราวที่มาของทุเรียนสวนของตัวเอง กำหนดราคา ค่าขนส่ง รวมถึงการรับประกันหากว่าทุเรียนที่ขายไปนั้นเป็นทุเรียนอ่อน ทำให้ผู้บริโภคสามารถพูดคุยเจรจากับผู้ขายซึ่งเป็นเกษตรกรได้โดยตรง

สำหรับพ่อค้าคนกลางหรือล้ง หลังจากรับทุเรียนจากเกษตรกรแล้วจะทำการหักปลิงแล้วจุ่มในถังน้ำยาที่ภายในจะมียาป้องกันโรคพืชและขี้ผึ้ง เพื่อที่จะป้องกันการเกิดโรคและทำให้ผิวทุเรียนมีสีเหลืองทอง ซึ่งคนจีนจะชอบ ภายหลังจากที่จุ่มน้ำยาแล้วจะทำทุเรียนไปป้ายสารเอทีฟอนหรือยาป้ายทุเรียน เพื่อที่จะเร่งกระบวนการสุกอย่างสม่ำเสมอของผลทุเรียน จากนั้นจะเอาไปเรียงบนพาเลท แล้วใช้พัคลมโรงงานเป่าให้แห้ง รอการบรรจุลงกล่องแล้วขึ้นเรียงบนรถห้องเย็น สำหรับการขนส่งไปยังตลาดเป้าหมายต่อไป โดยเฉพาะประเทศจีนที่ล้งสามารถขนส่งทางถนนผ่านจังหวัดเชียงราย เข้าสู่ลาวหรือพม่า ต่อไปยังประเทศจีนได้โดยตรง

ภาพที่ 2.4 การรับซื้อของพ่อค้าคนกลางหรือล้งในพื้นที่

การแปรรูปทุเรียนของเกษตรกร หลังจากที่เกษตรกรคัดแยกทุเรียนที่มีรอยการทำลายของโรคแมลงออกมาแล้ว เกษตรกรจะนำมาแกะแยกเนื้อออกทำเป็นทุเรียนกวนจำหน่าย รวมถึงทุเรียนอ่อน เกษตรกรจะนำมาทอดกรอบจำหน่ายได้อีกทางหนึ่ง เป็นการสร้างมูลค่าให้กับผลผลิตที่ไม่ได้คุณภาพเป็นอย่างดี

นอกจากสายพันธุ์หมอนทองที่เกษตรกรทุเรียนอำเภอลับแลส่วนใหญ่ปลูก เหตุผลเพราะว่าขายง่าย ขนาดผลโต ราคาไม่ตกแล้ว ยังมีทุเรียนสายพันธุ์ท้องถิ่นที่เกษตรกรนำมาจำหน่ายร่วมอีกเช่นกัน ได้แก่ สายพันธุ์หลงลับแลและหลินลับแล ซึ่งถือว่าเป็นสายพันธุ์เฉพาะถิ่น มีประวัติที่มา สามารถขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ GI ได้รับการยอมรับว่าเป็นทุเรียนสายพันธุ์ที่อร่อยที่สุดในโลก เป็นทุเรียนที่มีราคาสูง เป็นที่ต้องการของผู้บริโภค ถือเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดอุตรดิตถ์ได้เช่นเดียวกัน

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับบริบทของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พอสรุปได้ว่า อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์เป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดรวมถึงประเทศไทย เนื่องจากมีเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนกับแหล่งผลิตทุเรียนที่อื่น เพราะสวนทุเรียนที่อำเภอลับแล สภาพพื้นที่เป็นเขาสูงชัน ไม่มีระบบไฟฟ้า ไม่มีระบบชลประทาน มีปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้เช่น ฝนแล้ง ไฟป่า โรคแมลงระบาด ทำให้การผลิตทุเรียนมีความยากลำบาก ส่งผลถึงคุณภาพทุเรียนและการตลาดทุเรียนตามลำดับ จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

6.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

6.1.1 สภาพทางสังคม

เพศ

วนิดา เจริญทอง (2560) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพรพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับ พิษญา สาระรักษ์ (2559) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร สอดคล้องกับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.38) ศึกษาปัจจัยที่มีผล

ต่อการตัดสินใจปลูกทุเรียนของเกษตรกร ในตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี และ สอดคล้องกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.62) ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการผลผลิตผลไม้ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

อายุ

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 48.02 ปี สอดคล้องกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 46.62 ปี ขณะที่ประเสริฐ บัวทอง (2560, น.38) พบว่า เกษตรกรมีอายุในช่วง 31-40 ปี และแตกต่างกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.62) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่อายุ 50 ปีขึ้นไป

จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 2.96 คน ในขณะที่ พิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.22 คน สอดคล้องกับ พจนารถ หินอ่อน (2556, น.52) ศึกษาการจัดการแมลงวันผลไม้ในชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งของ เกษตรกรอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.71 คน

ระดับการศึกษา

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น ซึ่งแตกต่างกับที่ พิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรจบการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือต่ำกว่าประถมศึกษา สอดคล้องกับ ประเสริฐ บัวทอง (2560, น.38) พบว่า เกษตรกรจบ การศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.62) พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า

การดำรงตำแหน่งทางสังคม

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการดำรงตำแหน่ง ทางสังคม สอดคล้องกับจิรวดี แดงพวง (2558, น.114) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดู ของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่มีสภาพการเป็นผู้นำชุมชน

ประสบการณ์

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูก ทุเรียนเฉลี่ย 9.81 ปี สอดคล้องกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรมีระยะเวลา ประกอบอาชีพเกษตรกรสวนผลไม้ 6 – 10 ปี กับ ขณะที่พิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรมี ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 14.07 ปี

อาชีพหลัก

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรมีอาชีพหลักคือเกษตรกร สอดคล้องกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรมีระยะเวลาประกอบอาชีพ เกษตรกรสวนผลไม้อย่างเดียว 50.58 เปอร์เซ็นต์ 6 – 10 ปี และสอดคล้องกับพจนารถ หินอ่อน (2556, น.53) พบว่า อาชีพหลักของเกษตรกรคือ เกษตรกร

เหตุผลที่ปลูกทุเรียน

ประเสริฐ บัวทอง (2560, น.65) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ตัดสินใจปลูก ทุเรียน เพราะทุเรียนเป็นผลไม้ที่มีความต้องการสูง ราคาดีตลอดทั้งฤดูกาล เป็นผลไม้เศรษฐกิจ มีค่านิยมสูงและครอบครัวมีการทำสวนทุเรียนมาตั้งแต่บรรพบุรุษ สอดคล้องกับบัณฑิต หนองบัว (2559) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพการผลิตมังคุดเพื่อการส่งออกในโซ่อุปทาน พื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า เหตุผลที่เกษตรกรปลูกมังคุดร่วมกับพืชอื่นคือ ดูแลรักษาง่าย และสืบต่อจาก บรรพบุรุษ

การถือครองพื้นที่ในการปลูกทุเรียนทั้งหมดในปี 2561

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ของตนเองเฉลี่ย เฉลี่ย 11.34 ไร่ สอดคล้องกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 13.61 ไร่ แตกต่างกับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.43) พบว่า ขนาดพื้นที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกร ส่วนใหญ่มีขนาด 26-50 ไร่ และแตกต่างกับพจนารถ หินอ่อน (2556, น.53) พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ ถือครองปลูกชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งเฉลี่ย 1.51 ไร่

ประเภทของสวนทุเรียน

จงรักษ์ กิมบางยาง (2559, น.64) ศึกษาแนวทางการจัดการการปลูกมะม่วง ฟ้าลั่นของเกษตรกรอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า เกษตรกรมีรูปแบบการปลูกมะม่วง ส่วนใหญ่เป็นการปลูกมะม่วงแบบสวนเชิงเดี่ยว สอดคล้องกับมนัสพงษ์ วัฒนะจิระ (2557, น.64) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรสวนผลไม้เพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 50.58

สายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูก

จอนนี่ สว่างศรีสกุลพร (2560, น.31) ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ผู้รับซื้อทุเรียน และล้งจันในจังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูก ทุเรียนส่วนใหญ่นิยมปลูกพันธุ์หมอนทอง เนื่องจากเป็นที่นิยมบริโภค ส่งผลให้ราคาสูง สอดคล้อง กับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.40) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกทุเรียนสายพันธุ์หมอนทอง และสอดคล้องกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรส่วนมากปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ร้อยละ 91.3

6.1.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 1.84 คน แรงงานจ้าง 1.63 คน สอดคล้องกับจงรักษ์ กิมบางยาง (2559, น.64) พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือน 1-2 คน จ้างแรงงานแบบประจำ 1-2 คน และสอดคล้องกับจิรวดี แดงพวง (2558, น.114) ศึกษาการใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า เกษตรกรมีการใช้แรงงานในครัวเรือนในการผลิตเงาะทั้งหมดเฉลี่ย 2.17 คน โดยสองในสามใช้แรงงานจ้างเหมารวมด้วยเฉลี่ย 4.17 คน

รายได้จากการเกษตรในปี 2561

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนในรอบปี 2560 เฉลี่ย 45,880.68 บาท แตกต่างกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการปลูกทุเรียน 678,428.57 บาท ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.38) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปี 500,000 – 750,000 บาท

รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายจากการผลิตทุเรียนในรอบปี 2560 ทั้งหมดเฉลี่ย 16,613.28 บาท แตกต่างกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรมีรายจ่ายในการปลูกทุเรียน 152,961.04 บาท ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.40) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนในการปลูกทุเรียน 100,001-200,000 บาท

แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้เงินทุนของตนเองเป็นแหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน สอดคล้องกับจงรักษ์ กิมบางยาง (2559, น.64) พบว่า แหล่งเงินทุนส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัว แตกต่างกับพิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า เกษตรกรมีแหล่งเงินทุนในการปลูกทุเรียนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ร้อยละ 43.3 ซึ่งสอดคล้องกับประเสริฐ บัวทอง (2560, น.40) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีต้นทุนในการปลูกทุเรียน 100,001-200,000 บาท

ภาระหนี้สินของเกษตรกร

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 50.9 มีหนี้สินเฉลี่ย 184,880.68 บาท สอดคล้องกับสุกัลยา นาคเพ็ง (2556, น.117) ศึกษา การผลิตส้มโอของเกษตรกรในจังหวัดพิจิตรเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐานการส่งออก พบว่า เกษตรกรมีหนี้สินเฉลี่ย 253,717.94 บาท

6.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน

6.2.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตทุเรียน

วนิดา เจริญทอง (2560) พบว่า สภาพการผลิตทุเรียนเป็นพื้นที่ลาดชัน ร้อยละ 69.9 เกษตรกรทุกรายปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง ชื่อพันธุ์ทุเรียนมาจากเกษตรกรผู้จำหน่าย ทุเรียน ปลูกทุเรียนระยะระหว่างต้น 9 x 9 เมตร อายุทุเรียนเฉลี่ย 10.63 ปี มีระบบการให้น้ำโดยระบบน้ำแบบโปรยน้ำ (Mini sprinkler) เก็บเกี่ยวผลผลิตส่วนมากใช้การนับอายุ และเก็บเกี่ยวผลผลิตระหว่าง เดือนกรกฎาคมถึงสิงหาคม นำผลผลิตทุเรียนไปขายที่ล้ง และไม่มีการแปรรูปผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ย 1,008.10 กิโลกรัมต่อไร่ และตัดแต่งกิ่งทุเรียนช่วงปลายฝนก่อนใส่ปุ๋ยหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต

พิชญา สาระรักษ์ (2559) พบว่า สภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ส่วนมากปลูกพันธุ์หมอนทองร้อยละ 91.3 มีลักษณะพื้นที่ปลูกทุเรียนเป็นพื้นที่ดอนร้อยละ 66.7 มีสภาพดินเป็นดินแดงร่วนซุยร้อยละ 60.6 มีวิธีการให้น้ำทุเรียน โดยใช้สปริงเกอร์ร้อยละ 92.2 มีความถี่ในการให้น้ำทุเรียน 3 – 4 ครั้งต่อเดือนร้อยละ 69.7 ชนิดของปุ๋ยที่ใส่คือ ปุ๋ยเคมีควบคุมกับปุ๋ยชีวภาพร้อยละ 85.7 มีความถี่ในการใส่ปุ๋ยทุเรียนใส่ 3 – 4 ครั้งต่อปีร้อยละ 55.8 ส่วนมากโรคที่เกิดกับทุเรียนคือ โรครากเน่าโคนเน่าร้อยละ 50.6 ส่วนมากแมลงศัตรูที่พบคือ เพลี้ยแป้งร้อยละ 34.6 มีวิธีการป้องกันโรคและกำจัดแมลงศัตรูทุเรียนโดยใช้สารเคมีฉีดพ่นร้อยละ 94.4 มีรูปแบบการเก็บเกี่ยวทุเรียน โดยใช้มีดตัดก้านผลแล้วรับด้วยกระสอบร้อยละ 98.3

จรรย์ ราชนุ้ย (2560) ศึกษารูปแบบและศักยภาพการผลิตทุเรียนในตำบลทรายขาว อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพการผลิตทุเรียนของชุมชนทรายขาวประกอบด้วยลักษณะพื้นที่โดยมีความหลากหลายทางนิเวศน์กล่าวคือมีทั้งตามที่ราบลุ่มเชิงเขา ที่ราบเชิงเขา ที่ราบระหว่างภูเขา มีปริมาณน้ำฝนที่เหมาะสมและอยู่ใกล้แหล่งต้นน้ำ สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดทั้งปี ลักษณะดิน เป็นดินเหนียวปนทราย มีส่วนประกอบของหินแกรนิต หินปูนเหมาะสำหรับต้นทุเรียน อุณหภูมิเฉลี่ยเหมาะสม โดยลักษณะและรูปแบบการปลูกทุเรียนมี 4 รูปแบบ คือ สวนทุเรียนเชิงเดี่ยว สวนทุเรียนร่วมไม้ป่า สวนทุเรียนร่วมไม้ผลท้องถิ่น และสวนทุเรียนร่วมยางพารา

6.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการตลาดทุเรียน

จอนนี่ สว่างศรีสกุลพร (2560) พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนนิยมปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองมากที่สุด เนื่องจากขายได้ดีมีราคา รสชาติอร่อยผู้คนนิยมบริโภคและเป็นที่ต้องการในตลาดส่งออก การจัดการเก็บเกี่ยวทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนสามารถเก็บเกี่ยวทุเรียนได้หลังจากการติดเธรแล้ว 120 วัน เนื่องจากผู้รับซื้อนำทุเรียนบรรจุลงกล่องส่งออกไปยัง

สาธารณรัฐประชาชนจีน จึงไม่ต้องการทุเรียนสุกถึง 140 วัน ในส่วนของผู้รับซื้อทุเรียนในจังหวัด จันทบุรี จะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ พ่อค้าคนกลางและตัวแทนของล้งทุเรียน โดยเกณฑ์ในการรับซื้อทุเรียนจะเน้นที่ทุเรียนที่เป็นมาตรฐานส่งออก มีน้ำหนักระหว่าง 2.5-4.0 กิโลกรัมต่อลูก รูปทรง ลูกทุเรียนต้องมีลักษณะสมมาตร เปลือกหนามต้องไม่หนาเกินไป

พิรพร พร้อมเทพ (2558) ศึกษา การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิต ทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน พบว่า ลักษณะการจำหน่ายผลผลิตของจังหวัด ศรีสะเกษนั้น นิยมซื้อแบบเหมาสวน โดยการตีราคา ทำสัญญาและจ่ายเงินให้เกษตรกรเป็นการ ล่วงหน้า ถือเป็น การลดความเสี่ยงสำหรับเกษตรกรเพราะมีตลาดที่แน่นอนและจำหน่ายได้ราคาสูง นอกจากนี้ทุเรียนจังหวัดศรีสะเกษยังเป็นที่ต้องการของพ่อค้าส่งออกและพ่อค้าภายในประเทศเป็น อย่างมาก เนื่องจากมีการพัฒนาคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคและตลาด ตลอดจนมี การประชาสัมพันธ์เชิงรุกที่อย่างต่อเนื่องทุกปี ทำให้เกิดความเชื่อมั่นของผู้บริโภคทั้งภายในและ ต่างประเทศ

6.3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

6.3.1 ความต้องการการส่งเสริมการผลิต

อรพรรณ ชันสุรินทร์ (2558) ศึกษาสภาพการผลิตและความต้องการการ ส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีขนาดพื้นที่ทำสวนเฉลี่ย 7.66 ไร่ระยะการปลูกมะม่วงของเกษตรกรเกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็น ระยะชิด 4 × 4 เมตร เมื่อเทียบจำนวนต้นต่อขนาดพื้นที่ทำสวนมะม่วง พบว่าเกษตรกรปลูกมะม่วง ทั้งหมดเฉลี่ย 120.26 ต้นต่อไร่และมีแต่มะม่วงที่ให้ผลผลิตเฉลี่ย 85.30 ต้นต่อไร่เกษตรกรส่วนมาก ปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง รองลงมาปลูกมะม่วงพันธุ์จินหวงเนื่องจากผลสุกมะม่วง น้ำดอกไม้สีทองมีรสชาติหวาน น้ำน้ำ มีกลิ่นหอม เลี่ยนน้อย และยังทนทานต่อการขนส่งและโรค แอนแทรกโนส และมะม่วงพันธุ์จินหวงสามารถจำหน่ายได้ทั้งผลสุกและดิบ อีกทั้งยังให้น้ำหนัก ผลผลิตต่อไร่ที่สูง จึงทำให้เกษตรกรนิยมปลูกมะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้สีทองและพันธุ์จินหวง

ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง (2557) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมัน สำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอเราวัณ จังหวัดเลย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการ ส่งเสริมด้านเนื้อหาการผลิตมันสำปะหลังอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เกษตรกรให้ความสำคัญกับการ เตรียมท่อนพันธุ์ การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว และสำคัญน้อยที่สุดคือพันธุ์และการเตรียม พื้นที่ตลาด

6.3.2 ความต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิตทุเรียน

ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกร ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดลพบุรี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนต้นพันธุ์ดีจากภาครัฐ และต้องการการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ย สารเคมี

6.3.3 ความต้องการการส่งเสริมการตลาดทุเรียน

ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการส่งเสริมด้านการตลาดในระดับมากใน 2 ประเด็น ได้แก่ การทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้า และการรวมกลุ่มสหกรณ์

6.3.4 ความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร

ปิยะธิดา อ่อนพันธ์ (2557) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรในระดับมาก ได้แก่ (1) ความต้องการวิธีการส่งเสริม การเกษตรแบบกลุ่ม เช่น การจัดทัศนศึกษาและดูงาน การจัดเวทีเรียนรู้ การจัดอบรมและสาธิต รongลงมาเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมระดับปานกลางใน 2 ประเด็น ได้แก่ (2) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบรายบุคคล เช่น การเยี่ยมเยียนของเจ้าหน้าที่เป็นรายบุคคล การติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์ (3) วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบมวลชน เช่น การคู่วิดีโอ/วีดิทัศน์ การจัดนิทรรศการ จัดงานวันรณรงค์ การคู่วิดีโอ/วีดิทัศน์ และเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ (4) วิธีการส่งเสริมการเกษตรผ่านสื่อสารสนเทศ เช่น อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ (Website) โปรแกรม/แอปพลิเคชัน เฟซบุ๊ก (Facebook)

6.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน

จินดาพันธ์ พาณิชนิกร (2545) ศึกษาสภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า เกษตรกรมีปัญหาด้านการผลิต ด้านการจำหน่าย และด้านการรวมกลุ่มของสมาชิกฯ สาเหตุมาจากการจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาต่ำ ซึ่งบางครั้งไม่คุ้มกับต้นทุนการผลิต จึงเป็นผลให้การพัฒนาการด้านต่างๆ เป็นไปได้ช้า ดังนั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะแนะนำการส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ผลิตมีการรวมกลุ่ม ในส่วนที่สมาชิกมีการรวมกลุ่มกันแล้วจะต้องทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้เกษตรกรช่วยเหลือกันเองภายในกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ควบคุมด้านการตรวจสอบผลผลิตควบคุมด้านพื้นที่ปลูกและควบคุมด้านราคา ให้สามารถพัฒนาไปสู่อาชีพการปลูกทุเรียนที่ยั่งยืนต่อไป

จินตนาพร สัน โดษ (2551) ศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า 1) ด้านการจัดการการผลิตทุเรียน พบว่า เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ปัญหาดังกล่าวอาจมีแนวทางแก้ไขคือ

ให้หน่วยงานรัฐอบรม ดูแลสม่ำเสมอด้านการจัดการผลผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมตัวกัน เป็นกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มสหกรณ์ จัดหาสินเชื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มสหกรณ์ และส่งเสริมให้มีการอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชและการใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกวิธี 2) ด้านการตลาด พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือเมื่อผลผลิตมาก ราคาตกต่ำ อาจมีข้อเสนอแนะได้แก่ รัฐควร ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับการถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดและจำหน่ายผลผลิต ผลผลิตทุเรียนมีคุณภาพตรงกับความต้องการตลาด และส่งเสริมพัฒนาให้มีตลาดกลางทุเรียน จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต พบว่าเกษตรกรมีปัญหาคือ การตัดทุเรียนก่อน ก่อนถึงเวลาที่กำหนด ข้อเสนอแนะควรเก็บเกี่ยวเมื่อผลผลิตมีอายุที่เหมาะสม มีการจดบันทึก รายละเอียดต่างๆ เพื่อตัดทุเรียนตามอายุที่เหมาะสม 4) ด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับ มากคือ ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์ อาจจะเป็นเพราะเกษตรกรขาด ความรู้ความเข้าใจว่าเมื่อส่งตัวอย่างตรวจแล้วต้องปฏิบัติอย่างไรต่อ 5) ด้านการได้รับการสนับสนุน จากภาครัฐ/การช่วยเหลือภาครัฐ เกษตรกรมีปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะการสื่อสาร และการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้าใจไม่ตรงกัน ความล่าช้าของระบบราชการ ซึ่งบางครั้งอาจจะมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานในแต่ละขั้นตอน

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด ทุเรียน พอสรุปได้ว่า ปัญหาส่วนใหญ่ที่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนคือเรื่องของการผลิตที่มีปัจจัยการผลิตค่อนข้างสูง แต่เวลาจำหน่ายกลับมีราคาตกต่ำทำให้ไม่คุ้มค่า เกษตรกรจึงเสนอแนะว่าควร ให้มีหน่วยงานมาส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพการผลิตทุเรียน ทั้งในด้านการจัดการ การตลาด การเก็บเกี่ยว ความรู้ รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจากภาครัฐ ต่างๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่เน้นศึกษารวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561 ทั้งหมด 1,708 ราย

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane 1973 อ้างถึงใน จินดา ขลิบทอง 2554: 19-20) ดังนี้

$$n = \frac{N}{(1+Ne^2)}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ควรสุ่ม

N คือ ขนาดของประชากรทั้งหมด

e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.07 โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 7 จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{1,708}{1 + (1,708(0.07)^2)}$$
$$n = 182.29$$

รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น = 182 ราย

ดังนั้นขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้ จำนวน 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.55 ของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561
 คำนวณหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบลตามสัดส่วน โดยใช้สูตร Nagtalon (1983)
 ดังสูตร

$$n_i = \frac{nN_i}{N}$$

n_i = แทนจำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบลที่ศึกษา

n = แทนจำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ศึกษามีค่าเท่ากับ 203 ราย

N_i = แทนจำนวนประชากรในแต่ละตำบลที่ศึกษา

N = แทนจำนวนประชากรทั้งหมด 1,708 รายในอำเภอลับแล

แนวทางการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในแต่ละตำบล ต่าง ๆ โดยขอ
 ยกตัวอย่างการคำนวณเฉพาะในตำบลแม่พูล ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า} &= \frac{182 \times 874}{1,708} \\ &= 93.13 \\ &= 93 \text{ ราย} \end{aligned}$$

สำหรับตำบลที่เหลือจะใช้แนวทางดังกล่าวข้างต้นคำนวณหาต่อไปผลการคำนวณ
 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามตำบลที่ศึกษาตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตำบล	จำนวนเกษตรกรแต่ละตำบล (ราย)	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
ฝายหลวง	341	36
แม่พูล	874	93
น่านกกก	493	53
รวม	1,708	182

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล, 2561

1.2.2 การสุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวอย่างกำหนดตามสัดส่วนเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของแต่ละตำบลและสุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของแต่ละตำบลแบบจับฉลาก ใช้วิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละตำบล วิธีการสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายแล้วเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบตามจำนวนของแต่ละตำบล

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบที่มีโครงสร้าง มีลักษณะคำถามเป็นปลายปิด และปลายเปิด

2.2 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ และพัฒนาขึ้นมา โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ บทความ ตำรา ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน โดยการกำหนดตัวแปรที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดตัวชี้วัด และมาตรวัดตัวแปรในแต่ละประเด็นตามที่กำหนดไว้ แล้วจึงนำตัวแปรตามประเด็นตัวชี้วัด และมาตรวัดมาสร้างเป็นคำถาม ซึ่งคำถามประกอบด้วย 2 ลักษณะ คือ 1) คำถามที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือคำถามปิด และ 2) คำถามประเภทเปิด โอกาสให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ หรือคำถามเปิด การวิจัยครั้งนี้แบ่งคำถามตามแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร สภาพทางสังคมของเกษตรกรเกี่ยวกับเพศ อายุ จำนวนสมาชิกทั้งหมดในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นผู้นำ ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน อาชีพหลัก เหตุผลที่ปลูกทุเรียน การถือครองพื้นที่ในการปลูกทุเรียนทั้งหมดในปี 2561 ประเภทของสวนทุเรียน และสายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูก สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรเกี่ยวกับจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561 รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561 แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน และภาระหนี้สินภาคการเกษตร เป็นคำถามเป็นแบบปลายปิดมีคำตอบให้เลือก เป็นแบบให้เลือกคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้การผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภออ่าวลึกแคว จังหวัดอุดรธานี ปี 2561 โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเลือกตอบถูก - ผิด จำนวน 12 ประเด็น และกำหนดการให้คะแนน ดังนี้

0 คะแนน = ตอบผิดจากหลักวิชาการ

1 คะแนน = ตอบถูกต้องตามหลักวิชาการ

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับความต้องการด้านการผลิต ความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ความต้องการด้านการตลาด และความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

1.00 – 1.80	=	มีความต้องการน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	=	มีความต้องการน้อย
2.61 – 3.40	=	มีความต้องการปานกลาง
3.41 – 4.20	=	มีความต้องการมาก
4.21 – 5.00	=	มีความต้องการมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปี 2561 ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อประเมินระดับความรุนแรงของปัญหา ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับด้านน้ำและดิน ด้านการปลูกและการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมการผลิต โดยกำหนดข้อคำถามในลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ และกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

1.00 – 1.80	=	มีระดับของปัญหาน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	=	มีระดับของปัญหาน้อย
2.61 – 3.40	=	มีระดับของปัญหาปานกลาง
3.41 – 4.20	=	มีระดับของปัญหามาก
4.21 – 5.00	=	มีระดับของปัญหามากที่สุด

ส่วนข้อเสนอแนะใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถ
เสนอข้อเสนอแนะได้อย่างเสรี (free response)

2.3 การสร้าง ตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.3.1 **สร้างแบบสัมภาษณ์** ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 **การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา** เพื่อตรวจสอบว่าแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสามารถวัดได้ตรงตามความต้องการและครอบคลุมขอบเขตของเนื้อหาหรือไม่ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จแล้วทั้งหมดไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา จากนั้นจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ ชัดเจน และมีความถูกต้องตามเนื้อหาก่อนที่จะนำไปทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ต่อไป

2.3.3 **การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability)** ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปทดลองสัมภาษณ์ ประชากรที่ใช้ศึกษาที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Coefficient of alpha หรือ Cronbach's alpha) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ซึ่งได้ผลการทดสอบดังนี้

1) ระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.965

2) ระดับความรุนแรงของปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.866

สรุปภาพรวมของแบบสัมภาษณ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่า เท่ากับ 0.915 Carmines และ Zeller (1986, น.51) อ้างถึงใน เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557, น.67) สำหรับค่าความเชื่อถือได้ที่เหมาะสมนั้น แนะนำโดยทั่วไปแล้วค่าความเชื่อถือได้ของเครื่องมือวัดควรมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.80 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่าค่าที่เหมาะสมจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์เกษตรกร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย ในพื้นที่ 3 ตำบลของ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ใช้ระยะเวลา ระหว่างเดือนมิถุนายน 2562 ถึง กรกฎาคม 2562 โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary Data) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนตามแนวทางของเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2560, น. 80-82) ดังนี้

3.1 ขั้นตอนเตรียมการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล จากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 การกำหนดวัน เวลา และสถานที่เก็บข้อมูล ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่ไปเก็บข้อมูล รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้ข้อมูล

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการเก็บข้อมูล และการเดินทาง เช่น แบบสัมภาษณ์ ปากกา และยานพาหนะ

3.2 ขั้นการสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนในการเก็บ ข้อมูล ดังนี้

3.2.1 แนะนำตัวผู้เก็บข้อมูล ผู้วิจัยแนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมา ทำอะไร ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและ เป็นกันเองกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบ สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูล ที่เป็นจริง และครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

3.3 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนความ ถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลเมื่อสิ้นสุดของการสัมภาษณ์

3.3.2 กล่าวขอบคุณ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้ข้อมูล และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งหมด และจัดทำรหัสตัวแปรจากนั้นนำข้อมูลบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล และใช้สถิติในการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร โดยใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ มีทั้งหมด 12 ประเด็น

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

3.1 ความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิต

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิตตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

3.2 ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

3.3 ความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาด

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

3.4 ความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีส่งเสริมการตลาด

หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีส่งเสริมการตลาดตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น โดยใช้ค่าสถิติเชิง ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

หลังจากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนรวมมาหาค่าเฉลี่ย แล้วจัดระดับปัญหาตามเกณฑ์ในการประเมิน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหามาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา การเป็นผู้นำ ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน อาชีพหลัก เหตุผลที่ปลูกทุเรียน การถือครองพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด ประเภทของสวนทุเรียน และสายพันธุ์ทุเรียน ที่ปลูก ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกร

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	115	63.2
หญิง	67	36.8
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่า 41	3	1.7
41 – 45	46	25.3
46 – 50	85	46.7
51 – 60	43	23.6
มากกว่า 60	5	2.7
ค่าต่ำสุด = 34 ค่าสูงสุด = 72		
ค่าเฉลี่ย = 50.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.143		
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน		
1 คน	19	10.4
2 คน	22	12.1
3 คน	67	36.8
4 คน	44	24.2
5 คนขึ้นไป	30	16.5
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 6		
ค่าเฉลี่ย = 3.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.210		
4. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	21	11.5
ระดับประถมศึกษา	86	47.3
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	24	13.2
ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช.	22	12.1
ระดับอนุปริญญา (ปวศ.)	17	9.3
ระดับปริญญาตรี	12	6.6

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ตำแหน่งทางสังคม		
ไม่มีตำแหน่งทางสังคม	169	93.1
มี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	13	6.9
กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	5	2.7
สมาชิก อบต.	1	0.5
กรรมการหมู่บ้าน	2	1.0
อื่นๆ (ชรบ./อสม./ อคม./ สภาเกษตรกร)	5	2.7
6. ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน		
น้อยกว่า 15 ปี	54	29.7
15 – 30 ปี	102	56.0
มากกว่า 30 ปี	26	14.3
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 50		
ค่าเฉลี่ย = 17.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.891		
7. การประกอบอาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เกษตรกรทุเรียน	173	95.0
รับราชการ/ มีเงินเดือนประจำ	7	3.8
ค้าขาย	1	0.5
รับจ้าง	1	0.5
8. เหตุผลที่ปลูกทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
มีเพื่อนแนะนำ	2	1.1
มีเจ้าหน้าที่แนะนำ	8	4.4
ปลูกตามบรรพบุรุษ	160	87.9
สภาพแวดล้อมในการปลูกเหมาะสม	57	31.3
มีราคาดี	31	17.0
มีความรู้ ความชำนาญ	5	2.7

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 182		
ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9. การถือครองพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดในปี 2561		
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พื้นที่ของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์	49	26.9
พื้นที่ของตนเองและไม่มีเอกสารสิทธิ์	134	73.6
รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด		
น้อยกว่า 4 ไร่	19	10.4
4 – 6 ไร่	46	25.3
7 – 9 ไร่	75	41.2
10 – 12 ไร่	28	15.5
มากกว่า 12 ไร่	14	7.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 70		
ค่าเฉลี่ย = 7.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.945		
10. ประเภทของสวนทุเรียน		
สวนเดี่ยว ปลูกทุเรียนอย่างเดียว	7	3.8
สวนผสม ปลูกทุเรียนและไม่ผลอื่นๆ	175	96.2
11. สายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
หมอนทอง	182	100.0
หลงลับแล	134	73.6
หลินลับแล	122	67.0
พื้นเมือง	79	43.4
อื่นๆ (ก้านยาว ชะนี พวงมณี มูซานคิง)	34	18.6

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางสังคมของเกษตรกรดังนี้

1.1.1 เพศ พบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 63.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 36.8 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 46.7 มีอายุระหว่าง 46-50 ปี รองลงมาร้อยละ 25.3 มีอายุระหว่าง 41 – 45 ปี ร้อยละ 23.6 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 2.7 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ

1.7 มีอายุน้อยกว่า 41 ปี ตามลำดับ โดยเกษตรกรมีอายุต่ำสุด 34 ปี มีอายุสูงสุด 72 ปี และมีอายุเฉลี่ย 50.6 ปี

1.1.3 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 36.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3 คน รองลงมาร้อยละ 24.2 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 คน ร้อยละ 16.5 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5 คนขึ้นไป ร้อยละ 12.1 มีจำนวนสมาชิกครัวเรือน 2 คน และร้อยละ 10.4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 คน ตามลำดับ โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนสูงสุด 6 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.3 คน

1.1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 47.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 13.2 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 12.1 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 11.5 ไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 9.3 จบการศึกษาระดับอนุปริญญา (ปวส.) และร้อยละ 6.6 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ตามลำดับ

1.1.5 ตำแหน่งทางสังคม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม และร้อยละ 7.1 มีตำแหน่งทางสังคมดังนี้ ร้อยละ 2.7 เป็นกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและมีตำแหน่งทางสังคมประเภทอื่นๆ เช่น ชรบ. อสม. อกม. สภาเกษตรกร เท่ากัน รองลงมาร้อยละ 1.1 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นกรรมการหมู่บ้าน และร้อยละ 0.5 มีตำแหน่งทางสังคมเป็นสมาชิก อบต. ตามลำดับ

1.1.6 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.0 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนระหว่าง 15 – 30 ปี รองลงมาร้อยละ 29.7 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนน้อยกว่า 15 ปี และร้อยละ 14.3 มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนมากกว่า 30 ปี ตามลำดับ โดยมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนต่ำสุด 2 ปี ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนสูงสุด 50 ปี และมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.9 ปี

1.1.7 การประกอบอาชีพ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 95.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรทุเรียน รองลงมาร้อยละ 3.8 ประกอบอาชีพรับราชการ/ มีเงินเดือนประจำ และร้อยละ 0.5 ประกอบอาชีพค้าขายและรับจ้างเท่ากัน ตามลำดับ

1.1.8 เหตุผลที่ปลูกทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.9 ปลูกตามบรรพบุรุษ รองลงมาร้อยละ 31.3 สภาพแวดล้อมในการปลูกเหมาะสม ร้อยละ 17.0 มีราคาดี ร้อยละ 4.4 มีเจ้าหน้าที่แนะนำ ร้อยละ 2.7 มีความรู้ ความชำนาญ และร้อยละ 1.1 มีเพื่อนแนะนำ ตามลำดับ

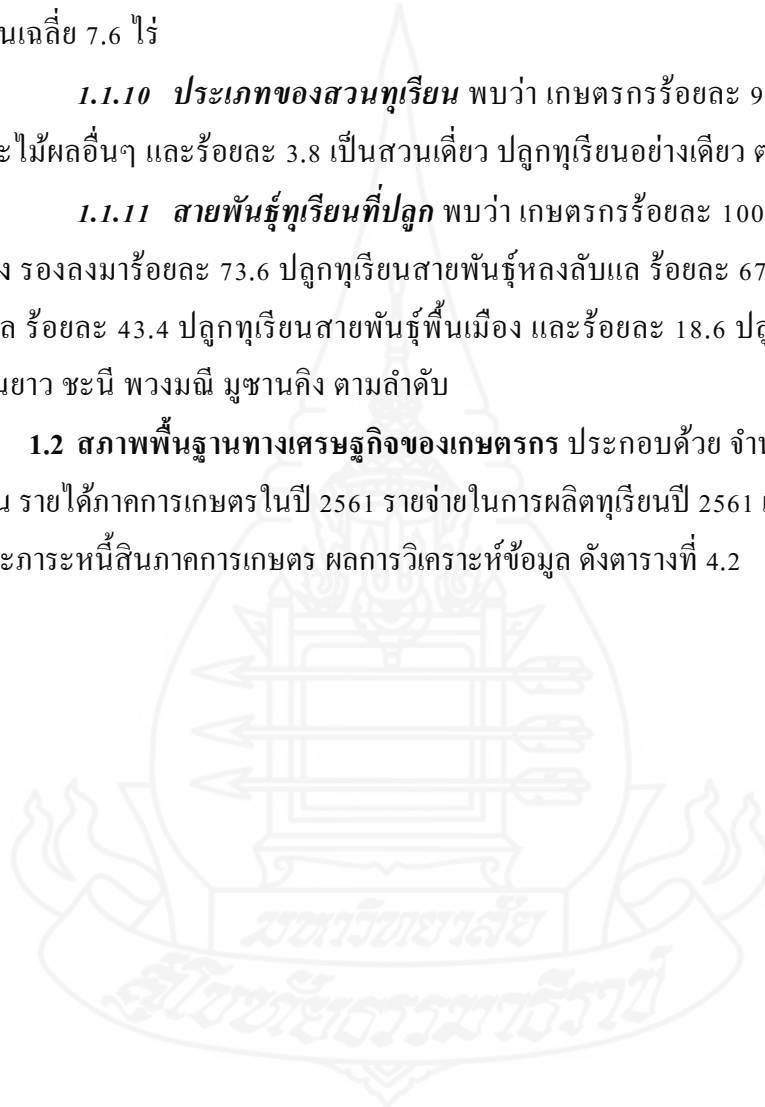
1.1.9 การถือครองพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดในปี 2561 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.6 ถือครองพื้นที่ของตนเองและไม่มีเอกสารสิทธิ์ และร้อยละ 26.9 ถือครองพื้นที่ของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ ตามลำดับ โดยรวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมดดังนี้ ร้อยละ 41.2 รวมพื้นที่

ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด 7 – 9 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.3 รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด 4 – 6 ไร่ ร้อยละ 15.5 รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด 10 – 12 ไร่ ร้อยละ 10.4 รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด น้อยกว่า 4 ไร่ และร้อยละ 7.6 รวมพื้นที่ในการถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมดมากกว่า 12 ไร่ ตามลำดับ โดยรวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมดต่ำสุด 1 ไร่ รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนสูงสุด 70 ไร่ และรวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 7.6 ไร่

1.1.10 ประเภทของสวนทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.2 เป็นสวนผสม ปลูกทุเรียนและไม้ผลอื่นๆ และร้อยละ 3.8 เป็นสวนเดี่ยว ปลูกทุเรียนอย่างเดียว ตามลำดับ

1.1.11 สายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 100.0 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์หมอนทอง รองลงมาร้อยละ 73.6 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์หลงลับแล ร้อยละ 67.0 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์หลินลับแล ร้อยละ 43.4 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์พื้นเมือง และร้อยละ 18.6 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์อื่นๆ ได้แก่ ก้านยาว ชะนี พวงมณี มูซอ คิง ตามลำดับ

1.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561 รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561 แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน และภาระหนี้สินภาคการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. แรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) แรงงานในครัวเรือน (คน)		
1	56	30.8
2	61	33.5
3	34	18.7
4	28	15.4
5	3	1.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.100		
2) แรงงานจ้างชั่วคราว (คน)		
ไม่มี	113	62.2
มี	69	37.8
1-2	35	19.2
3-4	11	6.0
5	23	12.6
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 2.136		
3) แรงงานจ้างประจำ (คน)		
ไม่มี	171	94.0
มี	11	6.0
1	4	2.2
2	2	1.1
มากกว่า 3	5	2.7
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 ค่าเฉลี่ย = 3.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.694		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) ทุเรียนสด (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000	26	14.2
30,000 - 100,000	49	26.8
100,001 – 700,000	46	25.0
700,001 – 1,400,000	33	18.0
มากกว่า 1,400,000	28	15.0
ค่าต่ำสุด = 12,000 ค่าสูงสุด = 7,875,000		
ค่าเฉลี่ย = 778,109.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,166,894.737		
2) ทุเรียนแปรรูป (บาท)		
ไม่มี	36	19.8
มี	146	80.2
น้อยกว่า 10,000	42	23.1
10,000 – 50,000	76	41.8
มากกว่า 50,000	28	15.3
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 225,000		
ค่าเฉลี่ย = 23,756.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 40,631.175		
3) ลองกอง กลางสาด (บาท)		
ไม่มี	7	4.7
มี	175	95.3
น้อยกว่า 10,000	58	31.9
10,000 – 50,000	66	36.3
50,001 – 100,000	31	17.0
มากกว่า 100,000	20	10.1
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 400,000		
ค่าเฉลี่ย = 41,173.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 55,748.169		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4) รายได้อื่นๆ ได้แก่ รับจ้างตัดหญ้า ฟันสารเคมี การเก็บเกี่ยว (บาท)		
ไม่มี	137	75.2
มี	45	24.8
น้อยกว่า 10,000	26	14.3
10,000 – 20,000	16	8.8
มากกว่า 20,000	3	1.7
ค่าต่ำสุด = 1,300 ค่าสูงสุด = 50,000		
ค่าเฉลี่ย = 3,812.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8,815.517		
5) รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 (บาท)		
น้อยกว่า 100,000	48	26.4
100,000 – 500,000	49	26.9
500,001 – 1,000,000	59	32.4
มากกว่า 1,000,000	26	14.3
ค่าต่ำสุด = 15,000 ค่าสูงสุด = 8,275,000		
ค่าเฉลี่ย = 846,852.6 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1,243,297.144		
3.) รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1) ค่าต้นทุนพันธุ์ทุเรียน (บาท)		
ไม่มี	74	41.2
มี	108	58.8
น้อยกว่า 2,001	19	10.3
2,001 – 4,000	20	10.9
4,001 – 6,000	27	14.8
6,001 – 10,000	26	14.3
มากกว่า 10,000	16	8.5
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 90,000		
ค่าเฉลี่ย = 6,196.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 13,258.957		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

	n = 182
ข้อมูล	จำนวน (คน) ร้อยละ
2) ค่าจ้างแรงงาน (บาท)	
ไม่มี	113 62.2
มี	69 37.8
น้อยกว่า 10,000	14 7.7
10,000 – 50,000	27 14.8
50,001 – 100,000	21 11.5
มากกว่า 100,000	7 3.8
ค่าต่ำสุด = 1,000 ค่าสูงสุด = 370,000	
ค่าเฉลี่ย = 33,282.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 71,435.312	
3) ค่าปุ๋ยเคมี (บาท)	
น้อยกว่า 10,000	56 30.8
10,000 – 50,000	27 14.8
50,001 – 100,000	30 16.5
100,001 – 500,000	63 34.6
มากกว่า 500,000	6 3.3
ค่าต่ำสุด = 2,250 ค่าสูงสุด = 1,181,250	
ค่าเฉลี่ย = 116,327.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 173,783.416	
4) ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช (บาท)	
น้อยกว่า 10,000	42 23.1
10,000 – 50,000	20 10.1
50,001 – 100,000	73 40.1
100,001 – 500,000	45 24.6
มากกว่า 500,000	2 1.1
ค่าต่ำสุด = 1,500 ค่าสูงสุด = 787,500	
ค่าเฉลี่ย = 77,876.4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 116,647.320	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง (บาท)		
น้อยกว่า 10,000	54	29.7
10,000 – 50,000	81	44.5
50,001 – 100,000	25	13.7
มากกว่า 100,000	22	12.1
ค่าต่ำสุด = 750 ค่าสูงสุด = 393,750		
ค่าเฉลี่ย = 38,938.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 58,323.660		
6) รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมด (บาท)		
น้อยกว่า 100,000	70	38.5
100,000 – 500,000	83	45.6
500,001 – 1,000,000	17	9.3
มากกว่า 1,000,000	12	6.6
ค่าต่ำสุด = 4,500 ค่าสูงสุด = 2,738,750		
ค่าเฉลี่ย = 272,621.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 425,115.187		
4. แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน		
ทุนส่วนตัว	83	45.6
กู้ยืมจากแหล่งต่างๆ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ญาติพี่น้อง	24	13.2
เพื่อนบ้าน	6	3.3
ธกส.	72	39.6
กองทุนหมู่บ้าน	16	8.8
สหกรณ์การเกษตร	35	19.2

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 182

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ภาระหนี้สินภาคการเกษตร		
ไม่มี	82	45.8
มี	100	54.2
น้อยกว่า 100,000 บาท	20	10.1
100,000 – 500,000 บาท	68	37.5
มากกว่า 500,000 บาท	12	6.6
ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 1,000,000		
ค่าเฉลี่ย = 153,043.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 219,317.244		

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจของเกษตรกรดังนี้

1.2.1 แรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน

แรงงานในครัวเรือน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.5 มีแรงงานในครัวเรือน จำนวน 2 คน รองลงมาร้อยละ 30.8 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 1 คน ร้อยละ 18.7 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 3 คน ร้อยละ 15.4 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 4 คน และร้อยละ 1.6 มีแรงงานในครัวเรือนจำนวน 5 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานในครัวเรือนจำนวนต่ำสุด 1 คน แรงงานในครัวเรือนจำนวนสูงสุด 5 คน และมีแรงงานในครัวเรือนจำนวนเฉลี่ย 2.2 คน

แรงงานจ้างชั่วคราว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.2 ไม่มีแรงงานจ้างชั่วคราว และร้อยละ 37.8 มีแรงงานจ้างชั่วคราว โดยมีจำนวนแรงงานจ้างชั่วคราวดังนี้ ร้อยละ 19.2 มีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวน 1 – 2 คน รองลงมาร้อยละ 12.6 มีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวน 5 และร้อยละ 6.0 มีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวน 3 – 4 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวนต่ำสุด 1 คน มีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวนสูงสุด 5 คน และมีแรงงานจ้างชั่วคราวจำนวนเฉลี่ย 1.3 คน

แรงงานจ้างประจำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.0 ไม่มีแรงงานจ้างประจำ และร้อยละ 6.0 มีแรงงานจ้างประจำ โดยมีจำนวนแรงงานจ้างประจำดังนี้ ร้อยละ 2.7 มีแรงงานจ้างประจำมากกว่า 3 คน รองลงมาร้อยละ 2.2 มีแรงงานจ้างประจำจำนวน 1 คน และร้อยละ 1.1 มีแรงงานจ้างประจำจำนวน 2 คน ตามลำดับ โดยมีแรงงานจ้างประจำจำนวนต่ำสุด 1 คน มีแรงงานจ้างประจำจำนวนสูงสุด 5 คน และมีแรงงานจ้างประจำจำนวนเฉลี่ย 3.2 คน

1.2.2 รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561

ทุเรียนสด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 26.8 มีรายได้จากทุเรียนสด 30,000 – 100,000 บาท รองลงมาร้อยละ 25.0 มีรายได้จากทุเรียนสด 100,001-700,000บาท ร้อยละ 18.0 มีรายได้จากทุเรียนสด 700,001 – 1,400,000 บาท ร้อยละ 15.0 มีรายได้จากทุเรียนสด มากกว่า 1,400,000 บาท และร้อยละ 14.2 มีรายได้จากทุเรียนสดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากทุเรียนสดต่ำสุด 12,000 บาท มีรายได้จากทุเรียนสดสูงสุด 7,875,000 บาท และมีรายได้จากทุเรียนสดเฉลี่ย 778,109.9 บาท

ทุเรียนแปรรูป พบว่า เกษตรกรร้อยละ 19.8 ไม่มีรายได้จากทุเรียนแปรรูป และร้อยละ 80.2 มีรายได้จากทุเรียนแปรรูปดังนี้ ร้อยละ 41.8 มีรายได้จากทุเรียนแปรรูป 10,000 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 23.1 มีรายได้จากทุเรียนแปรรูปน้อยกว่า 10,000 บาท และร้อยละ 15.3 มีรายได้จากทุเรียนแปรรูปมากกว่า 50,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากทุเรียนแปรรูปต่ำสุด 1,000 บาท มีรายได้จากทุเรียนแปรรูปสูงสุด 225,000 บาท และมีรายได้จากทุเรียนแปรรูปเฉลี่ย 23,756.9 บาท

ลองกอง ลางสาด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 4.7 ไม่มีรายได้จากลองกอง ลางสาด และร้อยละ 95.3 มีรายได้จากลองกองลางสาดดังนี้ ร้อยละ 36.3 มีรายได้จากลองกอง ลางสาด 10,000 – 50,000 บาท รองลงมาร้อยละ 31.9 มีรายได้จากลองกอง ลางสาดน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 17.0 มีรายได้จากลองกอง ลางสาด 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 10.1 มีรายได้จากลองกอง ลางสาด มากกว่า 100,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้จากลองกอง ลางสาด ต่ำสุด 1,000 บาท มีรายได้จากลองกอง ลางสาดสูงสุด 400,000 บาท และมีรายได้จากลองกอง ลางสาดเฉลี่ย 41,173.8 บาท

รายได้อื่นๆ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 75.2 ไม่มีรายได้อื่นๆ และร้อยละ 24.8 มีรายได้อื่นๆ (รับจ้างตัดหญ้า ฝึกพ่นสารเคมี และการเก็บเกี่ยวทุเรียน) ดังนี้ ร้อยละ 14.3 มีรายได้อื่นๆ น้อยกว่า 10,000 บาท รองลงมาร้อยละ 8.8 มีรายได้อื่นๆ 10,000 – 20,000 บาท และร้อยละ 1.7 มีรายได้อื่นๆ มากกว่า 20,000 บาท ตามลำดับ โดยมีรายได้อื่นๆ ต่ำสุด 1,300 บาท มีรายได้อื่นๆ จากการรับจ้างภาคการเกษตรสูงสุด 50,000 บาท และมีรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 3,812.1 บาท

รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.4 รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 500,001 – 1,000,000 บาท รองลงมาร้อยละ 26.9 รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 100,000 – 500,000 บาท ร้อยละ 26.4 รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 น้อยกว่า 100,000 บาท และร้อยละ 14.3 รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 มากกว่า 1,000,000 บาท ตามลำดับ โดยรวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 ต่ำสุด 15,000 บาท รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตร ในปี 2561 สูงสุด 8,275,000 บาท และรวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561 เฉลี่ย 846,852.6 บาท

1.2.3 รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561

ค่าต้นพันธุ์ทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.2 ไม่มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียน และร้อยละ 58.8 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนดังนี้ ร้อยละ 14.8 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนน้อยกว่า 4,001 – 6,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 14.3 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียน 6,001 – 10,000 บาท ร้อยละ 10.9 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียน 2,001 – 4,000 บาท ร้อยละ 10.3 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนน้อยกว่า 2,001 บาท และร้อยละ 8.5 มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนมากกว่า 10,000 บาท โดยมีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนต่ำสุด 1,000 บาท มีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนสูงสุด 90,000 บาท และมีค่าต้นพันธุ์ทุเรียนเฉลี่ย 6,196.1 บาท

ค่าจ้างแรงงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.2 ไม่มีค่าจ้างแรงงาน และร้อยละ 37.8 มีค่าจ้างแรงงานดังนี้ ร้อยละ 14.8 มีค่าจ้างแรงงาน 10,000 – 50,000 บาท ร้อยละ 11.5 มีค่าจ้างแรงงาน 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 7.7 มีค่าจ้างแรงงานน้อยกว่า 10,000 บาท และร้อยละ 3.8 มีค่าจ้างแรงงานมากกว่า 100,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าจ้างแรงงานต่ำสุด 1,000 บาท มีค่าจ้างแรงงานสูงสุด 375,000 บาท และมีค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 33,857.1 บาท

ค่าปุ๋ยเคมี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 34.6 มีค่าปุ๋ยเคมี 100,001 – 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 30.8 มีค่าปุ๋ยเคมีน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 16.5 มีค่าปุ๋ยเคมี 50,001 – 100,000 บาท ร้อยละ 14.8 มีค่าปุ๋ยเคมี 10,000 – 50,000 บาท และร้อยละ 3.3 มีค่าปุ๋ยเคมีมากกว่า 500,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าปุ๋ยเคมีต่ำสุด 2,250 บาท มีค่าปุ๋ยเคมีสูงสุด 1,181,250 บาท และมีค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 116,327.5 บาท

ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 40.1 มีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 50,001 – 100,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 24.6 มีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 100,001 – 500,000 บาท ร้อยละ 23.1 มีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 10.1 มีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 10,000 – 50,000 บาท และร้อยละ 1.10 มีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชมากกว่า 500,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชต่ำสุด 1,500 บาท ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชสูงสุด 787,500 บาท และมีค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 77,876.4 บาท

ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 44.5 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 10,000 – 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.7 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงน้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 13.7 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิง 50,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 12.1 มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงมากกว่า 100,000 บาท ตามลำดับ โดยมีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงต่ำสุด 750 บาท มีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงสูงสุด 393,750 บาท และมีค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 38,938.2 บาท

รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมด พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.6 รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมด 100,000 – 500,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 38.5 รวมรายจ่ายในการผลิต

ทุเรียนทั้งหมดน้อยกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 9.3 รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมด 500,001 – 100,000 บาท และร้อยละ 6.6 รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดมากกว่า 1,000,000 บาท ตามลำดับ โดยรวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดต่ำสุด 4,500 บาท รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดสูงสุด 2,738,750 บาท และรวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 272,621.2 บาท

1.2.4 แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.6 มีแหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียนเป็นทุนส่วนตัว รองลงมาร้อยละ 39.6 กู้ยืมจาก ธกส. ร้อยละ 19.2 กู้ยืม จากสหกรณ์ การเกษตร ร้อยละ 13.2 กู้ยืมจากญาติพี่น้อง ร้อยละ 8.8 กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน และร้อยละ 3.3 กู้ยืมจากเพื่อนบ้าน ตามลำดับ

1.2.5 ภาระหนี้สินภาคการเกษตร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 45.8 ไม่มีหนี้สิน และร้อยละ 54.2 มีหนี้สินดังนี้ ร้อยละ 37.5 มีหนี้สิน 100,000 – 500,000 บาท รองลงมาร้อยละ 10.1 มีหนี้สินน้อยกว่า 100,000 บาท และร้อยละ 6.6 มีหนี้สินมากกว่า 500,000 บาท ตามลำดับ โดยมีหนี้สินต่ำสุด 10,000 บาท มีหนี้สินสูงสุด 1,000,000 บาท และมีหนี้สินเฉลี่ย 153,043.9 บาท

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วยประเด็นความรู้ เรื่อง น้ำ ดิน การปลูก การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งผล การตัดแต่งกิ่ง ศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ช่องทางการขาย ผลผลิต และแหล่งขาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

n = 182

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ
น้ำ			
1) ทุเรียนอายุ 1-5 ปี ควรให้น้ำปริมาณ 80-120 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน	ถูก	126 (69.2)	2
2) งดการให้น้ำอย่างน้อย 10 วัน เพื่อกระตุ้นการออกดอก	ถูก	115 (63.1)	4
3) การให้น้ำทุเรียนระยะก่อนดอกบาน 7-10 วัน ไปจนถึง ดอกบานระยะติดผล ควรลดปริมาณลง 2 ใน 3 ของปกติ	ถูก	131 (71.9)	1
4) การให้น้ำทุเรียนระหว่างต้นติดผล ควรให้น้ำ 80-110 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน	ถูก	120 (65.9)	3
5) การให้น้ำทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว ควรให้น้ำ 80-110 ลิตร ต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน	ถูก	106 (58.2)	5
รวม		66.7	11
ดิน			
1) สภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินร่วนปนทราย มีความอุดม สมบูรณ์	ถูก	133 (73.0)	3
2) สภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินไม่อมน้ำ มีการระบายน้ำได้ดี ไม่ท่วมขัง	ถูก	161 (88.4)	1
3) สภาพดินที่เหมาะสมคือ มีหน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร	ถูก	121 (66.4)	4
4) ดินที่ดีควรมีระดับค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ที่ 5.5-6.5	ถูก	105 (57.6)	5
5) ดินทรายไม่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน	ถูก	140 (76.9)	2
รวม		75.5	10

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182				
ประเด็นความรู้	เฉลย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ	
การปลูก				
1) หากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน	ถูก	153 (84.0)	5	
2) ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 6x6 เมตร เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ผลทรงพุ่มขนาดใหญ่และโตเร็ว	ถูก	160 (87.9)	4	
3) หลุมปลูกมีขนาดหลุม กว้าง ยาว ลึก ด้านละ 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ไร่ไม้	ถูก	165 (90.6)	3	
4) ต้นกล้าทุเรียนต้องมีความแข็งแรง ไม่เป็นโรค ระบบรากสมบูรณ์	ถูก	166 (91.2)	2	
5) ทุเรียนที่ปลูกใหม่ ควรมีการพรางแสง ให้กับต้น เพื่อป้องกันการเหี่ยวเฉา	ถูก	169 (92.8)	1	
รวม		84.3	3	
การใส่ปุ๋ย				
1) การให้ปุ๋ยสามารถให้ได้ 2 ทางคือ ทางดินและทางใบ	ถูก	161 (88.4)	4	
2) การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน สามารถช่วยลดต้นทุนค่าปุ๋ยได้	ถูก	133 (73.0)	5	
3) หลังการเก็บเกี่ยวควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นทุเรียน	ถูก	162 (89.0)	3	
4) ระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลทุเรียน	ถูก	168 (92.3)	1	
5) ระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มคุณภาพเนื้อ	ถูก	167 (91.7)	2	
รวม		86.9	4	

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182			
ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ
การตัดแต่งผล			
1) ตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว และไม่อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการออก	ถูก	148 (81.3)	2
2) การไว้ไว้ผลเดี่ยว ควรเว้นระยะห่างกันอย่างน้อย 30 เซนติเมตร	ถูก	126 (69.2)	4
3) การตัดแต่งผล เป็นการเพิ่มคุณภาพของผลทุเรียนให้มี ความสมบูรณ์	ถูก	166 (91.2)	1
4) การตัดแต่งผล ช่วยลดการแพร่กระจายของโรคและแมลง	ถูก	147 (80.7)	3
5) การตัดแต่งผล ควรตัดแต่ง 5 ครั้ง ตั้งแต่อายุผล 4 สัปดาห์ - 13 สัปดาห์	ถูก	111 (60.9)	5
รวม		76.7	9
การตัดแต่งกิ่ง			
1) การตัดแต่งกิ่ง ทำให้ทรงพุ่มปลอดโปร่ง มีการถ่ายเทอากาศได้ดี	ถูก	171 (93.9)	1
2) การตัดแต่งกิ่ง ไม่ได้ทำให้ต้นทุเรียนชะงักกระ เจริญเติบโตและทำให้ผลผลิตต่ำลง	ถูก	153 (84.0)	3
3) การตัดแต่งกิ่ง ช่วยให้การพัฒนาของลูกทุเรียนดีขึ้น	ถูก	164 (90.1)	2
4) การตัดแต่งกิ่ง ต้องดูความสมดุลของต้นและอายุของต้น	ถูก	152 (83.5)	4
5) หลังการตัดแต่งกิ่ง ควรฉีดพ่นสารป้องกันเชื้อที่เข้าทางบาดแผล เช่น คอปเปอร์หรือเมทาเล็กซิล	ถูก	102 (56.0)	5
รวม		81.5	7

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182			
ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ
ศัตรูพืช			
1) โรคโคนเน่า โรครากเน่า โรคผลเน่า แคงเกอร์ที่กิ่ง เข้าทำลายระบบราก กิ่ง ลำต้น และผล	ถูก	129 (70.8)	2
2) โรคแอนแทรคโนส แพร่กระจายโดยลมและฝน พัดพาโรคจากใบและกิ่งสู่ดอกทำให้ดอกร่วง	ถูก	108 (59.3)	4
3) แมลงหนูนดำ ตัวมีสีขาว งอเป็นตัวซี อาศัยอยู่ในดินลึก ประมาณ 15 เซนติเมตร กัดกินราก	ถูก	101 (55.4)	5
4) หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน (หนอนใต้) กัดกินเมล็ดทุเรียน มักจะไซในระยาะที่เมล็ดแข็งแล้ว	ถูก	126 (69.2)	3
5) หนอนเจาะผลทุเรียน เจาะกินอยู่ที่ผิวเปลือกทุเรียน บริเวณที่ผลติดกัน ไม่เจาะกินถึงเมล็ด	ถูก	134 (73.6)	1
รวม		65.7	12
การเก็บเกี่ยว			
1) การเก็บเกี่ยวทุเรียนแก่ ต้องมีแรงงานที่มีความชำนาญ	ถูก	175 (96.1)	1
2) การดูปากปลิง หนาม ก้านผล สีของผล ร่องพู เคาะ เปลือก คือวิธีสังเกตความสุกแก่ทุเรียน	ถูก	169 (92.8)	3
3) ตัดเหนือปลิงของก้านผล ด้วยมีดคมและสะอาดส่งลงมา ให้คนที่รอรับข้างล่าง	ถูก	169 (92.8)	3
4) หยุดพ่นสารเคมีทุกชนิดก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน เพื่อป้องกันสารตกค้าง	ถูก	164 (90.1)	4
5) ทุเรียนคุณภาพดีจะต้องตัดเมื่อสุก 75-90 เปอร์เซ็นต์บนต้น	ถูก	170 (93.4)	2
รวม		93.1	1

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182			
ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว			
1) ควรมีการคัดแยกทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์ออกจากทุเรียนที่ได้คุณภาพ	ถูก	172 (94.5)	1
2) ควรมีสถานที่เก็บรักษาทุเรียนที่สะอาด ปลอดภัย ปราศจากสัตว์แมลง และเชื้อโรค	ถูก	166 (91.2)	2
3) อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ปราศจากสิ่งปนเปื้อนที่จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค	ถูก	157 (86.2)	3
4) การเก็บทุเรียนไว้ในห้องเย็น อุณหภูมิ 13-15 องศาเซลเซียส ช่วยยืดระยะเวลาเก็บรักษาได้	ถูก	134 (73.6)	4
5) สารเอทีฟอน (Ethephon) คือ สารเร่งการแก่ของทุเรียน	ถูก	116 (63.7)	5
รวม		81.8	6
ช่องทางการขาย			
1) ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่รับซื้อทุเรียนมาครอบครองแล้วขายต่อ ได้ผลตอบแทนในรูปแบบของกำไร ได้แก่ พ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีก	ถูก	160 (87.9)	1
2) ขายผ่านตัวแทนคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่หาลูกค้า เจรจาต่อรอบแทนเกษตรกรผู้ผลิต ไม่มีสิทธิ์ครอบครองได้ผลตอบแทนในรูปแบบของค่านายหน้า ได้แก่ ตัวแทนผู้ผลิต ตัวแทนการขาย นายหน้า	ถูก	145 (79.6)	2
3) ขายผ่านคนกลาง คือคนกลางที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การรับประกันความเสี่ยงภัยจากเกษตรกรผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ได้แก่ บริษัทขนส่ง คลังสินค้า บริษัทประกันภัย	ถูก	133 (73.0)	3
รวม		80.2	8

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 182			
ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	จำนวน (ร้อยละ)	อันดับ
ผลผลิต			
1) ทูเรียนที่มีคุณค่าทางการตลาดคือ ทูเรียนที่มีทรงผลและ น้ำหนักตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ไม่มีโรคและแมลง เข้าทำลาย	ถูก	167 (91.7)	1
2) ทูเรียนที่ด้อยคุณค่าทางการตลาดคือ ทูเรียนที่มีรูปทรงบิด เบี้ยว ผลมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป ผลผลิตเน่าเสีย เนื่องจากมีโรคและแมลงเข้าทำลาย	ถูก	146 (80.2)	4
3) ทูเรียนจะมีราคาสูงขึ้น ถ้าผลผลิตมีไม่เพียงพอ	ถูก	154 (84.6)	2
4) ทูเรียนจะมีราคาต่ำลง ถ้าผลผลิตมีเกินความต้องการ	ถูก	149 (81.8)	3
5) ทูเรียนพันธุ์หลงลับแล สามารถขอใบรับรองสิ่งบ่งชี้ทาง ภูมิศาสตร์ GI ได้	ถูก	132 (72.5)	5
รวม		82.20	5
แหล่งขาย			
1) เกษตรกรสามารถขายออนไลน์ได้ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์	ถูก	171 (93.9)	2
2) จุดรวบรวม เช่น ตลาดกลางผลไม้และผลิตภัณฑ์จังหวัด อุตรดิตถ์ ตลาดผลไม้หัวดง	ถูก	176 (96.7)	1
3) จุดที่หน่วยงานราชการจัดสรรให้ เช่น ตลาดเกษตรกร จังหวัดอุตรดิตถ์ ถนนหลง-หลินลับแล	ถูก	161 (88.4)	3
รวม		93.0	2
เฉลี่ยร้อยละ		81.0	

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรดังนี้

น้ำ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 71.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการให้น้ำทุเรียนระยะก่อนดอกบาน 7-10 วัน ไปจนถึงดอกบานระยะติดผล ควรลดปริมาณลง 2 ใน 3 ของปกติ รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนอายุ 1-5 ปี ควรให้น้ำปริมาณ 80-120 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 65.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการให้น้ำทุเรียนระหว่างต้นติดผล ควรให้น้ำ 80-110 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.1 ตอบถูกในประเด็นเรื่องงดการให้น้ำอย่างน้อย 10 วัน เพื่อกระตุ้นการออกดอก และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 58.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการให้น้ำทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว ควรให้น้ำ 80-110 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน ตามลำดับ

ดิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 88.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องสภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินไม่อมน้ำ มีการระบายน้ำได้ดี ไม่ท่วมขัง รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 76.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องดินทรายไม่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.0 ตอบถูกในประเด็นเรื่องสภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องสภาพดินที่เหมาะสมคือ มีหน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องดินที่ดีควรมีระดับค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ที่ 5.5-6.5 ตามลำดับ

การปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.8 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนที่ปลูกใหม่ ควรมีการพรางแสง ให้กับต้น เพื่อป้องกันการเหี่ยวเฉา รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องต้นกล้าทุเรียนต้องมีความแข็งแรง ไม่เป็นโรค ระบบรากสมบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหลุมปลูกมีขนาดหลุม กว้าง ยาว ลึก ด้านละ 50 เซนติเมตร รองกันหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ใบไม้ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 87.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องระยะปลูกอย่างน้อย 6x6 เมตร เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ผลทรงพุ่มขนาดใหญ่และโตเร็ว และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.0 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน ตามลำดับ

การใส่ปุ๋ย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 92.3 ตอบถูกในประเด็นเรื่องระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลทุเรียน รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.7 ตอบถูกในประเด็นเรื่องระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มคุณภาพเนื้อ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 89.0 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหลังการเก็บเกี่ยวควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นทุเรียน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการให้ปุ๋ยสามารถให้ได้ 2 ทางคือ ทางดินและทางใบ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.08 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน สามารถช่วยลดต้นทุนค่าปุ๋ยได้ ตามลำดับ

การตัดแต่งผล พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งผล เป็นการเพิ่มคุณภาพของผลทุเรียนให้มีความสมบูรณ์ รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.3 ตอบถูกในประเด็นเรื่องตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว และไม่อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการออก กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80.7 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งผล ช่วยลดการแพร่กระจายของโรคและแมลง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการไว้ไว้ผลเดี่ยว ควรเว้นระยะห่างกันอย่างน้อย 30 เซนติเมตร และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 60.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งผล ควรตัดแต่ง 5 ครั้ง ตั้งแต่อายุผล 4 สัปดาห์ - 13 สัปดาห์ ตามลำดับ

การตัดแต่งกิ่ง พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ทำให้ทรงพุ่มปลอดโปร่ง มีการถ่ายเทอากาศได้ดี รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90.1 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ช่วยให้การพัฒนาของลูกทุเรียนดีขึ้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.0 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ไม่ได้ทำให้ต้นทุเรียนชะงักกระเจิญเติบโตและทำให้ผลผลิตต่ำลง กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 83.5 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ต้องดูความสมดุลของต้นและอายุของต้น และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.04 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหลังการตัดแต่งกิ่ง ควรฉีดพ่นสารป้องกันเชื้อที่เข้าทางบาดแผล เช่น คอปเปอร์หรือเมทาเล็กซิล ตามลำดับ

ศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหนอนเจาะผลทุเรียน เจาะกินอยู่ที่ผิวเปลือกทุเรียนบริเวณที่ผลติดกัน ไม่เจาะกินถึงเมล็ด รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.8 ตอบถูกในประเด็นเรื่องโรคโคนเน่า โรครากเน่า โรคผลเน่า แคงเกอร์ที่กิ่ง เข้าทำลายระบบราก กิ่ง ลำต้น และผล กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 69.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน (หนอนใต้) กัดกินเมล็ดทุเรียน มักจะไซในระยะเวลาที่เมล็ดแข็งแล้ว กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 59.3 ตอบถูกในประเด็นเรื่องโรคแอนแทรกโนส แพร่กระจายโดยลมและฝน พัดพาโรคจากใบและกิ่งสู่ดอกทำให้ดอกร่วง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 55.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องแมลงนูนดำ ตัวมีสีขาว งอเป็นตัวซี อาศัยอยู่ในดินลึกประมาณ 15 เซนติเมตร กัดกินราก ตามลำดับ

การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.1 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการเก็บเกี่ยวทุเรียนแก่ ต้องมีแรงงานที่มีความชำนาญ รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนคุณภาพดีจะต้องตัดเมื่อสุก 75-90 เปอร์เซ็นต์บนต้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92.8 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการดูปากปลิง หนาม ก้านผล สีของผล ร่องพู เกาะเปลือก คือวิธีสังเกตความสุกแก่ทุเรียนและตัดเหนือปลิงของก้านผล ด้วยมีดคมและสะอาดส่งลงมา ให้คนที่รอรับข้างล่างเท่านั้น และเกษตรกรร้อยละ 90.1 ตอบถูกในประเด็นเรื่องหยุดพ่นสารเคมีทุกชนิดก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน เพื่อป้องกันสารตกค้างตามลำดับ

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 94.5 ตอบถูกในประเด็นเรื่องควรมีการคัดแยกทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์ออกจากทุเรียนที่ได้คุณภาพ รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 91.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องควรมีสถานที่เก็บรักษาทุเรียนที่สะอาด ปลอดภัย ปราศจากสัตว์แมลง และเชื้อโรค กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 86.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องอุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ปราศจากสิ่งปนเปื้อนที่จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องการเก็บทุเรียนไว้ในห้องเย็น อุณหภูมิ 13-15 องศาเซลเซียส ช่วยยืดระยะเวลาการเก็บรักษาได้ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.7 ตอบถูกในประเด็นเรื่องสารเอทีฟอน (Ethephon) คือ สารเร่งการแก่ของทุเรียนตามลำดับ

ช่องทางการขาย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 87.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องขายผ่านพ่อค้าคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่รับซื้อทุเรียนมาครอบครองแล้วขายต่อ ได้ผลตอบแทนในรูปแบบของกำไร ได้แก่ พ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีก รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 79.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องขายผ่านตัวแทนคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่หาลูกค้า เจรจาต่อรองแทนเกษตรกรผู้ผลิต ไม่มีสิทธิ์ครอบครองได้ผลตอบแทนในรูปแบบของค่านายหน้า ได้แก่ ตัวแทนผู้ผลิต ตัวแทนการขาย นายหน้า และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 73.0 ตอบถูกในประเด็นเรื่องขายผ่านคนกลาง คือคนกลางที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การรับประกันความเสี่ยงภัยจากเกษตรกรผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ได้แก่ บริษัทขนส่ง คลังสินค้า บริษัทประกันภัย ตามลำดับ

ผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 91.7 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนที่มีคุณค่าทางการตลาดคือ ทุเรียนที่มีทรงผลและน้ำหนักตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ไม่มีโรคและแมลงเข้าทำลาย รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 84.6 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนจะมีราคาสูงขึ้น ถ้าผลผลิตมีไม่เพียงพอ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 81.8 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนจะมีราคาต่ำลง ถ้าผลผลิตมีเกินความต้องการ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80.2 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนที่ด้อยคุณค่าทางการตลาดคือ ทุเรียนที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว ผลมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป ผลผลิตเน่าเสียเนื่องจากมีโรคและแมลงเข้าทำลาย และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72.5 ตอบถูกในประเด็นเรื่องทุเรียนพันธุ์หลงลับแล สามารถขอใบรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI ได้ ตามลำดับ

แหล่งขาย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.7 ตอบถูกในประเด็นเรื่องจุดรวบรวม เช่น ตลาดกลางผลไม้และผลิตภัณฑ์จังหวัดอุดรดิษฐ์ ตลาดผลไม้หัวคอง รองลงมา กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 93.9 ตอบถูกในประเด็นเรื่องเกษตรกรสามารถขายออนไลน์ได้ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 88.4 ตอบถูกในประเด็นเรื่องจุดที่หน่วยงานราชการจัดสรรให้ เช่น ตลาดเกษตรกรจังหวัดอุดรดิษฐ์ ถนนหลง-หลินลับแล ตามลำดับ

สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วย ประเด็นความรู้เรื่อง น้ำ ดิน การปลูก การใส่ปุ๋ย การตัดแต่งผล การตัดแต่งกิ่ง ศัตรูพืช การเก็บเกี่ยว และการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ช่องทางการขาย ผลผลิต และแหล่งขาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 สรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

n = 182

ความรู้ด้านการผลิตและการตลาดทุเรียน	ร้อยละ	อันดับ
ด้านการเก็บเกี่ยว	93.1	1
ด้านแหล่งขาย	93.0	2
ด้านการปลูก	89.3	3
ด้านการใส่ปุ๋ย	86.9	4
ด้านผลผลิต	82.2	5
ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	81.8	6
ด้านการตัดแต่งกิ่ง	81.5	7
ด้านช่องทางการขาย	80.2	8
ด้านการตัดแต่งผล	76.7	9
ด้านดิน	75.5	10
ด้านน้ำ	66.7	11
ด้านศัตรูพืช	65.7	12

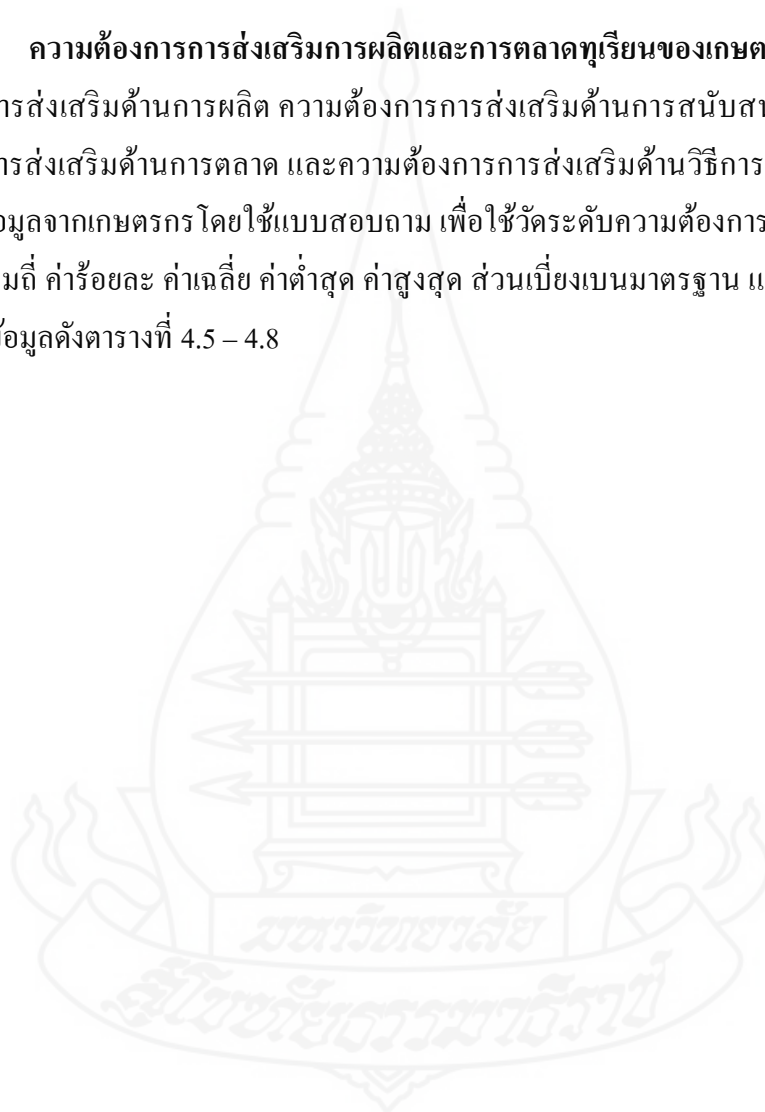
จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุประดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า ร้อยละ 93.1 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 93.0 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านแหล่งขาย ร้อยละ 89.3 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการปลูก ร้อยละ 86.9 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย ร้อยละ 82.2 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านผลผลิต ร้อยละ 81.8 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ร้อยละ 81.5 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง ร้อยละ 80.2 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านช่องทางการขาย ร้อยละ 76.7 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านการตัดแต่งผล ร้อยละ 75.5 เกษตรกรมี

ระดับความรู้ด้านดิน ร้อยละ 66.7 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านน้ำ และร้อยละ 65.7 เกษตรกรมีระดับความรู้ด้านศัตรูพืช ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วยความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิต ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาด และความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร โดยการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อใช้วัดระดับความต้องการของเกษตรกร สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.5 – 4.8

ตารางที่ 4.5 ความต้องการการส่งเสริมด้านการผลิต

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
น้ำ						4.62	0.782	มากที่สุด	2
1) ต้องการแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง เช่น บ่อบาดาล ฝายชะลอน้ำ	154 (84.7)	19 (10.4)	5 (2.7)	0 (0.0)	4 (2.2)	4.75	0.712	มากที่สุด	1
2) เทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียนแบบต่างๆ เช่น ระบบน้ำหยด สปริงเกอร์	138 (75.8)	22 (12.2)	19 (10.4)	0 (0.00)	3 (1.6)	4.60	0.806	มากที่สุด	4
3) วิธีการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอตลอดทั้งปี	140 (76.9)	27 (14.9)	7 (3.8)	6 (3.3)	2 (1.1)	4.63	0.802	มากที่สุด	3
4) วิธีการวางแผนการระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในสวน	138 (75.8)	30 (16.5)	9 (4.9)	2 (1.1)	3 (1.7)	4.64	0.773	มากที่สุด	2
5) เครื่องมืออุปกรณ์อย่างง่าย สำหรับวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำ	117 (64.3)	46 (25.3)	14 (7.7)	2 (1.1)	3 (1.6)	4.49	0.819	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ดิน						4.46	0.855	มากที่สุด	7
1) วิธีการตรวจสอบความเป็นกรด – ด่าง ของดิน	117 (64.3)	43 (23.6)	18 (9.9)	4 (2.2)	0 (0.00)	4.50	0.763	มากที่สุด	2
2) วิธีการตรวจสอบค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ ของดิน	105 (57.8)	59 (32.4)	11 (6.0)	6 (3.3)	1 (0.5)	4.43	0.796	มากที่สุด	4
3) วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสดหรือ น้ำหมักชีวภาพ	125 (68.8)	43 (23.6)	5 (2.8)	8 (4.4)	1 (0.5)	4.55	0.797	มากที่สุด	1
4) วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้สารปรับปรุง บำรุงดินเช่น ปูนขาว โดโลไมท์	120 (65.9)	39 (21.4)	16 (8.8)	3 (1.7)	4 (2.2)	4.47	0.890	มากที่สุด	3
5) ข้อมูลประเภทของชุดดิน เพื่อให้ทราบว่า เหมาะสมในการปลูกทุเรียนหรือไม่	113 (62.1)	39 (21.4)	18 (9.9)	5 (2.8)	7 (3.9)	4.35	1.029	มากที่สุด	5

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การปลูก						4.44	0.836	มากที่สุด	9
1) ช่วงระยะเวลาการปลูกที่เหมาะสม	94 (51.6)	67 (36.8)	16 (8.8)	2 (1.1)	3 (1.7)	4.36	0.820	มากที่สุด	5
2) ต้องการระยะห่างระหว่างต้นที่เหมาะสม	99 (54.4)	62 (34.1)	15 (8.2)	2 (1.1)	4 (2.2)	4.37	0.856	มากที่สุด	4
3) ต้องการขนาดหลุมและวัสดุรองก้นหลุมปลูกที่เหมาะสม	110 (60.4)	41 (22.5)	26 (14.3)	2 (1.1)	3 (1.7)	4.39	0.890	มากที่สุด	3
4) ลักษณะดินกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง พร้อมทั้งจะลงปลูก	123 (67.6)	39 (21.4)	16 (8.8)	0 (0.0)	4 (2.2)	4.52	0.832	มากที่สุด	2
5) วิธีการดูแลต้นทุเรียนหลังปลูก	124 (68.1)	42 (23.1)	12 (6.6)	1 (0.5)	3 (1.7)	4.55	0.783	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ปุยและชาตุอาหาร						4.51	0.774	มากที่สุด	5
1) เทคนิคการให้ปุยและชาตุอาหารสำหรับการควบคุมการร่วงของทุเรียน	105 (57.7)	54 (29.7)	23 (12.6)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.45	0.709	มากที่สุด	5
2) เทคนิคการให้ปุยและชาตุอาหารสำหรับการสร้างผลสวย	114 (62.7)	49 (26.9)	11 (6.0)	4 (2.2)	4 (2.2)	4.46	0.877	มากที่สุด	4
3) เทคนิคการให้ปุยและชาตุอาหารสำหรับการสร้างราก	125 (68.7)	37 (20.3)	14 (7.7)	6 (3.3)	0 (0.0)	4.54	0.777	มากที่สุด	2
4) เทคนิคการให้ปุยและชาตุอาหารสำหรับการสร้างใบ	123 (67.6)	38 (20.9)	15 (8.2)	6 (3.3)	0 (0.0)	4.53	0.784	มากที่สุด	3
5) เทคนิคการให้ปุยและชาตุอาหารสำหรับการเปิดตาดอก	128 (70.3)	37 (20.4)	13 (7.1)	4 (2.2)	0 (0.0)	4.59	0.721	มากที่สุด	1

∞

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การตัดแต่งผล						4.46	0.837	มากที่สุด	8
1) เทคนิคการเลือกลูกทุเรียนที่ดี	104 (57.2)	60 (32.0)	12 (6.6)	2 (1.1)	4 (2.2)	4.42	0.842	มากที่สุด	4
2) เทคนิคการไถระยะที่ห่างเหมาะสมสำหรับการไถลูกทุเรียน	113 (62.1)	53 (29.1)	4 (2.2)	8 (4.4)	4 (2.2)	4.45	0.907	มากที่สุด	3
3) เทคนิคการไถจำนวนลูกตอกิ่ง ต่อดัน	105 (57.7)	48 (26.4)	17 (9.3)	8 (4.4)	4 (2.2)	4.33	0.970	มากที่สุด	5
4) เทคนิคการตัดแต่งผลในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต	121 (66.5)	46 (25.3)	15 (8.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.58	0.641	มากที่สุด	1
5) เทคนิคการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งผล	120 (65.9)	43 (23.6)	9 (5.0)	10 (5.5)	0 (0.0)	4.50	0.826	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การตัดแต่งกิ่ง						4.40	0.874	มากที่สุด	11
1) เทคนิคการตัดแต่งหลังการเก็บเกี่ยว	102 (56.0)	57 (31.3)	16 (8.8)	7 (3.9)	0 (0.00)	4.40	0.806	มากที่สุด	3
2) เทคนิคการตัดแต่งช่วงปลายฝน ก่อนการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2	104 (57.2)	51 (28.0)	15 (8.2)	8 (4.4)	4 (2.2)	4.34	0.959	มากที่สุด	5
3) เทคนิคการตัดแต่งหลังจากทุเรียนติดผลแล้ว ประมาณ 30-45 วัน	104 (57.2)	51 (28.0)	17 (9.3)	6 (3.3)	4 (2.2)	4.35	0.938	มากที่สุด	4
4) เทคนิคการตัดแต่งกิ่งแบบการควบคุมทรงทรงพุ่มต้นทุเรียน	116 (63.8)	47 (25.8)	13 (7.1)	2 (1.1)	4 (2.2)	4.48	0.852	มากที่สุด	1
5) วิธีการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งกิ่ง	113 (62.1)	43 (23.6)	20 (11.0)	6 (3.3)	0 (0.0)	4.45	0.817	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ศัตรูพืช						4.64	0.528	มากที่สุด	1
1) วิธีการสำรวจและประเมินความเสียหายของ การถูกทำลายจากโรคหรือแมลงก่อนการใช้ สารป้องกันกำจัด	114 (62.6)	60 (33.0)	8 (4.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.58	0.577	มากที่สุด	5
2) วิธีป้องกันกำจัดโรคโคนเน่า โรครากเน่า โรค ผลเน่า และแคงเกอร์ที่กิ่ง	114 (62.6)	65 (35.7)	3 (1.7)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.61	0.522	มากที่สุด	3
3) วิธีป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกคโนส	118 (64.8)	60 (33.0)	4 (2.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.63	0.529	มากที่สุด	2
4) วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียน จำแนกตาม ส่วนของพืชที่แมลงเข้าทำลาย	142 (78.0)	38 (20.9)	2 (1.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.77	0.477	มากที่สุด	1
5) วิธีการป้องกันกำจัด แมลงนูนดำกินราก ทุเรียน	114 (62.6)	64 (35.2)	4 (2.2)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.60	0.533	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การเก็บเกี่ยว						4.33	0.886	มากที่สุด	13
1) วิธีการจดบันทึกวันออกดอกของทุเรียน เพื่อให้ทราบถึงวันที่เก็บเกี่ยว	103 (56.6)	57 (31.3)	12 (6.6)	2 (1.1)	8 (4.4)	4.35	0.978	มากที่สุด	4
2) วิธีการวางแผนการเก็บเกี่ยว	98 (53.9)	65 (35.6)	12 (6.6)	3 (1.7)	4 (2.2)	4.37	0.856	มากที่สุด	3
3) วิธีการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่ เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว	112 (61.5)	48 (26.4)	14 (7.7)	4 (2.2)	4 (2.2)	4.43	0.894	มากที่สุด	2
4) วิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกทุเรียน เช่น ดูหนาม ดูปลิง การขึ้นลาย	67 (36.8)	64 (35.2)	43 (23.6)	8 (4.4)	0 (0.0)	4.04	0.885	มาก	5
5) วิธีการเก็บเกี่ยวระยะสุกแก่ที่เหมาะสมของแต่ละ สายพันธุ์	113 (62.1)	51 (28.0)	8 (4.4)	10 (5.5)	0 (0.0)	4.47	0.819	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						4.31	0.894	มากที่สุด	14
1) วิธีการจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ	76 (41.7)	85 (46.7)	15 (8.2)	3 (1.7)	3 (1.7)	4.25	0.809	มากที่สุด	4
2) วิธีการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ	97 (53.2)	64 (35.2)	12 (6.6)	4 (2.2)	5 (2.8)	4.34	0.907	มากที่สุด	3
3) วิธีการทำความสะอาดผลทุเรียน	80 (44.1)	89 (48.9)	9 (5.0)	0 (0.0)	4 (2.2)	4.36	0.866	มากที่สุด	2
4) วิธีการคัดคุณภาพทุเรียน	79 (43.4)	85 (46.7)	8 (4.4)	2 (1.1)	8 (4.4)	4.24	0.931	มากที่สุด	5
5) วิธีการเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผล ทุเรียนสดและที่แปรรูป	107 (58.8)	51 (28.0)	14 (7.7)	4 (2.2)	6 (3.3)	4.37	0.959	มากที่สุด	1

โดยระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นถึงความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านการผลิตดังนี้

น้ำ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตด้านน้ำดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.75 ต้องการแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง เช่น บ่อบาดาล ฟายชะลอน้ำ รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.64 วิธีการวางแผนการระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในสวน ค่าเฉลี่ย 4.63 วิธีการการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอตลอดทั้งปี ค่าเฉลี่ย 4.60 เทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียนแบบต่างๆ เช่น ระบบน้ำหยด สปริงเกอร์ และค่าเฉลี่ย 4.49 เครื่องมืออุปกรณ์อย่างง่าย สำหรับวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.62

ดิน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตด้านดินดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.55 ต้องการวิธีการปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยพืชสดหรือน้ำหมักชีวภาพ รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.50 ต้องการวิธีการตรวจสอบความเป็นกรด-ด่าง ของดิน ค่าเฉลี่ย 4.47 ต้องการวิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้สารปรับปรุงบำรุงดินเช่น ปูนขาว โคโลไมท์ ค่าเฉลี่ย 4.43 ต้องการวิธีการตรวจสอบค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน และค่าเฉลี่ย 4.35 ต้องการข้อมูลประเภทของชุดดิน เพื่อให้ทราบว่าจะเหมาะสมในการปลูกทุเรียนหรือไม่ ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.46

การปลูก พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตด้านการปลูกดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.55 ต้องการ วิธีการการดูแลต้นทุเรียนหลังปลูก รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.52 ต้องการต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง พร้อมทั้งจะลงปลูก ค่าเฉลี่ย 4.39 ต้องการขนาดหลุมปลูกและวัสดุรองก้นหลุมปลูกที่เหมาะสม ค่าเฉลี่ย 4.37 ต้องการระยะห่างระหว่างต้นที่เหมาะสม และค่าเฉลี่ย 4.36 ช่วงระยะเวลาการปลูกที่เหมาะสม ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.44

ปุ๋ยและธาตุอาหาร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านปุ๋ยและธาตุอาหารดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.59 ต้องการเทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการเปิดตาดอก

รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.54 ต้องการเทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างราก ค่าเฉลี่ย 4.53 ต้องการเทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างใบ ค่าเฉลี่ย 4.46 ต้องการเทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างผลสวย และค่าเฉลี่ย 4.45 ต้องการเทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการควบคุมการร่วงของทุเรียน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.51

การตัดแต่งผล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านการตัดแต่งผล ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.58 ต้องการเทคนิคการตัดแต่งผลในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.50 ต้องการเทคนิคการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งผล ค่าเฉลี่ย 4.45 ต้องการเทคนิคการไถระยะที่ห่างเหมาะสมสำหรับการไถลูกทุเรียน ค่าเฉลี่ย 4.42 ต้องการเทคนิคการเลือกลูกทุเรียนที่ดี และค่าเฉลี่ย 4.33 ต้องการเทคนิคการไถจำนวนลูกต่อกิ่ง ต่อต้น ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.46

การตัดแต่งกิ่ง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านการตัดแต่งกิ่ง ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.48 ต้องการเทคนิคการตัดแต่งกิ่งแบบการควบคุมทรงทรงพุ่มต้นทุเรียน รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.45 ต้องการวิธีการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งกิ่ง ค่าเฉลี่ย 4.40 ต้องการเทคนิคการตัดแต่งหลังการเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ย 4.35 ต้องการเทคนิคการตัดแต่งหลังจากทุเรียนติดผลแล้วประมาณ 30-45 วัน และค่าเฉลี่ย 4.34 ต้องการเทคนิคการตัดแต่งช่วงปลายฝน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.40

ศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านศัตรูพืช ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.77 ต้องการวิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียน จำแนกตามส่วนของพืชที่แมลงเข้าทำลาย รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.63 ต้องการวิธีป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกโนส ค่าเฉลี่ย 4.61 ต้องการวิธีป้องกันกำจัดโรคโคนเน่า โรครากเน่า โรคผลเน่า และแคงเกอร์ที่กิ่ง ค่าเฉลี่ย 4.60 ต้องการวิธีการป้องกันกำจัด แมลงนูนดำกินรากทุเรียน และค่าเฉลี่ย 4.58 ต้องการวิธีการสำรวจและประเมินความเสียหายของการถูกทำลายจากโรคหรือแมลงก่อนการใช้สารป้องกันกำจัด ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.64

การเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านการเก็บเกี่ยว ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.47 ต้องการวิธีการเก็บเกี่ยวระยะสุกแก่ที่เหมาะสมของแต่ละสายพันธุ์ รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.43 ต้องการวิธีการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ย 4.37 ต้องการวิธีการวางแผนการเก็บเกี่ยว ค่าเฉลี่ย 4.35 ต้องการวิธีการจดบันทึกวันออกดอกของทุเรียน เพื่อให้ทราบถึงวันที่เก็บเกี่ยว และค่าเฉลี่ย 4.04 ต้องการวิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกทุเรียน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.33

การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตในด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.37 ต้องการวิธีการเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผลทุเรียนสดและที่แปรรูป รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.36 ต้องการวิธีการทำความสะอาดผลทุเรียน ค่าเฉลี่ย 4.34 ต้องการวิธีการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.25 ต้องการวิธีการจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ และค่าเฉลี่ย 4.24 ต้องการวิธีการตัดคุณภาพทุเรียน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.31

ตารางที่ 4.6 ความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต

n = 182

ประเด็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
เงินทุน						4.10	1.270	มาก	16
1) แหล่งเงินทุนจาก ธนาคารพาณิชย์	84 (46.2)	56 (30.8)	16 (8.8)	3 (1.7)	23 (12.5)	3.96	1.327	มาก	4
2) แหล่งเงินทุนจาก ธกส.	115 (63.2)	31 (17.0)	17 (9.3)	6 (3.3)	13 (7.2)	4.26	1.201	มาก	1
3) แหล่งเงินทุนจาก สหกรณ์	102 (56.0)	42 (23.0)	13 (7.2)	12 (6.6)	13 (7.2)	4.14	1.235	มาก	2
4) แหล่งเงินทุนจาก กองทุนหมู่บ้าน	97 (53.3)	39 (21.4)	19 (10.4)	9 (4.9)	18 (10.0)	4.03	1.317	มาก	3

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ย						4.43	0.947	มากที่สุด	10
1) วิธีการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองเพื่อลดต้นทุน	118 (64.8)	37 (20.3)	14 (7.7)	3 (1.7)	10 (5.5)	4.37	1.074	มากที่สุด	3
2) วิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดต้นทุน	98 (53.7)	63 (34.6)	12 (6.7)	3 (1.7)	6 (3.3)	4.34	0.925	มากที่สุด	5
3) วิธีการผลิตสารชีวภาพใช้เองเพื่อลดต้นทุน	127 (69.8)	37 (20.3)	8 (4.4)	8 (4.4)	2 (1.1)	4.53	0.858	มากที่สุด	2
4) วิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ย อย่างถูกต้องและปลอดภัย	132 (72.5)	34 (18.7)	8 (4.4)	6 (3.3)	2 (1.1)	4.58	0.815	มากที่สุด	1
5) แหล่งจำหน่ายสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและ ปุ๋ยราคาถูก	110 (60.5)	52 (28.6)	1 (0.5)	11 (6.0)	8 (4.4)	4.35	1.065	มากที่สุด	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การคมนาคมขนส่ง						3.63	0.936	มาก	18
1) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตในสวน	84 (46.2)	69 (37.9)	19 (10.4)	8 (4.4)	2 (1.1)	4.24	0.888	มากที่สุด	3
2) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากสวนไปแหล่ง รวบรวม	94 (51.7)	60 (32.9)	19 (10.5)	9 (4.9)	0 (0.0)	4.31	0.851	มากที่สุด	1
3) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากแหล่งรวบรวม ไปตลาดกลางในพื้นที่	89 (48.9)	68 (37.4)	14 (7.7)	9 (4.9)	2 (1.1)	4.28	0.888	มากที่สุด	2
4) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากตลาดกลางใน พื้นที่ไปตลาดกลางระดับประเทศ	20 (11.0)	22 (12.1)	60 (32.9)	64 (35.2)	16 (8.8)	2.81	1.112	ปานกลาง	4
5) วิธีการเคลื่อนย้ายจากตลาดกลาง ระดับประเทศไปต่างประเทศ	4 (2.2)	23 (12.6)	57 (31.3)	76 (41.8)	22 (12.1)	2.51	0.939	น้อย	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านระบบน้ำและไฟฟ้า						4.38	0.834	มากที่สุด	12
1) แหล่งกักเก็บน้ำใช้ในหน้าแล้งเช่น ฝายชะลอน้ำ ฝายน้ำล้น	102 (56.1)	59 (32.4)	17 (9.3)	4 (2.2)	0 (0.0)	4.42	0.752	มากที่สุด	3
2) ความรู้การบริหารจัดการน้ำ เช่น การสูบน้ำโดยใช้โซล่าเซลล์	110 (60.5)	55 (30.2)	7 (3.8)	8 (4.4)	2 (1.1)	4.45	0.851	มากที่สุด	2
3) ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น โลกหนองนาโมเดล	99 (54.4)	59 (32.4)	9 (4.9)	10 (5.5)	5 (2.8)	4.30	0.987	มากที่สุด	4
4) ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ธนาคารน้ำใต้ดิน	120 (65.9)	45 (24.8)	13 (7.1)	1 (0.5)	3 (1.7)	4.53	0.791	มากที่สุด	1
5) ความรู้การเพิ่มแหล่งไฟฟ้าเพื่อการเกษตร	86 (47.3)	65 (35.7)	17 (9.3)	10 (5.5)	4 (2.2)	4.20	0.791	มาก	5

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านระบบมาตรฐานการผลิตทุเรียน						4.53	0.737	มากที่สุด	3
1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับทุเรียน (GAP) รวมถึงทุเรียน GI	114 (62.6)	54 (29.7)	9 (4.9)	3 (1.7)	2 (1.1)	4.51	0.763	มากที่สุด	3
2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องหลักปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงคัดบรรจุ (GMP) หรือสิ่ง	116 (63.8)	53 (29.1)	8 (4.4)	4 (2.2)	1 (0.5)	4.53	0.733	มากที่สุด	2
3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ทุเรียนที่ได้มาตรฐาน GAP และ GIจำหน่ายในราคาที่สูงกว่าทุเรียนที่ไม่มีใบรับรองมาตรฐาน	121 (66.6)	49 (26.9)	9 (4.9)	1 (0.5)	2 (1.1)	4.57	0.715	มากที่สุด	1

โดยระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นถึงความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตดังนี้

เงินทุน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในด้านเงินทุน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.26 ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.14 ต้องการแหล่งเงินทุนจากสหกรณ์ ค่าเฉลี่ย 4.03 ต้องการแหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้าน และค่าเฉลี่ย 3.96 ต้องการแหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์ ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.10

สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ย พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.58 ต้องการวิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยอย่างถูกต้องและปลอดภัย รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.53 ต้องการวิธีการผลิตสารชีวภาพใช้เองเพื่อลดต้นทุน ค่าเฉลี่ย 4.37 ต้องการวิธีการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองเพื่อลดต้นทุน ค่าเฉลี่ย 4.35 ต้องการแหล่งจำหน่ายสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยราคาถูก และค่าเฉลี่ย 3.34 ต้องการวิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดต้นทุน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.43

การคมนาคมขนส่ง พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในด้านการคมนาคมขนส่ง ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.31 ต้องการวิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากสวนไปแหล่งรวบรวม รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.28 ต้องการวิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากแหล่งรวบรวมไปตลาดกลางในพื้นที่ ค่าเฉลี่ย 4.24 ต้องการวิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตในสวน ค่าเฉลี่ย 2.81 ต้องการวิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากตลาดกลางในพื้นที่ไปตลาดกลางระดับประเทศ และค่าเฉลี่ย 2.51 ต้องการวิธีการเคลื่อนย้ายจากตลาดกลางระดับประเทศไปต่างประเทศ ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.63

ระบบน้ำและไฟฟ้า พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในด้านระบบน้ำและไฟฟ้า ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.53 ต้องการความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ธนาคารน้ำใต้ดิน รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.45 ต้องการความรู้การบริหารจัดการน้ำ เช่น การสูบน้ำโดยใช้ โซล่าเซลล์ ค่าเฉลี่ย 4.42 ต้องการแหล่งกักเก็บน้ำใช้ในหน้าแล้งเช่น ฝายชะลอน้ำ ฝายน้ำล้น ค่าเฉลี่ย 4.30 ต้องการความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น โคนหนองนา โมเดล และค่าเฉลี่ย 4.20 ต้องการความรู้การเพิ่มแหล่งไฟฟ้ําเพื่อการเกษตร ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการ สนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.38

ระบบมาตรฐานการผลิตทุเรียน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านการสนับสนุน ปัจจัยการผลิตด้านระบบมาตรฐานการผลิตทุเรียน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.57 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนให้ทุเรียนที่ได้มาตรฐาน GAP และ GI จำหน่ายในราคาที่สูงกว่าทุเรียนที่ไม่มีใบรับรอง มาตรฐาน รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.53 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องหลักปฏิบัติที่ดีสำหรับ โรงคัดบรรจุ (GMP) หรือล้าง และค่าเฉลี่ย 4.51 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติ ทางการเกษตรที่ดีสำหรับทุเรียน (GAP) รวมถึงทุเรียน GI ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการ ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิตอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.53

ตารางที่ 4.7 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านการตลาด

n = 182

ประเด็นด้านการตลาด	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การประชาสัมพันธ์						4.52	0.560	มากที่สุด	4
1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาสัมพันธ์ ทุเรียนจังหวัดอุดรดิถีในช่องทางต่างๆ ให้มาก ขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ ออกงานนิทรรศการต่างจังหวัด เป็นต้น	136 (74.7)	41 (22.5)	5 (2.8)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.27	0.508	มากที่สุด	3
2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และ ตรวจสอบการนำทุเรียนอ่อนจากนอกพื้นที่ จังหวัดอุดรดิถีมาจำหน่าย เนื่องจากทำให้เสีย ชื่อเสียง ส่งผลกระทบต่อระยะยาว	136 (74.8)	37 (20.3)	6 (3.3)	1 (0.5)	2 (1.1)	4.67	0.674	มากที่สุด	1
3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และ ตรวจสอบเรื่องทุเรียนอ่อนในพื้นที่ เนื่องจากทำ ให้เสียชื่อเสียง ส่งผลกระทบต่อระยะยาว	123 (67.5)	52 (28.6)	4 (2.2)	3 (1.7)	0 (0.0)	4.62	0.617	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านการตลาด	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
การรวมกลุ่มเกษตรกร						4.51	0.660	มากที่สุด	6
1) ต้องการตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน เพื่อการ ต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และ การลดต้นทุนการผลิต	108 (59.4)	64 (35.1)	10 (5.5)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.54	0.600	มากที่สุด	2
2) ต้องการตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียน เพื่อการ ต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และ การลดต้นทุนการผลิต	115 (63.2)	54 (29.7)	13 (7.1)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.56	0.626	มากที่สุด	1
3) ต้องการตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการแปรรูปทุเรียน	106 (58.2)	57 (31.3)	14 (7.7)	5 (2.8)	0 (0.0)	4.45	0.755	มากที่สุด	3

โดยระดับความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นถึงความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านการตลาดดังนี้

การประชาสัมพันธ์ พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดในด้านการประชาสัมพันธ์ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.67 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และตรวจสอบการนำทุเรียนอ่อนจากนอกพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์มาจำหน่าย เนื่องจากทำให้เสียชื่อเสียง ส่งผลกระทบระยะยาว รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.62 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และตรวจสอบเรื่องทุเรียนอ่อนในพื้นที่ เนื่องจากทำให้เสียชื่อเสียง ส่งผลกระทบระยะยาว และค่าเฉลี่ย 4.27 ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาสัมพันธ์ทุเรียนจังหวัดอุดรดิตถ์ในช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ ออกงานนิทรรศการต่างจังหวัด เป็นต้น ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.52

การรวมกลุ่มเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดในด้านการรวมกลุ่มเกษตรกร ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.56 ต้องการตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียน เพื่อการต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.54 ต้องการตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน เพื่อการต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิตและการลดต้นทุนการผลิต และค่าเฉลี่ย 4.45 ต้องการตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการแปรรูปทุเรียน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.51

ตารางที่ 4.8 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร

n = 182

ประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
แบบรายบุคคล						4.19	1.000	มาก	15
1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมและให้คำปรึกษา ด้านทุเรียนแก่เกษตรกรเป็นรายบุคคล	104 (57.1)	56 (30.8)	15 (8.2)	4 (2.2)	3 (1.7)	4.40	0.859	มากที่สุด	1
2) ทาง โทรศัพท์ เฟสบุ๊ก ไลน์	102 (56.1)	49 (26.9)	27 (14.8)	3 (1.7)	1 (0.5)	4.36	0.835	มากที่สุด	2
3) ทางจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E- mail)	87 (47.8)	53 (29.2)	23 (12.6)	17 (9.3)	2 (1.1)	4.13	1.032	มาก	3
4) การเข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน	77 (42.4)	50 (27.5)	25 (13.7)	15 (8.2)	15 (8.2)	3.87	1.275	มาก	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
แบบกลุ่ม						2.83	1.133	ปานกลาง	
1) การฝึกอบรม บรรยาย	14 (7.7)	24 (13.2)	28 (15.4)	63 (34.6)	53 (29.1)	2.36	1.243	น้อย	3
2) การศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา	84 (46.2)	78 (42.9)	15 (8.2)	1 (0.5)	4 (2.2)	4.30	0.822	มากที่สุด	1
3) การทำแปลงสาธิต	51 (28.1)	49 (26.9)	31 (17.0)	30 (16.5)	21 (11.5)	3.43	1.356	มาก	2
4) การสัมมนา	5 (2.8)	13 (7.1)	21 (11.5)	79 (43.4)	64 (35.2)	1.99	1.003	น้อย	5
5) การอภิปรายคณะ การระดมสมอง	8 (4.4)	25 (13.7)	26 (14.3)	41 (22.5)	82 (45.1)	2.10	1.240	น้อย	4

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	ระดับความต้องการ					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
แบบมวชน						4.07	0.874	มาก	
1) วิทยุกระจายเสียง	79 (43.3)	76 (41.8)	19 (10.4)	3 (1.7)	5 (2.8)	4.21	0.900	มากที่สุด	4
2) โทรทัศน์	117 (64.3)	48 (26.4)	13 (7.1)	3 (1.7)	1 (0.5)	4.52	0.749	มากที่สุด	1
3) สื่อสิ่งพิมพ์	17 (9.3)	27 (14.8)	86 (47.3)	40 (22.0)	12 (6.6)	2.98	1.005	ปานกลาง	5
4) การจัดนิทรรศการ	90 (49.4)	74 (40.7)	9 (4.9)	5 (2.8)	4 (2.2)	4.32	0.866	มากที่สุด	2
5) การประกวด	94 (51.6)	60 (33.0)	19 (10.5)	9 (4.9)	0 (0.0)	4.31	0.851	มากที่สุด	3

โดยระดับความต้องการการส่งเสริมด้านวิธีส่งเสริมการเกษตรตามเกณฑ์ในการประเมินดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมที่น้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความต้องการส่งเสริมมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นถึงความต้องการการส่งเสริมเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรดังนี้

แบบรายบุคคล พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบบุคคล ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.40 ต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมและให้คำปรึกษาด้านทุเรียนแก่เกษตรกรเป็นรายบุคคล รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.36 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อทาง โทรศัพท์ เฟสบุ๊ก ไลน์ ค่าเฉลี่ย 4.13 ต้องการให้เจ้าหน้าที่ติดต่อทางจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) และค่าเฉลี่ย 3.87 ต้องการเข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ตามลำดับโดยรวมมีระดับความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.19

แบบกลุ่ม พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบกลุ่ม ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.30 ต้องการศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.43 ต้องการทำแปลงสาธิต ค่าเฉลี่ย 2.36 ต้องการฝึกอบรม บรรยาย ค่าเฉลี่ย 2.10 ต้องการอภิปรายคณะ การระดมสมอง และค่าเฉลี่ย 1.99 ต้องการสัมมนา ตามลำดับโดยรวมมีระดับความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 2.83

แบบมวลชน พบว่า เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมในรูปแบบมวลชน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.52 ต้องการจากโทรทัศน์ รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.32 ต้องการจากการจัดนิทรรศการ ค่าเฉลี่ย 4.31 ต้องการจากการประกวด ค่าเฉลี่ย 4.21 ต้องการจากวิทยุกระจายเสียง และค่าเฉลี่ย 2.98 ต้องการจากสื่อสิ่งพิมพ์ ตามลำดับ โดยรวมมีระดับความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.07

สรุประดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วยประเด็นความต้องการด้านการผลิต ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ด้านการตลาด และด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.8

ตารางที่ 4.9 สรุประดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

n = 182			
ความต้องการการส่งเสริม	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
ด้านการผลิตและการตลาดทุเรียน			
ด้านการผลิต	4.52	มากที่สุด	1
ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	4.46	มากที่สุด	2
ด้านการตลาด	4.21	มากที่สุด	3
ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร	3.70	มาก	4
	4.22	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุประดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรดังนี้

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ย 4.52 เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการผลิตมากที่สุด รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.56 เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ค่าเฉลี่ย 4.21 เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการตลาด และค่าเฉลี่ย 3.70 เกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร ได้แก่ ด้านน้ำและดิน ด้านการปลูกและการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด ด้านการส่งเสริมการผลิต ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.9

ตารางที่ 4.10 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านน้ำและดิน						4.42	0.894	มากที่สุด	
1) แหล่งน้ำในฤดูแล้งไม่เพียงพอ	129 (70.9)	30 (16.5)	11 (6.0)	12 (6.6)	0 (0.0)	4.52	0.878	มากที่สุด	1
2) เทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียน เช่น น้ำหยด มินิ สปริงเกอร์ เป็นต้น	118 (64.8)	38 (20.9)	26 (14.3)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.51	0.734	มากที่สุด	2
3) การวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำ	110 (60.4)	50 (27.5)	14 (7.7)	4 (2.2)	4 (2.2)	4.42	0.893	มากที่สุด	4
4) การวัดค่าดินและการวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	94 (51.7)	55 (30.2)	10 (5.5)	16 (8.8)	7 (3.9)	4.17	1.117	มาก	5
5) การปรับปรุงบำรุงดิน	124 (68.1)	32 (17.6)	18 (9.9)	8 (4.4)	0 (0.0)	4.49	0.846	มากที่สุด	3

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านการปลูกและการดูแลรักษา						4.35	0.762	มากที่สุด	
1) การเตรียมดิน หลุมปลูก วัสดุปลูก ที่เหมาะสม สำหรับปลูกทุเรียน	79 (43.4)	76 (41.8)	17 (9.3)	8 (4.4)	2 (1.1)	4.22	0.871	มากที่สุด	5
2) โรคและแมลงหลังปลูก เช่น โรคโคนเน่าเปลือกไก่แจ้ ทุเรียน	85 (46.7)	78 (42.9)	17 (9.3)	2 (1.1)	0 (0.0)	4.35	0.695	มากที่สุด	3
3) ต้นกล้าไม่มีความแข็งแรง เป็นโรค	106 (58.3)	51 (28.0)	21 (11.5)	4 (2.2)	0 (0.0)	4.42	0.781	มากที่สุด	2
4) การให้ปุ๋ยและธาตุอาหารทุเรียนระยะต่างๆ	87 (47.8)	70 (38.5)	23 (12.6)	2 (1.1)	0 (0.0)	4.33	0.737	มากที่สุด	4
5) การตัดแต่งกิ่งและผลทุเรียนที่ถูกต้อง	105 (57.7)	56 (30.8)	19 (10.4)	2 (1.1)	0 (0.0)	4.45	0.725	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว						3.65	0.947	มาก	
1) อุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว	0 (0.0)	1 (0.5)	2 (1.1)	73 (40.1)	106 (58.3)	1.44	0.550	น้อยที่สุด	5
2) วิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกเรียน เช่น ดูหนาม ดูปลิง การขึ้นลาย	95 (52.2)	60 (33.0)	19 (10.4)	0 (0.0)	8 (4.4)	4.29	0.972	มากที่สุด	1
3) การนับอายุเก็บเกี่ยว	86 (47.2)	60 (33.0)	24 (13.2)	2 (1.1)	10 (5.5)	4.15	1.061	มาก	4
4) การจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ	92 (50.6)	55 (30.2)	21 (11.5)	2 (1.1)	12 (6.6)	4.17	1.112	มาก	3
5) การเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ	90 (49.5)	61 (33.5)	17 (9.3)	6 (3.3)	8 (4.4)	4.20	1.039	มาก	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านการตลาด						3.25	1.253	ปานกลาง	
1) ราคาทุเรียนตกต่ำ	32 (17.5)	28 (15.4)	25 (13.7)	72 (18.7)	25 (13.7)	2.84	1.336	ปานกลาง	4
2) ปริมาณทุเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของผู้บริโภค	86 (47.2)	60 (33.0)	24 (13.2)	2 (1.1)	10 (5.5)	4.15	1.061	มาก	1
3) ปริมาณทุเรียนมีเกินความต้องการของผู้บริโภค	20 (11.0)	23 (12.6)	18 (9.9)	38 (20.9)	83 (45.6)	2.23	1.418	น้อย	5
4) การรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการ ผลิต	49 (26.9)	42 (23.1)	41 (22.5)	44 (24.2)	6 (3.3)	3.46	1.215	มาก	3
5) การประชาสัมพันธ์เรื่องทุเรียนจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว	56 (30.7)	44 (24.2)	34 (18.7)	42 (23.1)	6 (3.3)	3.56	1.237	มาก	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

n = 182

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา					เฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1				
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)				
ด้านการส่งเสริมการผลิต						3.75	0.982	มาก	
1) การรับรู้ข่าวสารจากการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	59 (32.4)	84 (46.2)	39 (21.4)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.11	0.728	มาก	1
2) การรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์	52 (28.5)	84 (46.2)	42 (23.1)	2 (1.1)	2 (1.1)	4.00	0.814	มาก	2
3) การรับรู้ข่าวสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ อีเมลล์	46 (25.3)	89 (48.9)	23 (12.6)	22 (12.1)	2 (1.1)	3.85	0.972	มาก	4
4) การไม่ได้ได้รับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน	30 (16.5)	35 (19.2)	44 (24.2)	34 (18.7)	39 (21.4)	2.91	1.377	ปานกลาง	5
5) การไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้านที่เรียนกับทางหน่วยงานราชการ	57 (31.3)	72 (39.6)	33 (18.1)	16 (8.8)	4 (2.2)	3.89	1.019	มาก	3

โดยกำหนดค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหามาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00	หมายถึง	มีระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด

ผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด ดังนี้

ด้านน้ำและดิน พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาด้านน้ำและดิน ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.52 ปัญหาด้านแหล่งน้ำในฤดูแล้งไม่เพียงพอ รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.51 ปัญหาด้านเทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียน เช่น น้ำหยด มินิสปริงเกอร์ เป็นต้น ค่าเฉลี่ย 4.49 ปัญหาด้านการปรับปรุงบำรุงดิน ค่าเฉลี่ย 4.42 ปัญหาด้านการวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำ และค่าเฉลี่ย 4.17 ปัญหาด้านการวัดค่าดินและการวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับของปัญหาอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.42

ด้านการปลูกและการดูแลรักษา พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาในด้านการปลูกและการดูแลรักษา ดังนี้ค่าเฉลี่ย 4.45 ปัญหาการตัดแต่งกิ่งและผลทุเรียนที่ถูกตัด รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.42 ปัญหาต้นกล้าไม่มีความแข็งแรง เป็นโรค ค่าเฉลี่ย 4.35 ปัญหาเรื่องโรคและแมลงหลังปลูก เช่น โรคโคนเน่า เพลี้ย ไร้แจ้ทุเรียน ค่าเฉลี่ย 4.33 ปัญหาการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารทุเรียนระยะต่างๆ และค่าเฉลี่ย 4.22 ปัญหาการเตรียมดิน หลุมปลูก วัสดุปลูก ที่เหมาะสมสำหรับปลูกทุเรียน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับของปัญหาอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.35

ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาในด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.29 ปัญหาการวิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกทุเรียน เช่น ดูหนาม ดูปลิง การขึ้นลาย รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.20 ปัญหาการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.17 ปัญหาการจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ย 4.15 ปัญหาการนับอายุเก็บเกี่ยว และค่าเฉลี่ย 1.44 ปัญหาเรื่องอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.65

ด้านการตลาด พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาในด้านการตลาด ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.15 ปัญหาด้าน ปริมาณทุเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค รองลงมาค่าเฉลี่ย 3.56 ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์เรื่องทุเรียนจังหวัดอุดรดิตถ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย 3.46 ปัญหาการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อต่อช่องทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต

ค่าเฉลี่ย 2.84 ปัญหาราคากุเรียนตกต่ำ และค่าเฉลี่ย 2.23 ปัญหาด้านปริมาณกุเรียนมีเกินความต้องการของผู้บริโภค ตามลำดับ โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.25

ด้านการส่งเสริมการผลิต พบว่า เกษตรกรมีระดับของปัญหาในด้านการส่งเสริมการผลิต ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.11 ปัญหาการรับรู้ข่าวสารจากการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.00 ปัญหาการรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์ ค่าเฉลี่ย 3.89 ปัญหาการไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้านกุเรียนกับทางหน่วยงานราชการ ค่าเฉลี่ย 3.85 ปัญหาการรับรู้ข่าวสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ อีเมลล์ และค่าเฉลี่ย 2.91 ปัญหาการไม่ได้ได้รับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน ตามลำดับ โดยรวมมีระดับปัญหาอยู่ที่ค่าเฉลี่ย 3.75

สรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกุเรียนของเกษตรกร ประกอบด้วย ประเด็นด้านน้ำและดิน ด้านการปลูกและการดูแลรักษา ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ด้านการตลาด และด้านการส่งเสริมการผลิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.11 สรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกุเรียนของเกษตรกร

n = 182			
ระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกุเรียน	ค่าเฉลี่ย	ความหมาย	อันดับ
ด้านน้ำและดิน	4.42	มากที่สุด	1
ด้านการปลูกและการดูแลรักษา	4.35	มากที่สุด	2
ด้านการส่งเสริมการผลิต	3.75	มาก	3
ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	3.65	มาก	4
ด้านการตลาด	3.25	ปานกลาง	5
	3.884	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุประดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกุเรียนของเกษตรกรดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดกุเรียน พบว่า ค่าเฉลี่ย 4.42 เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านดินและน้ำมากที่สุด รองลงมาค่าเฉลี่ย 4.35 เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการปลูกและการดูแลรักษา ค่าเฉลี่ย 3.75 เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิต ค่าเฉลี่ย 3.65 เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว และค่าเฉลี่ย 3.25 เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการตลาดน้อยที่สุด ตามลำดับ

4.2 ข้อเสนอแนะ ใช้คำถามลักษณะปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถเสนอข้อเสนอแนะได้อย่างเสรี (free response) ประกอบด้วย ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ และข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน ผลการศึกษาดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.12 ข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน

n = 182		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร		
1) ไม่ควรเก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อนมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภค	1	0.5
2) ควรคัดแยกทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพออกจากทุเรียนคุณภาพ	1	0.5
3) ควรช่วยกันดูแลสวนทุเรียนในช่วงให้ผลผลิต เนื่องจากมีการลักขโมยเกิดขึ้น	1	0.5
รวม	3	1.5
ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่		
1) ควรให้ความรู้เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรว่าเกษตรกรจะได้รับประโยชน์อย่างไร	1	0.5
2) ควรให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาการผลิตทุเรียนให้แก่เกษตรกรด้านโรคและแมลง การให้ปุ๋ยและน้ำ	1	0.5
รวม	2	1.0
ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน		
1) ให้มีโครงการชุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร	1	0.5
2) ควรให้ความสำคัญกับเกษตรกร โดยการสอนปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยต่อเกษตรกรหัวก้าวหน้าให้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวหวังผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน	1	0.5
3) ควรประชาสัมพันธ์ทุเรียนอุดรติดถ้อออกโทรทัศน์	1	0.5
รวม	3	1.5
รวมทั้งหมด	8	4.0

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด
ทุเรียนของเกษตรกร โดยรวมเกษตรกรมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของ
เกษตรกรร้อยละ 4.0 ดังนี้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.5 ให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรเก็บ
เกี่ยวทุเรียนอ่อนมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ควรคัดแยกทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพออกจากทุเรียนคุณภาพ
และควรช่วยกันดูแลสวนทุเรียนในช่วงให้ผลผลิต เนื่องจากมีการลักขโมยเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.0 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้
ความรู้เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรว่าเกษตรกรจะได้รับประโยชน์อย่างไร ควรให้คำปรึกษาแก้ไข
ปัญหาการผลิตทุเรียนให้แก่เกษตรกร ด้านโรคและแมลง การให้น้ำและปุ๋ย

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.5 ให้ข้อเสนอแนะว่า ให้มี
โครงการขุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรโดยการสอนปฏิบัติการใช้
เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยต่อเกษตรกรหัวก้าวหน้าให้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวหวังผลผลิต
ทุเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และควรประชาสัมพันธ์ทุเรียนอุดรติดต่อกลือโทรทัศน์

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรของอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญ จำแนกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1.1.1 สภาพทางพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

1.1.3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

1.1.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรที่ศึกษา

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกษตรกรที่ปลูกทุเรียนที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรในอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ปีการเพาะปลูก 2561 ทั้งหมด 1,708 ราย

1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจากสูตรของ Taro Yamane โดยยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ 7 ได้กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรเพื่อทำการศึกษารายชื่อ 182 ราย และทำการสุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling)

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการเก็บข้อมูล โดยมีคำถามเป็นแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด ทดสอบความเชื่อมั่นกับเกษตรกรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 ราย

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 182 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) *สภาพพื้นฐานทางสังคม* พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.2 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.6 ปี มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.3 คน ระดับการศึกษา ร้อยละ 47.3 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 92.9 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.9 ปี การประกอบอาชีพ ร้อยละ 95.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรทุเรียน เหตุผลที่ปลูกทุเรียน ร้อยละ 87.9 ปลูกตามบรรพบุรุษ การถือครองพื้นที่ปลูกทุเรียนร้อยละ 73.6 พื้นที่ของตนเองและไม่มีเอกสารสิทธิ์ พื้นที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย 7.6 ไร่ ประเภทสวนทุเรียนร้อยละ 96.2 เป็นสวนผสม ปลูกทุเรียนและไม่ผลอื่นๆ สายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูกร้อยละ 100.0 ปลูกทุเรียนสายพันธุ์หมอนทอง

2) *สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ* พบว่า เกษตรกรมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.2 คน แรงงานจ้างชั่วคราวเฉลี่ย 1.3 คน แรงงานจ้างประจำเฉลี่ย 3.2 คน รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561 เกษตรกรมีรายได้จากการขายทุเรียนสดเฉลี่ย 778,109.9 บาท ทุเรียนแปรรูปเฉลี่ย 23,756.9 บาท ลองกอง ลางสาด เฉลี่ย 41,173.8 บาท และมีรายได้อื่นๆ เฉลี่ย 3,812.1 บาท รายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรปี 2561 เฉลี่ย 846,852.6 บาท รายจ่ายภาคการเกษตรในปี 2561 เกษตรกรมีรายจ่ายจากค่าต้นพันธุ์ทุเรียนเฉลี่ย 6,196.1 บาท ค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย 33,857.1 บาท ค่าปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 116,327.5 บาท ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเฉลี่ย 77,876.4 บาท ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 38,938.2 บาท รายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 272,621.2 บาท แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียนร้อยละ 45.8 มีแหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียนเป็นทุนส่วนตัว ภาระหนี้สินภาคการเกษตรมีหนี้สิน เฉลี่ย 153,043.9 บาท โดยร้อยละ 39.6 กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 93.1 มีระดับความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวมากที่สุด รองลงมาเกษตรกรร้อยละ 93.0 มีระดับความรู้ด้านแหล่ง

ขาย เกษตรกรร้อยละ 89.3 มีระดับความรู้ด้านการปลูก เกษตรกรร้อยละ 86.9 มีระดับความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย เกษตรกรร้อยละ 82.2 มีระดับความรู้ด้านผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 81.8 มีระดับความรู้ด้านการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 81.5 มีระดับความรู้ด้านการตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรร้อยละ 80.2 มีระดับความรู้ด้านช่องทางการขาย เกษตรกรร้อยละ 76.7 มีระดับความรู้ด้านการตัดแต่งผล เกษตรกรร้อยละ 75.5 มีระดับความรู้ด้านดิน เกษตรกรร้อยละ 66.7 มีระดับความรู้ด้านน้ำ และเกษตรกรร้อยละ 65.7 มีระดับความรู้ด้านศัตรูพืช ตามลำดับ

1.3.3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการผลิตมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.52) รองลงมา เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต (ค่าเฉลี่ย 4.56) เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านการตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.21) และเกษตรกรมีความต้องการด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 3.70) ตามลำดับ

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

1) ปัญหา

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน พบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านดินและน้ำมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.42) รองลงมา เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการปลูกและการดูแลรักษา (ค่าเฉลี่ย 4.35) เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.75) เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 3.65) และเกษตรกรมีระดับปัญหาด้านการตลาดน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย 3.25) ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.5 ให้ข้อเสนอแนะว่า ไม่ควรเก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อนมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ควรคัดแยกทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพออกจากทุเรียนคุณภาพ และควรช่วยกันดูแลสวนทุเรียนในช่วงให้ผลผลิต เนื่องจากมีการลักขโมยเกิดขึ้น

(2) ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.0 ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้ความรู้เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรว่าเกษตรกรจะได้รับประโยชน์อย่างไร ควรให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหาการผลิตทุเรียนให้แก่เกษตรกร ด้านโรคและแมลง การให้ปุ๋ยและน้ำ

(3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 1.5 ให้ข้อเสนอแนะว่า ให้มีโครงการชุดบ่อน้ำเพื่อการเกษตร ควรให้ความสำคัญกับเกษตรกรหัวก้าวหน้าให้มากขึ้น โดยการสอนใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย เนื่องจากเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวหวังผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพและมาตรฐาน และควรประชาสัมพันธ์ทุเรียนอุดรดิตรัดออกสื่อโทรทัศน์

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 63.2 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรทุเรียนเป็นหลัก มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.9 ปี สายพันธุ์ที่ปลูกมากที่สุดคือพันธุ์หมอนทอง และมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.2 คน สอดคล้องกับจินตนาพร สัน โศด (2551, น.79) ศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.68 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนทุเรียนเป็นหลัก มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.24 ปี ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองมากที่สุด และมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน เกษตรกรทุเรียนอำเภอลับแลมีรายได้เฉลี่ย 846,852.6 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 272,621.2 บาทต่อปี ซึ่งแตกต่างกับรศยาภรณ์ ชูภู (2553, น.61) ศึกษาการจัดการในกระบวนการผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนหมอนทองแบบเสียบยอดของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร พบว่า เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 442,528.57 บาทต่อปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 309,571.00 บาทต่อปี

2.2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตอบถูกมากที่สุดในการเก็บเกี่ยว และตอบถูกน้อยที่สุดในประเด็น ด้านศัตรูพืช แตกต่างกับจินตนาพร สัน โศด (2551, น.52 - 54) ศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรตอบถูกมากที่สุดในการปลูก แต่สอดคล้องในประเด็นด้านศัตรูพืชที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุดเหมือนกัน

2.3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการในประเด็นด้านศัตรูพืชมากที่สุด และมีระดับความต้องการในประเด็นด้านวิธีการส่งเสริมเกษตรกรน้อยที่สุด แตกต่างกับพันธุ์เลิศ เศษบุญยง (2544, น.70 – 74) ศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์) พบว่า เกษตรกรมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนในด้านวิธีการปรับปรุงคุณภาพผลทุเรียนในระดับมากที่สุด และเกษตรกรมีความต้องการใช้เทคโนโลยีในการผลิตทุเรียนในด้านการใช้พันธุ์ทุเรียนในระดับน้อยที่สุด

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

2.4.1 ปัญหา

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาด้านดินและน้ำ ในระดับมากที่สุด ส่วนระดับปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการตลาด อาจเนื่องมาจากอำเภอลับแลมีจุดรับซื้อทุเรียนในพื้นที่ และการคมนาคมขนส่งสะดวก แตกต่างกับจินตนาพร สัน โศด (2551, น.69) ศึกษาการจัดการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุดคือด้านการตลาด และปัญหาในระดับน้อยที่สุดคือด้านความรู้ และสอดคล้องกับพันธุ์เลิศ เศรษฐบุตร (2544, น.75 – 77) ศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์) พบว่า ระดับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตทุเรียนที่มากที่สุดคือ ปัญหาในเรื่องของแหล่งน้ำที่ใช้ในการผลิต แต่แตกต่างในเรื่องระดับปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการตลาดทุเรียนในประเด็นราคา คือ ราคาผลผลิตทุเรียนในแต่ละปีไม่เท่ากัน

2.4.2 ข้อเสนอแนะ

- 1) *ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร* จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรเสนอไม่ควรเก็บเกี่ยวทุเรียนอ่อนมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภค ควรคัดแยกทุเรียนที่ไม่ได้คุณภาพออกจากทุเรียนคุณภาพ และควรช่วยกันดูแลสวนทุเรียนในช่วงให้ผลผลิต เนื่องจากมีการลักขโมยเกิดขึ้น
- 2) *ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่* จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรเสนอควรให้ความรู้เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรว่าเกษตรกรจะได้รับประโยชน์อย่างไร ควรให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหา การผลิตทุเรียนให้แก่เกษตรกร ด้านโรคและแมลง การให้น้ำและปุ๋ย
- 3) *ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน* จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรเสนอควรเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร ด้านการเกษตรหลายๆ ช่องทาง เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบข่าวสารอย่างทั่วถึง และควรให้ความสำคัญกับเกษตรกร โดยการสอนปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยต่อเกษตรกรหัวก้าวหน้าให้มากขึ้น เนื่องจากกลุ่มดังกล่าวหวังผลผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อควรพิจารณานำมาเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

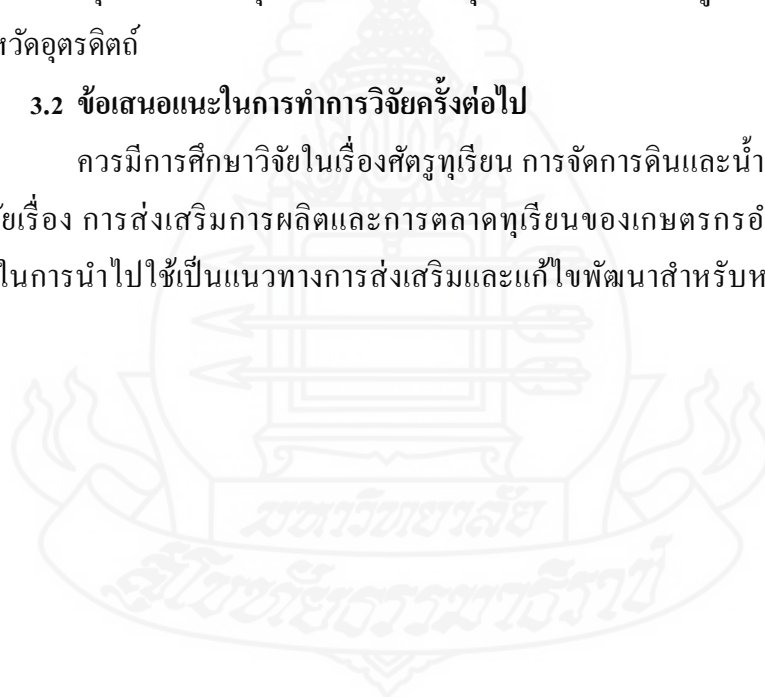
3.1.1 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ควรมีบทบาทในการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรในพื้นที่อย่างเข้มข้นและสม่ำเสมอ เนื่องจากใกล้ชิดกับเกษตรกรทุเรียนมากที่สุด

3.1.2 เกษตรกร ควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน กลุ่มสมาชิกสหกรณ์ทุเรียน เพื่อเป็นการต่อรองผลประโยชน์กับกลุ่มเกษตรกรเอง

3.1.3 หน่วยงาน จังหวัดอุตรดิตถ์ควรประชาสัมพันธ์ทุเรียนทางสื่อโทรทัศน์ เพราะทุเรียนอำเภอลับแลโดยเฉพาะพันธุ์หลงลับแล และหลินลับแล ล้วนมีอัตลักษณ์ คุณลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนทุเรียนสายพันธุ์อื่น เป็นการสร้างคุณค่าและความภาคภูมิใจในการเป็นเกษตรกรทุเรียนจังหวัดอุตรดิตถ์

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องศัตรูทุเรียน การจัดการดินและน้ำ เพื่อเป็นการต่อยอดผลการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมและแก้ไขพัฒนาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ศูนย์วิจัยวรรณคดีราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ ไชยบุบผา. (2552). การผลิตและการตลาดข้าวของเกษตรกรในอำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- กระทรวงพาณิชย์-ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย-สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). *ทูลเรียนไทย 2019* พลังผลผลิตยังล้นเหลือ แต่ราคาไม่ร่วง คืบคลานวันที่ 15 กันยายน 2562. จาก <https://marketeeronline.co/archives/106435>.
..... (2562). . หรือทูลเรียนไทยจะเสียแชมป์. คืบคลานวันที่ 15 กันยายน 2562. จาก <https://marketeeronline.co/archives/106435>.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (ม.ป.ป.). *การปลูกทุเรียน สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี ศูนย์วิทยบริการเพื่อส่งเสริมการเกษตร* คืบคลานวันที่ 21 สิงหาคม 2562 จาก <https://esc.doae.go.th/ebooks/download-pdf/durian.pdf>.
- ข่าวสด.. (2562). . ปี 2562 ทูลเรียนไทยราคาสูง 5 เท่าของต้นทุน จีนนิยมเพราะเป็นผลไม้มงคลต้องกินทุกปี. (ฉบับวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562). คืบคลานวันที่ 15 กันยายน 2562. จาก https://www.khaosod.co.th/economics/news_2194690.
- จรัญ ราชนุ้ย. (2560). *รูปแบบและศักยภาพการผลิตทุเรียนในตำบลทรายขาวอำเภอโคกโพธิ์จังหวัดปัตตานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา.
- จินดา ขลิบทอง. (2555). *การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชน* คืบคลานวันที่ 21 สิงหาคม 2562 จาก <http://ird.stou.ac.th/dbresearch/uploads/140/%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%94%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%AD.pdf>.
- จินดาพันธ์ พาณิชนิกร. (2545). *สภาพการผลิตทุเรียนของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนในอำเภอเมืองจังหวัดระยอง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- จินตนาพร สันโคด. (2551). *การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- จิรวดี แดงพวง. (2558). การใช้เทคโนโลยีการผลิตเงาะนอกฤดูของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). .
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- จงรักษ์ กิมบางยาง. (2559). ศึกษาแนวทางการจัดการการปลูกมะม่วงฟ้าลั่นของเกษตรกร อำเภอบ้านแพ้วจังหวัดสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- จอนนี่ สว่างศรีสกุลพร. (2560). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ผู้รับซื้อ ทุเรียนและลิ่งจีนในจังหวัดจันทบุรี วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชนิดา เกตุแก้วเกลี้ยง. (2557). ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรใน อำเภอเอราวัณ จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เชาว์ โรจนแสง. (2540). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาด ใน เอกสารการสอนชุดวิชาตลาด สิ้นค้าเกษตรกรรวมกับเศรษฐกิจของไทย หน่วยที่ 3 หน้า 71 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ.
- ทศพล ถาวร. (2554). ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนปางบง ตำบล เทพเสด็จ อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทองคำ พิลากรณ์. (2554). ความต้องการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ของเกษตรกร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2534). การตลาดสำหรับนักบริหาร กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- บัณฑิต หนองบัว. (2559). การพัฒนาศักยภาพการผลิตมังคุดเพื่อการส่งออกใน โซ่อุปทานพื้นที่ อำเภอมือทอง จังหวัดจันทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน, ชลบุรี.
- บรรยงค์ ไตยินดา. (2543). องค์การและการจัดการ กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
บุญธรรม จิตต์อนันต์. (2551). “แนวคิดและทฤษฎีการส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 2 หน้าที่ 72 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

- ประเสริฐ บัวทอง. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกทุเรียนของเกษตรกรในตำบลอ่างศิระ อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี*. (งานนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ปัญญา หิรัญศรี. (2547). การลงทุนในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้า กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยะธิดา อ่อนพันธ์. (2557). *ความต้องการการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรในอำเภอวัดโบสถ์จังหวัดลพบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- พันธุ์เลิศ เตชบุญยง. (2544). *ความต้องการใช้เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของเกษตรกร*. (ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์). (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- พิชญา สารรักษ์. (2559). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกรตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร* ค้นคืนวันที่ 21 สิงหาคม 2562 จาก <http://agscij.agr.ku.ac.th/phocadownload/2559-47-2/47%282%29-7.pdf>.
- พิบูล ทีปะปาล. (2534). “หลักการตลาด” หน้า 18-19 กรุงเทพฯ: สถาบันอุดมศึกษาบ้านสมเด็จพระเจ้าพระยา ภาควิชาการตลาด.
- พิรพร พร้อมเทพ. (2558). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาการผลิตทุเรียนศรีสะเกษเพื่อการส่งออกไปยังประเทศจีน* หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 7 ปี 2558 สถาบันการต่างประเทศ เทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงต่างประเทศ.
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์. (2551). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน ประมวลสารชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 1-5. (น. 220-232). (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์. (2551). *แนวคิดเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน้าที่ 4 หน้า 201-223 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์และสุรพล เสริมบุญบุตร. (2553). “แนวคิดและหลักการส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร* หน้าที่ 3 หน้า 15 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.
- พงษ์ศักดิ์ อังสิทธิ์. (2556). *เอกสารการสอนชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์.

- พจนารถ หินอ่อน. (2556). การจัดการแมลงวันผลไม้ในชมพูพันธุ์เพชรสายรุ้งของเกษตรกร
อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- มนัสพงษ์ วัฒนะจิระ. (2557). แนวทางการบริหารจัดการผลผลิตผลไม้อำเภอทับแล จังหวัด
อุตรดิตถ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์).
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิม
พระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554 ค้นคืนวันที่ 17 กันยายน 2562
จาก <http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>. สืบค้นคืนวันที่ 19 สิงหาคม 2562.
- รตยาภรณ์ ชูภู. (2553). การจัดการในกระบวนการผลิตต้นพันธุ์ทุเรียนหอมทองแบบเสียยอดของ
เกษตรกรในจังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, นนทบุรี.
- เรณู สุขารมณ และคณะ. (2534). “ความเบื้องต้นเกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การผลิต” ใน เอกสารการ
สอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์การผลิตและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หน่วยที่ 1 หน้า 21
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์.
- วนิดา เจริญทอง. (2560). แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ
จังหวัดชุมพร ค้นคืนวันที่ 15 สิงหาคม 2562 จาก
https://www.stou.ac.th/thai/grad_stdy/Masters/%E0%B8%9D%E0%B8%AA%E0%B8%AA/research/8nd/FullPaper/ST/Oral/O-ST%20006%20%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%B4%E0%B8%94%E0%B8%B2%20%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%A3%E0%B8%B5%E0%B8%A2%E0%B8%8D%E0%B8%97%E0%B8%AD%E0%B8%87.pdf
- วิจิตรา ประเสริฐธรรม. (2535). การบริหารการตลาด. หน้า 12 กรุงเทพฯ: ภาควิชาการตลาด
คณะวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูสวนดุสิต สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์.
- วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2546). ตำรา หลักการตลาด กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรทัศน์ อินทร์คัมพร. (2546). การส่งเสริมการเกษตรกับการพัฒนาชนบท เชียงใหม่ ภาควิชา
ส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศรัณย์ วรรณัจฉริยา. (2539). *การวิเคราะห์เศรษฐศาสตร์การผลิตทางการเกษตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3).

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศุภกร เสรีรัตน์. (2543). *การบริหารการตลาด* กรุงเทพฯ: เจ อาร์ บิรชเนสเพลส

ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี. (2551). *เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพ* กรมวิชาการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สิทธิโชค วรรณสันติกุล. (2546). *จิตวิทยาสังคม ทฤษฎีและการประยุกต์* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด.

สุกัลยา นาคเพ็ญ. (2556). *การผลิตส้มโอของเกษตรกรในจังหวัดพิจิตรเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน
การส่งออก*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.

สุปัญญา ไชยชาญ. (2534). *หลักการตลาด*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พี.เอ.อีฟวิง.

สุรฉัตร ศรีลับซ้าย. (2551). *สภาพการผลิตส้มโอของผู้ปลูกส้มโอในจังหวัดขอนแก่น
(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต "ไม่ได้ตีพิมพ์"). มหาวิทยาลัยขอนแก่น:
ขอนแก่น.*

สมจิต โยชะคงและเฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ. (2553). “รูปแบบการส่งเสริมเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุด
วิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร*. (หน่วยที่ 7). นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

สำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรดิศต. (2562). *รายงานแบบประมาณการข้อมูลพืช* สำนักงานเกษตร
จังหวัดอุดรดิศต.

สำนักงานเกษตรอำเภอลับแล. (2562). *การปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร อำเภอลับแล จังหวัด
อุดรดิศต.*

สำนักงานจังหวัดอุดรดิศต. (2560). *บรรยายสรุปจังหวัดอุดรดิศต* คั่นคินวันที่ 19 สิงหาคม 2562
จาก http://www.uttaradit.go.th/acrobat/infobrief_utt.pdf

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (2562). *สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย*
คั่นคินวันที่ 25 สิงหาคม 2562 จาก <http://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>.

สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร. (องค์การมหาชน). (2553). *ทุเรียน Durian*.
คั่นคินวันที่ 25 สิงหาคม 2562 จาก
<http://www.arda.or.th/kasetinfo/south/durian/controller/01-11.php>.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2562). สถิติการส่งออก คั้นคืนวันที่ 25 สิงหาคม 2562. จาก http://impexp.oae.go.th/service/export.php?S_YEAR=2561&E_YEAR=2562&PRODUCT_GROUP=5252&PRODUCT_ID=4977&wf_search=&WF_SEARCH=Y.
- อังคณา นามืองรักษ์. (2557). การผลิตเห็ดฟางในโรงเรือนของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเห็ดและผักปลอดสารพิษหนองหว้า ตำบลปากช่อง อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- อภิญา หวังยี่เส็น. (2557). ต้นทุน ผลตอบแทนและประสิทธิภาพการผลิตกาแฟโรบัสต้าในจังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- อุบลวรรณ ภวากานันท์และผู้เขียน. (2554). *จิตวิทยาทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรชร มณีสงฆ์. (2546). *การตลาดทางตรง* กรุงเทพฯ: โนเลซ เซนเตอร์.
- อรพรรณ ชันสุรินทร์. (2558). สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตมะม่วงของเกษตรกรในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์สำหรับการวิจัย เรื่อง

การส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

คำชี้แจง

1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ใช้สำหรับสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเพื่อต้องการทราบการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรต่อไป ดังนั้น จึงขอความกรุณาจากท่านในการให้ข้อมูล โดยการตอบคำถามทุกข้อตามความจริง และครบถ้วน
2. แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย
 - ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
 - ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร
3. ขอให้เกษตรกรตอบแบบสัมภาษณ์ตามความเป็นจริงผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลไว้เป็นความลับและนำไปใช้ประโยชน์เพื่อทำวิทยานิพนธ์ คำตอบทั้งหมดจะไม่ส่งผลกระทบต่อท่าน
4. ให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ต้องการหรือเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดให้
5. ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า จะได้รับความร่วมมือจากท่านเป็นอย่างดี ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคมของเกษตรกร

1. เพศ () 1 ชาย () 2 หญิง
2. อายุ..... ปี
3. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน.....คน
4. ระดับการศึกษา
 - () 1 ไม่ได้เรียนหนังสือ () 2 ระดับประถมศึกษา
 - () 3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น () 4 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช.
 - () 5 ระดับอนุปริญญา (ปวส.) () 6 ระดับปริญญาตรี
 - () 7 อื่น ๆ (ระบุ)
5. ตำแหน่งทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1 ไม่ดำรงตำแหน่งทางสังคม () 2 กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
 - () 3 สมาชิก อบต. () 4 กรรมการหมู่บ้าน
 - () 5 อื่น ๆ (ระบุ).....
6. ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน.....ปี
7. การประกอบอาชีพ
 - () 1 เกษตรกรทุเรียน () 2 รับราชการ/ มีเงินเดือนประจำ
 - () 3 ค้าขาย () 4 รับจ้าง
 - () 5 อื่น ๆ (ระบุ).....
8. เหตุผลที่ปลูกทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1 มีเพื่อนแนะนำ () 2 มีเจ้าหน้าที่แนะนำ
 - () 3 ปลูกตามบรรพบุรุษ () 4 สภาพแวดล้อมในการปลูกเหมาะสม
 - () 5 มีราคาดี () 6 มีความรู้ ความชำนาญ
 - () 7 อื่น ๆ (ระบุ)
9. การถือครองพื้นที่ในการปลูกทุเรียนทั้งหมดในปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () 1 ของตนเองและมีเอกสารสิทธิ์ ไร่
 - () 2 ของตนเองและไม่มีเอกสารสิทธิ์..... ไร่
 - () 3 พื้นที่เช่า ไร่
 - () 4 รวมพื้นที่ถือครองในการปลูกทุเรียนทั้งหมด..... ไร่

10. ประเภทของสวนทุเรียน

- () 1 สวนเดี่ยวปลูกทุเรียนอย่างเดียว
 () 2 สวนผสมปลูกทุเรียนและไม้ผลอื่นๆ (ระบุ).....

11. สายพันธุ์ทุเรียนที่ปลูก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 หมอนทอง
 () 2 หลงลับแล
 () 3 หลินลับแล
 () 4 พันเมือง
 () 5 อื่นๆ (ระบุ).....

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. แรงงานที่ใช้ในการผลิตทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน คน (รวมตัวท่านเองด้วย)
 () 2 จำนวนแรงงานจ้างชั่วคราว คน
 () 3 จำนวนแรงงานจ้างประจำ คน
 () 4 อื่นๆ (ระบุ).....

2. รายได้ภาคการเกษตรในปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 ทุเรียนสด.....บาท () 2 ทุเรียนแปรรูป.....บาท
 () 3 ลองกอง ฝรั่ง.....บาท () 4 เลี้ยงสัตว์.....บาท
 () 5 ประมง.....บาท () 6 อื่น ๆ.....บาท
 () 7 รวมรายได้ทั้งหมดจากภาคการเกษตรในปี 2561.....บาท

3. รายจ่ายในการผลิตทุเรียนปี 2561 (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () 1 ค่าต้นพันธุ์ทุเรียน.....บาท () 2 ค่าจ้างแรงงาน.....บาท
 () 3 ค่าปุ๋ยเคมี.....บาท () 4 ค่าสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช.....บาท
 () 5 ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง.....บาท
 () 6 รวมรายจ่ายในการผลิตทุเรียนทั้งหมด.....บาท

4. แหล่งเงินทุนในการผลิตทุเรียน

() 1 ทุนส่วนตัว

() 2 กู้ยืมจากแหล่งต่าง ๆ คือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

() 2.1 ญาติพี่น้อง

() 2.2 เพื่อนบ้าน

() 2.3 ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์() 2.4กองทุนหมู่บ้าน

() 2.5 สหกรณ์การเกษตร () 2.6 อื่น ๆ (ระบุ)

5. ภาระหนี้สินภาคการเกษตร

() 1 ไม่มี

() 2 มี หนี้สิน.....บาท

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () รู้ () ไม่รู้ ตามความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนของผู้ให้สัมภาษณ์

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตและตลาดทุเรียน	ถูก	ผิด
2.1 น้ำ		
1) ทุเรียนอายุ 1-5 ปี ควรให้น้ำปริมาณ 80-120 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน		
2) งดการให้น้ำอย่างน้อย 10 วัน เพื่อกระตุ้นการออกดอก		
3) การให้น้ำทุเรียนระยะก่อนดอกบาน 7-10 วัน ไปจนถึงดอกบานระยะติดผล ควรลดปริมาณลง 2 ใน 3 ของปกติ		
4) การให้น้ำทุเรียนระหว่างต้นติดผล ควรให้น้ำ 80-110 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน		
5) การให้น้ำทุเรียนหลังการเก็บเกี่ยว ควรให้น้ำ 80-110 ลิตรต่อต้น ทุกๆ 3-4 วัน		
2.2 ดิน		
1) สภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์		
2) สภาพดินที่เหมาะสมคือ ดินไม่อมน้ำ มีการระบายน้ำได้ดี ไม่ท่วมขัง		
3) สภาพดินที่เหมาะสมคือ มีหน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร		
4) ดินที่ดีควรมีระดับค่าความเป็นกรด-ด่างอยู่ที่ 5.5-6.5		
5) ดินทรายไม่เหมาะสมกับการปลูกทุเรียน		

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตและตลาดทุเรียน	ถูก	ผิด
2.3 การปลูก		
1) หากมีการจัดระบบการให้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ควรปลูกตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน แต่ถ้าหากจัดระบบน้ำไม่ทันหรือยังไม่อาจดูแลเรื่องน้ำได้ ควรจะปลูกในช่วงต้นฤดูฝน		
2) ควรมีระยะปลูกอย่างน้อย 6x6 เมตร เนื่องจากทุเรียนเป็นไม้ผลทรงพุ่มขนาดใหญ่และโตเร็ว		
3) หลุมปลูกมีขนาดหลุม กว้าง ยาว ลึก ด้านละ 50 เซนติเมตร รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์ ไร่ไม่		
4) ต้นกล้าทุเรียนต้องมีความแข็งแรง ไม่เป็นโรค ระบบรากสมบูรณ์		
5) ทุเรียนที่ปลูกใหม่ ควรมีการพรางแสง ให้กับต้น เพื่อป้องกันการเหี่ยวเฉา		
2.4 การใส่ปุ๋ย		
1) การให้ปุ๋ยสามารถให้ได้ 2 ทางคือ ทางดินและทางใบ		
2) การใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน สามารถช่วยลดต้นทุนค่าปุ๋ยได้		
3) หลังการเก็บเกี่ยวควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อบำรุงต้นทุเรียน		
4) ระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลทุเรียน		
5) ระหว่างการติดผลควรมีการให้ปุ๋ยเพื่อเพิ่มคุณภาพเนื้อ		
2.5 การตัดแต่งผล		
1) ตัดแต่งผลที่มีขนาดเล็ก รูปทรงบิดเบี้ยว และไม่อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการออก		
2) การไว้ไว้ผลเดี่ยว ควรเว้นระยะห่างกันอย่างน้อย 30 เซนติเมตร		
3) การตัดแต่งผล เป็นการเพิ่มคุณภาพของผลทุเรียนให้มีความสมบูรณ์		
4) การตัดแต่งผล ช่วยลดการแพร่กระจายของโรคและแมลง		
5) การตัดแต่งผล ควรตัดแต่ง 5 ครั้ง ตั้งแต่อายุผล 4 สัปดาห์ - 13 สัปดาห์		
2.6 การตัดแต่งกิ่ง		
1) การตัดแต่งกิ่ง ทำให้ทรงพุ่มปลอดโปร่ง มีการถ่ายเทอากาศได้ดี		
2) การตัดแต่งกิ่ง ไม่ได้ทำให้ต้นทุเรียนชะงักกระเจริณเติบโตและทำให้ผลผลิตต่ำลง		
3) การตัดแต่งกิ่ง ช่วยให้การพัฒนาของลูกทุเรียนดีขึ้น		
4) การตัดแต่งกิ่ง ต้องดูความสมดุลของต้นและอายุของต้น		

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตและตลาดทุเรียน	ถูก	ผิด
5) หลังการตัดแต่งกิ่ง ควรฉีดพ่นสารป้องกันเชื้อที่เข้าทางบาดแผล เช่น คอปเปอร์หรือเมทาเล็กซิล		
2.7 ศัตรูพืช		
1) โรคโคนเน่า โรครากเน่า โรคผลเน่า แคงเกอร์ที่กิ่ง เข้าทำลายระบบราก กิ่ง ลำต้น และผล		
2) โรคแอนแทรคโนส แพร่กระจายโดยลมและฝน พัดพาโรจากใบและกิ่งสู่ดอกทำให้ดอกร่วง		
3) แมลงนูนดำ ตัวมีสีขาว งอเป็นตัวซี อาศัยอยู่ในดินลึกประมาณ 15 เซนติเมตร กัดกินราก		
4) หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน (หนอนใต้) กัดกินเมล็ดทุเรียน มักจะไซในระยะเวลาที่เมล็ดแข็งแล้ว		
5) หนอนเจาะผลทุเรียน เจาะกินอยู่ที่ผิวเปลือกทุเรียนบริเวณที่ผลติดกัน ไม่เจาะกินถึงเมล็ด		
2.8 การเก็บเกี่ยว		
1) การเก็บเกี่ยวทุเรียนแก่ ต้องมีแรงงานที่มีความชำนาญ		
2) การดูปากปลิง หนาม ก้านผล สีของผล ร่องพู เคาะเปลือก คือวิธีสังเกตความสุกแก่ทุเรียน		
3) ตัดเหนือปลิงของก้านผล ด้วยมีดคมและสะอาดส่งลงมา ให้คนที่รอรับข้างล่าง		
4) หยอดพ่นสารเคมีทุกชนิดก่อนเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 15 วัน เพื่อป้องกันสารตกค้าง		
5) ทุเรียนคุณภาพดีจะต้องตัดเมื่อสุก 75-90 เปอร์เซ็นต์บนต้น		
2.9 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว		
1) ควรมีการคัดแยกทุเรียนที่ไม่สมบูรณ์ออกจากทุเรียนที่ได้คุณภาพ		
2) ควรมีสถานที่เก็บรักษาทุเรียนที่สะอาด ปลอดภัย ปราศจากสัตว์แมลง และเชื้อโรค		
3) อุปกรณ์และพาหนะในการขนย้ายต้องสะอาด ปราศจากสิ่งปนเปื้อนที่จะเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค		
4) การเก็บทุเรียนไว้ในห้องเย็น อุณหภูมิ 13-15 องศาเซลเซียส ช่วยยืดระยะเวลาเก็บรักษาได้		
5) สารเอทีฟอน (Ethephon) คือ สารเร่งการแก่ของทุเรียน		

ประเด็นความรู้เกี่ยวกับการผลิตและตลาดทุเรียน	ถูก	ผิด
2.10 ช่องทางการขาย		
1) ขายผ่านพ่อค้าคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่รับซื้อทุเรียนมาครอบครองแล้วขายต่อ ได้ผลตอบแทนในรูปของกำไร ได้แก่ พ่อค้าส่ง พ่อค้าปลีก		
2) ขายผ่านตัวแทนคนกลาง คือ คนกลางที่ทำหน้าที่หาลูกค้า เจรจาต่อรองแทนเกษตรกรผู้ผลิต ไม่มีสิทธิครอบครอง ได้ผลตอบแทนในรูปของค่า佣นายหน้า ได้แก่ ตัวแทนผู้ผลิต ตัวแทนการขาย นายหน้า		
3) ขายผ่านคนกลาง คือคนกลางที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการขาย การขนส่ง การเก็บรักษา การรับภาระความเสี่ยงจากเกษตรกรผู้ผลิตไปยังผู้บริโภค ได้แก่ บริษัทขนส่ง คลังสินค้า บริษัทประกันภัย		
2.11 ผลผลิต		
1) ทุเรียนที่มีคุณค่าทางการตลาดคือ ทุเรียนที่มีทรงผลและน้ำหนักตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ไม่มีโรคและแมลงเข้าทำลาย		
2) ทุเรียนที่ด้อยคุณค่าทางการตลาดคือ ทุเรียนที่มีรูปทรงบิดเบี้ยว ผลมีขนาดเล็กหรือใหญ่เกินไป ผลผลิตเน่าเสียเนื่องจากมีโรคและแมลงเข้าทำลาย		
3) ทุเรียนจะมีราคาสูงขึ้น ถ้าผลผลิตมีไม่เพียงพอ		
4) ทุเรียนจะมีราคาต่ำลง ถ้าผลผลิตมีเกินความต้องการ		
5) ทุเรียนพันธุ์หลังลับแล สามารถขอใบรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ GI ได้		
2.12 แหล่งขาย		
1) เกษตรกรสามารถขายออนไลน์ได้ เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์		
2) จุดรวบรวม เช่น ตลาดกลางผลไม้และผลิตภัณฑ์จังหวัดอุดรดิตถ์ ตลาดผลไม้หัวดง		
3) จุดที่หน่วยงานราชการจัดสรรให้ เช่น ตลาดเกษตรกรจังหวัดอุดรดิตถ์ ถนนหลง-หลินลับแล		

ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามระดับความต้องการของผู้ให้สัมภาษณ์

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3.1 ด้านการผลิต					
3.1.1 น้ำ					
1) ต้องการแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง เช่น บ่อบาดาล ฝายชะลอน้ำ					
2) เทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียนแบบต่างๆ เช่น ระบบน้ำหยด สปริงเกอร์					
3) วิธีการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอตลอดทั้งปี					
4) วิธีการวางแผนการระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพในสวน					
5) เครื่องมืออุปกรณ์อย่างง่ายสำหรับวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำ					
3.1.2 ดิน					
1) วิธีการตรวจสอบความเป็นกรด - ด่าง ของดิน					
2) วิธีการตรวจสอบค่าวิเคราะห์ความสมบูรณ์ของดิน					
3) วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยพืชสดหรือน้ำหมักชีวภาพ					
4) วิธีการปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้สารปรับปรุงบำรุงดินเช่น ปูนขาว โคลโลไมท์					
5) ข้อมูลประเภทของชุดดิน เพื่อให้ทราบว่าจะเหมาะสมในการปลูกทุเรียนหรือไม่					
3.1.3 การปลูก					
1) ช่วงระยะเวลาการปลูกที่เหมาะสม					
2) ต้องการระยะห่างระหว่างต้นที่เหมาะสม					
3) ต้องการขนาดหลุมปลูกและวัสดุรองก้นหลุมปลูกที่เหมาะสม					
4) ลักษณะต้นกล้าที่สมบูรณ์แข็งแรง พร้อมทั้งจะลงปลูก					
5) วิธีการดูแลต้นทุเรียนหลังปลูก					

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3.1.4 ปุ๋ยและธาตุอาหาร					
1) เทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการควบคุมการร่วงของทุเรียน					
2) เทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างผลสวย					
3) เทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างราก					
4) เทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการสร้างใบ					
5) เทคนิคการให้ปุ๋ยและธาตุอาหารสำหรับการเปิดตาดอก					
3.1.5 การตัดแต่งผล					
1) เทคนิคการเลือกลูกทุเรียนที่ดี					
2) เทคนิคการไว้ระยะที่ห่างเหมาะสมสำหรับการไว้ลูกทุเรียน					
3) เทคนิคการไว้จำนวนลูกต่อกิ่ง ต่อต้น					
4) เทคนิคการตัดแต่งผลในแต่ละช่วงการเจริญเติบโต					
5) เทคนิคการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งผล					
3.1.6 การตัดแต่งกิ่ง					
1) เทคนิคการตัดแต่งหลังการเก็บเกี่ยว					
2) เทคนิคการตัดแต่งช่วงปลายฝน ก่อนการใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2					
3) เทคนิคการตัดแต่งหลังจากทุเรียนติดผลแล้วประมาณ 30-45 วัน					
4) เทคนิคการตัดแต่งกิ่งแบบการควบคุมทรงทรงพุ่มต้นทุเรียน					
5) วิธีการป้องกันโรคหลังจากการตัดแต่งกิ่ง					
3.1.7 โรคและแมลง					
1) วิธีการสำรวจและประเมินความเสียหายของการถูกทำลายจากโรคหรือแมลงก่อนการใช้สารป้องกันกำจัด					
2) วิธีป้องกันกำจัดโรคโคนเน่า โรครากเน่า โรคผลเน่า และแคงเกอร์ที่กิ่ง					

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3) วิธีป้องกันกำจัดโรคแอนแทรกโคส					
4) วิธีการป้องกันกำจัดแมลงศัตรูทุเรียน จำแนกตามส่วนที่เข้าทำลายได้แก่ ใบ : เพลี้ยไก่อ้ทุเรียน เพลี้ยจักจั่นฝอยทุเรียน บั้งหูแดง แมลงค่อมทอง ผล : เพลี้ยแป้งแปซิฟิก หนอนเจาะผลทุเรียน หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน					
5) วิธีการป้องกันกำจัด แมลงนูนค้ำกินรากทุเรียน					
3.1.8 การเก็บเกี่ยว					
1) วิธีการจดบันทึกวันออกดอกของทุเรียน เพื่อให้ทราบถึงวันที่เก็บเกี่ยว					
2) วิธีการวางแผนการเก็บเกี่ยว					
3) วิธีการเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว					
4) วิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกทุเรียน เช่น ดูหนาม ดูปลิง การขึ้นลาย					
5) วิธีการเก็บเกี่ยวระยะสุกแก่ที่เหมาะสมของแต่ละสายพันธุ์					
3.1.9 การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
1) วิธีการจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ					
2) วิธีการเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ					
3) วิธีการทำความสะอาดผลทุเรียน					
4) วิธีการคัดคุณภาพทุเรียน					
5) วิธีการเลือกบรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับผลทุเรียนสดและที่แปรรูป					

ระดับความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3.2 ด้านการสนับสนุนปัจจัยการผลิต					
3.2.1 เงินทุน					
1) แหล่งเงินทุนจาก ธนาคารพาณิชย์					
2) แหล่งเงินทุนจาก ธกส.					
3) แหล่งเงินทุนจาก สหกรณ์					
4) แหล่งเงินทุนจาก กองทุนหมู่บ้าน					
3.2.2 ด้านสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ย					
1) วิธีการผสมปุ๋ยเคมีใช้เองเพื่อลดต้นทุน					
2) วิธีการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดต้นทุน					
3) วิธีการผลิตสารชีวภาพใช้เองเพื่อลดต้นทุน					
4) วิธีการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยอย่างถูกต้องและปลอดภัย					
5) แหล่งจำหน่ายสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยราคาถูก					
3.2.3 การคมนาคมขนส่ง					
1) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตในสวน					
2) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากสวนไปแหล่งรวบรวม					
3) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากแหล่งรวบรวมไปตลาดกลางในพื้นที่					
4) วิธีการเคลื่อนย้ายผลผลิตจากตลาดกลางในพื้นที่ไปตลาดกลางระดับประเทศ					
5) วิธีการเคลื่อนย้ายจากตลาดกลางระดับประเทศไปต่างประเทศ					
3.2.4 ด้านระบบน้ำและไฟฟ้า					
1) แหล่งกักเก็บน้ำใช้ในหน้าแล้งเช่น ฝายชะลอน้ำ ฝายน้ำล้น					
2) ความรู้การบริหารจัดการน้ำ เช่น การสูบน้ำโดยใช้โซล่าเซลล์					
3) ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น โลกหนองนาโมเดล					
4) ความรู้ด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ธนาคารน้ำใต้ดิน					
5) ความรู้การเพิ่มแหล่งไฟฟ้าเพื่อการเกษตร					

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3.2.5 ด้านระบบมาตรฐานการผลิตทุเรียน					
1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับทุเรียน (GAP) รวมถึงทุเรียน GI					
2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความรู้เรื่องหลักปฏิบัติที่ดีสำหรับโรงคัดบรรจุ (GMP) หรือล้าง					
3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนให้ทุเรียนที่ได้มาตรฐาน GAP และ GI จำหน่ายในราคาที่สูงกว่าทุเรียนที่ไม่มีใบรับรองมาตรฐาน					
3.3 ด้านการตลาด					
3.3.1 การประชาสัมพันธ์					
1) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ ประชาสัมพันธ์ทุเรียนจังหวัดอุดรดิตถ์ในช่องทางต่างๆ ให้มากขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ ออกงานนิทรรศการต่างจังหวัด เป็นต้น					
2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และตรวจสอบการนำทุเรียนอ่อนจากนอกพื้นที่จังหวัดอุดรดิตถ์มาจำหน่าย เนื่องจากทำให้เสียชื่อเสียง ส่งผลกระทบระยะยาว					
3) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประชาสัมพันธ์และตรวจสอบเรื่องทุเรียนอ่อนในพื้นที่ เนื่องจากทำให้เสียชื่อเสียง ส่งผลกระทบระยะยาว					
3.3.2 การรวมกลุ่มเกษตรกร					
1) ต้องการตั้งกลุ่มแปลงใหญ่ทุเรียน เพื่อการต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต					
2) ต้องการตั้งกลุ่มสหกรณ์ผู้ปลูกทุเรียน เพื่อการต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต					
3) ต้องการตั้งกลุ่มวิสาหกิจเพื่อการแปรรูปทุเรียน					

ประเด็นความต้องการ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
3.4 ด้านวิธีการส่งเสริมการเกษตร					
3.4.1 แบบรายบุคคล					
1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่เยี่ยมและให้คำปรึกษาด้านทุเรียนแก่เกษตรกรเป็นรายบุคคล					
2) ทาง โทรศัพท์ เฟสบุ๊ก ไลน์					
3) ทางจดหมาย จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)					
4) การเข้าพบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน					
3.4.2 แบบกลุ่ม					
1) การฝึกอบรม บรรยาย					
2) การศึกษาดูงาน ทักษะศึกษา					
3) การทำแปลงสาธิต					
4) การสัมมนา					
5) การอภิปรายคณะ การระดมสมอง					
3.4.3 แบบมวลชน					
1) วิทยุกระจายเสียง					
2) โทรทัศน์					
3) สื่อสิ่งพิมพ์					
4) การจัดนิทรรศการ					
5) การประกวด					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ตามระดับปัญหาดังต่อไปนี้

โดย 5 = มากที่สุด 4 = มาก 3 = ปานกลาง 2 = น้อย 1 = น้อยที่สุด

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
4.1.1 ด้านน้ำและดิน					
1) แหล่งน้ำในฤดูแล้งไม่เพียงพอ					
2) เทคโนโลยีการให้น้ำทุเรียนเช่น น้ำหยด มินิสปริงเกอร์เป็นต้น					
3) การวัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ของน้ำ					
4) การวัดค่าดินและการวิเคราะห์ความอุดมสมบูรณ์ของดิน					
5) การปรับปรุงบำรุงดิน					
4.1.2 ด้านการปลูกและการดูแลรักษา					
1) การเตรียมดิน หลุมปลูก วัสดุปลูก ที่เหมาะสมสำหรับปลูกทุเรียน					
2) โรคและแมลงหลังปลูก เช่น โรคโคนเน่า เพลี้ยไก่อ้ทุเรียน					
3) ต้นกล้าไม่มีความแข็งแรง เป็นโรค					
4) การให้ปุ๋ยและธาตุอาหารทุเรียนระยะต่างๆ					
5) การตัดแต่งกิ่งและผลทุเรียนที่ถูกต้อง					
4.1.3 ด้านการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว					
1) อุปกรณ์และเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บเกี่ยว					
2) วิธีสังเกตการสุกแก่ของลูกทุเรียน เช่น ดูหนาม ดูปลิง การขึ้นลาย					
3) การนับอายุเก็บเกี่ยว					
4) การจัดระบบการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ					
5) การเก็บรักษาผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ					

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา				
	5	4	3	2	1
4.1.4ด้านการตลาด					
1) ราคาทุเรียนตกต่ำ					
2) ปริมาณทุเรียนมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค					
3) ปริมาณทุเรียนมีเกินความต้องการของผู้บริโภค					
4) การรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อต่อรองทางการค้า การวางแผนการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต					
5) การประชาสัมพันธ์เรื่องทุเรียนจังหวัดอุดรดิตถ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว					
4.1.5ด้านการส่งเสริมการผลิต					
1) การรับรู้ข่าวสารจากการพบปะกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร					
2) การรับรู้ข่าวสารจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ สิ่งตีพิมพ์					
3) การรับรู้ข่าวสารจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น เฟสบุ๊กไลน์ อีเมลล์					
4) การไม่ได้รับการอบรม สัมมนา หรือศึกษาดูงาน					
5) การไม่ได้ร่วมกิจกรรมต่างๆ ด้านทุเรียนกับทางหน่วยงานราชการ					

4.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

.....
.....
.....

2) ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่

.....
.....
.....

3) ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน

.....
.....
.....
.....

ภาคผนวก ข

ตาราง

ตารางที่ 4.13 ระดับความต้องการการส่งเสริมการผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกร

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	182	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	182	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.965	87

ตารางที่ 4.14 ระดับความรุนแรงของปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดทุเรียน

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	182	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	182	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.866	28

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายประพันธ์พงษ์ ใหม่เพย
วัน เดือน ปีเกิด	18 มิถุนายน 2528
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ 2551
สถานที่ทำงาน	ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดอุดรธานี
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

